EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 6.11.2025.
COM(2025) 668 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Izvješće o djelovanju EU-a u području klime 2024.

{SWD(2025) 347 final}

Sadržaj

1. Djelovanje u području klime: napredak i poteškoće 4
1.1 Učinci klimatskih promjena i emisije stakleničkih plinova: najnoviji trendovi 4
1.2 Napredak prema ostvarivanju klimatskih ciljeva 10
1.3 Napredak u području klimatskih politika i propisa 15
1.4 Napredak u državama članicama 16
1.5 Mišljenje građana o klimatskim promjenama 23
2. Sustav EU-a za trgovanje emisijama 24
2.1 Gornja granica za emisije u okviru ETS-a EU-a 24
2.2 Trendovi emisija 25
2.3 Prihodi od dražbi 26
2.4 Zračni promet 28
2.5 Pomorski promet 29
2.6 Zgrade, promet i mala industrija 30
3. Emisije povezane s raspodjelom tereta 31
3.1 Ciljevi u pogledu raspodjele tereta 32
3.2 Napredak u ostvarivanju ciljeva u pogledu raspodjele tereta 33
3.3 Trendovi emisija prema vrsti plina 35
3.4 Cestovni promet 37
4. Sektor korištenja zemljišta 42
4.1 Cilj LULUCF-a 43
4.2 Ocjena napretka 44
4.3 Mjere za poboljšanje praćenja zemljišta 45
4.4 Povezane inicijative važne za poljoprivredu i šumarstvo 47
4.5 Poticaji za uklanjanja ugljika i održive prakse 47
5. Industrijsko upravljanje ugljikom 48
6. Otpornost i prilagodba klimatskim promjenama 50
6.1 Klimatske nepogode i gospodarski gubici 50
6.2 Mjere EU-a za jačanje otpornosti na klimatske promjene 53
6.3 Napredak u državama članicama u odnosu na politike i zakonodavstvo u području otpornosti i prilagodbe klimatskim promjenama 55
6.4 Regionalne i lokalne aktivnosti 57
7. Ulaganja u djelovanje u području klime 59

7.1 Potrebe za ulaganjima 59
7.2 Mobilizacija ulaganja privatnog sektora 62
7.3 Financiranje iz sustava EU-a za trgovanje emisijama 65
7.4 Klimatski rashodi u proračunu EU-a 68
8. Međunarodno djelovanje u području klime 75
8.1 Multilateralni angažman 75
8.2 Bilateralna suradnja 78
8.3 Financiranje borbe protiv klimatskih promjena i međunarodna suradnja 80

Zašto objavljujemo ovo izvješće?

Europska komisija prati i ocjenjuje napredak u postizanju klimatskih ciljeva, kako je propisano u pravu EU-a. U skladu s člankom 29. stavkom 1. i člankom 29. stavkom 5. Uredbe o upravljanju energetskom unijom Komisija do kraja listopada svake godine, počevši od 2021., ocjenjuje taj napredak i izvješćuje o njemu. Ovo Izvješće o djelovanju u području klime služi kao ta ocjena.

1. Djelovanje u području klime: napredak i poteškoće

Ukratko

- Europa je 2024. još jednom osjetila razoran učinak klimatskih promjena, s rekordnim temperaturama i ekstremnim vremenskim uvjetima, što je utjecalo na tisuće života i na gospodarstvo te podsjetilo na potrebu za hitnim djelovanjem u području klime.
- EU je ostvario napredak tako što je od 2023. neto emisije stakleničkih plinova smanjio za 2,5 %.
- To znači da je na dobrom putu da ostvari svoj cilj smanjenja emisija za 55 % do 2030. u odnosu na razine iz 1990., pod uvjetom da s državama članicama u potpunosti provede postojeće i planirane mjere politike.
- EU i države članice sve intenzivnije rade i na otpornosti i prilagodbi klimatskim promjenama.
- Europljani i dalje izražavaju zabrinutost zbog klimatskih promjena te kontinuirano i aktivno podupiru klimatske ciljeve i politike EU-a.
- Globalne emisije stakleničkih plinova 2024. su i dalje rasle te su dosegnule 53,2 milijarde tona ekvivalenta CO_2.

1.1 Učinci klimatskih promjena i emisije stakleničkih plinova: najnoviji trendovi

Godina 2024. bila je najtoplija dosad zabilježena godina na svjetskoj razini i prva u kojoj je prosječna temperatura premašila temperaturu iz predindustrijskog vremena za više od 1,5 °C[1]. Europa je i dalje kontinent koji se najbrže zagrijava, a 2024. posebno se istaknula razlika između vremenskih obrazaca u njezinim istočnim i zapadnim dijelovima. Istočna Europa uglavnom je bila toplija, s mnogo rekordno visokih temperatura, dok su temperature u zapadnoj Europi bile raznolikije, tako da je nekoliko mjeseci bilo i hladnije ili blizu prosjeka.

Zbog sve intenzivnijih klimatskih promjena 2024. došlo je do naglog porasta ekstremnih vremenskih uvjeta s ozbiljnim i dalekosežnim posljedicama[2]. Jugoistočna Europa pretrpjela je najdulji dosad zabilježen toplinski val. Šumski požari utjecali su na živote više od 40 000 ljudi. U srpnju je na području istočne Atike u Grčkoj izgorjelo oko 110 km^2, a u rujnu je u Portugalu u kratkom razdoblju izbilo više velikih šumskih požara. U Bugarskoj i Rumunjskoj je tijekom ljeta zabilježen iznadprosječan broj požara. To je bila i jedna od deset najvlažnijih godina u zapadnoj Europi od 1950. Oluje i poplave pogodile su više od 400 000 ljudi i prouzročile najmanje 335 smrtnih slučajeva. Niz oluja

[1] Svjetska meteorološka organizacija (WMO), *State of the Global Climate* 2024, 2025. https://wmo.int/publication-series/state-of-global-climate-2024.

[2] Usluge klimatskih promjena programa Copernicus (C3S) i Svjetska meteorološka organizacija (WMO), 2025.: Izvješće o stanju klime u Europi 2024. https://climate.copernicus.eu/esotc/2024.

u svibnju doveo je do poplava na velikom području koje obuhvaća istočnu Francusku, zapadnu Njemačku, Belgiju i Nizozemsku. Oluja Boris u rujnu je pogodila središnju i istočnu Europu, a rekordne količine padalina u jugoistočnoj Španjolskoj u listopadu uzrokovale su katastrofalne poplave i prouzročile brojne smrtne slučajeve i ozbiljne gospodarske gubitke. Ledenjaci se u Europi i dalje otapaju, a alpski su među onima koji se smanjuju najbrže na svijetu.

Ti događaji i predviđanja ukazuju na hitnu potrebu za kontinuiranim, ambicioznim i koordiniranim djelovanjem u području klime kako bi se smanjili rizici, zaštitili ljudi i gospodarstvo te izgradila otpornost na sve veće učinke klimatskih promjena.

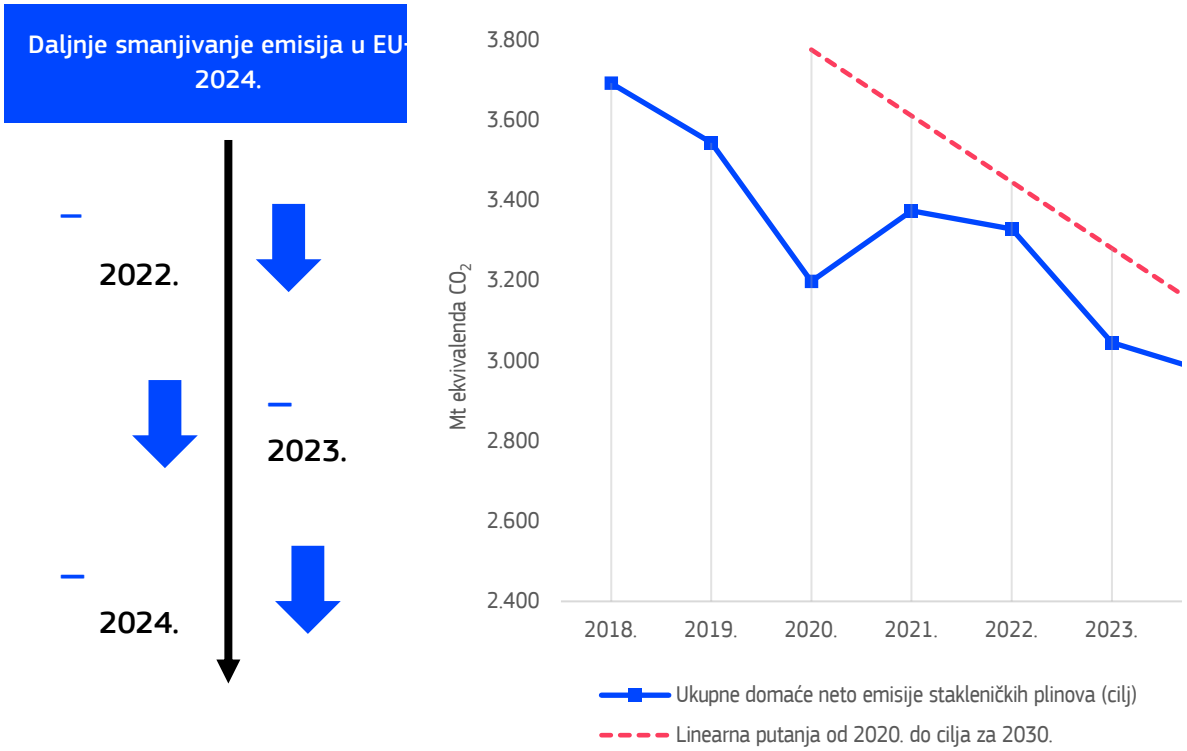
Ako se ne poduzmu odlučne mjere za ublažavanje i prilagodbu, predviđa se da će klimatske promjene dovesti do povećanja broja smrtnih slučajeva povezanih s temperaturom u Europi, posebno na Sredozemlju i u istočnoj Europi[3]. Predviđa se i da će zbog porasta globalnih temperatura sve veći dio stanovništva tijekom života biti izložen ekstremnijim klimatskim pojavama nego ikad prije[4].

Trendovi povezani s emisijama u EU-u

Privremeni podaci za 2024. pokazuju da su se ukupne neto emisije stakleničkih plinova u EU-u, uključujući emisije iz međunarodnog pomorskog i zračnog prometa u okviru cilja EU-a, **smanjile za 2,5 % u odnosu na 2023.** Nakon iznimno velikog smanjenja ostvarenog 2023. emisije se i dalje smanjuju. Bile su 37,2 % niže nego 1990. (ili 39 % ako se uzimaju u obzir samo domaće neto emisije), dok je BDP bio 71 % veći, što znači da se gospodarski rast i dalje odvaja od emisija[5].

[3] Masselot i dr., *Estimating future heat-related and cold-related mortality under climate change, demographic and adaptation scenarios in 854 European cities*, Nature Medicine, 2025., https://doi.org/10.1038/s41591-024-03452-2.
[4] Grant i dr., *Global emergence of unprecedented lifetime exposure to climate extremes*, Nature, 2025., https://doi.org/10.1038/s41586-025-08907-1.
[5] Kad je riječ o emisijama za 2024., čini se da je brojka koja u ovom izvješću pokazuje ukupnu promjenu emisija u odnosu na 1990. vrlo slična onoj iz prošlogodišnjeg Izvješća o djelovanju u području klime, iako su se emisije u razdoblju 2023. – 2024. smanjile za 2,5 %. To je prvenstveno posljedica revizije podataka iz inventara stakleničkih plinova EU-a koja je provedena 2025., u okviru koje su smanjene referentne vrijednosti neto emisija za 1990. (za oko 15 Mt ekvivalenta CO_2), a povećane neto emisije posljednjih godina (do 60 Mt ekvivalenta CO_2) u odnosu na inventar stakleničkih plinova za 2024., koji je korišten u Izvješću o djelovanju u području klime za 2024. To je uglavnom posljedica znatnih prilagodbi povijesnih podataka za sektor LULUCF-a u inventaru stakleničkih plinova za 2025. (više pojedinosti dostupno je u okviru o reviziji inventara stakleničkih plinova za 2025. u poglavlju 3. priloženog radnog dokumenta službi Komisije). Imajte na umu da bi smanjenje u 2024. u odnosu na 2023. dovelo do ukupnog smanjenja neto emisija u okviru cilja EU-a za 38,5 % u odnosu na 1990. da se kao referentni inventar koristio inventar stakleničkih plinova za 2024. (kao i u Izvješću o djelovanju u području klime za prethodnu godinu).

Slika 1: Neto emisije stakleničkih plinova u EU-u (2018. – 2024.)

Napomena: Navedene se brojke temelje na najnovijem inventaru emisija stakleničkih plinova, uključujući približne vrijednosti za 2024., kako su ih priopćile države članice EU-a. Europska komisija procjenjuje emisije iz međunarodnog zračnog i pomorskog prometa, kako je uređeno pravom EU-a (vidjeti poglavlje 2. priloženog radnog dokumenta službi Komisije).

Najveće smanjenje emisija ostvareno je u **energetskom sektoru**, u kojem su se emisije smanjile za 8,6 % (što odgovara količini od 66 Mt ekvivalenta CO_2) u odnosu na 2023. (slika 2). Jedno od najvećih smanjenja ostvareno je u **elektroenergetskom sektoru**, u kojem su se emisije iz proizvodnje električne energije smanjile za 10,7 % u odnosu na razine iz 2023.[6] To je uglavnom posljedica povećanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora za 8 % i povećanja nuklearne energije za 5 %, u kombinaciji sa smanjenjem korištenja plina za 8 % i ugljena za 12 %. Proizvodnja solarne energije znatno se povećala, za 19 %, dok se proizvodnja hidroenergije povećala za 12 %[7]. Proizvodnja energije iz vjetra povećala se u manjoj mjeri, za otprilike 2 %. Proizvodnja električne energije ukupno se povećala za 2 % u 2024.

Ukupne **industrijske emisije** u 2024. bile su uglavnom stabilne u odnosu na 2023. U industrijskom sektoru postoje dva glavna izvora emisija: emisije iz izgaranja goriva za proizvodnju topline, pare i električne energije na samoj lokaciji i emisije iz industrijskih procesa koji nisu povezani s energijom (npr. kalcinacija cementnog klinkera, proizvodnja

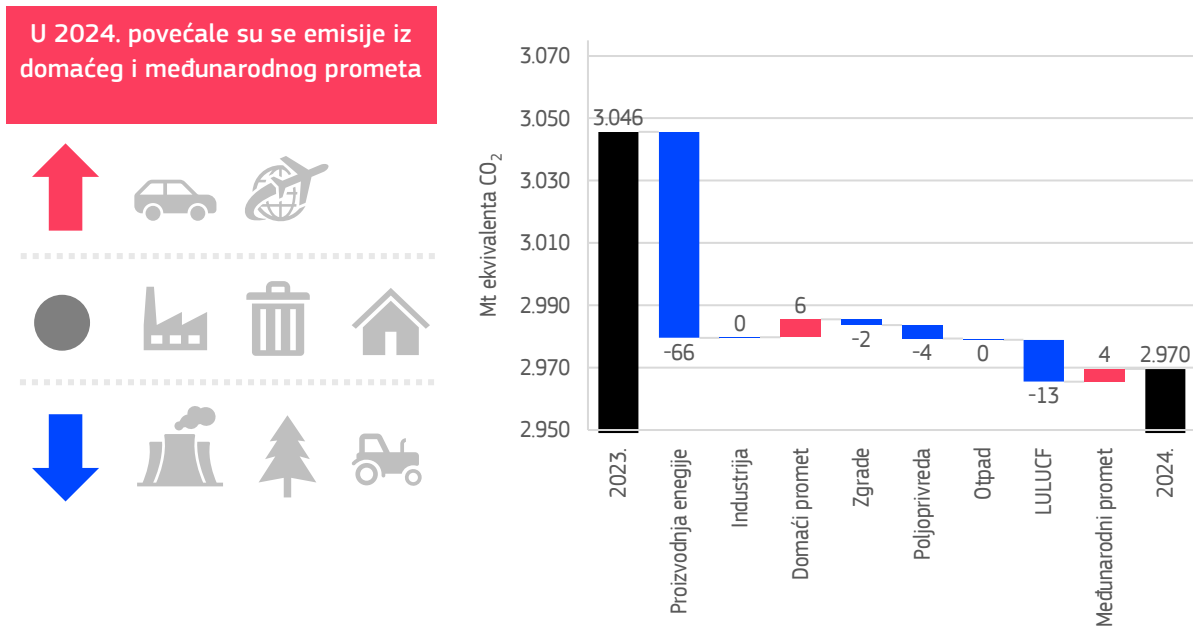
[6] Na temelju emisija iz proizvodnje električne i toplinske energije u ETS-u EU-a (podaci preuzeti iz Registra Unije 30. rujna 2025.). Od tog smanjenja, 2 % opravdavaju i nedosljednosti u podacima koje utječu na razliku između emisija iz proizvodnje energije i industrijskih emisija, a ne tržišni trendovi. Pojedinosti su dostupne u Izvješću o tržištu ugljika 2025.

[7] Na temelju Eurostatova skupa podataka „Neto proizvodnja električne energije po vrsti goriva – mjesečni podaci”, [nrg_cb_pem].

vapna i proizvodnja metala ili kemikalija). Emisije iz izgaranja goriva blago su se povećale, za 0,4 %, a emisije iz proizvodnih procesa koji nisu povezani s energijom smanjile su se za 0,5 %. To je odraz međudjelovanja godišnjih sektorskih trendova, trendova industrijske proizvodnje (smanjenje za 2,6 % u odnosu na 2023.[8]) i povećanja energetske učinkovitosti. Emisije iz energetski intenzivnih industrija uglavnom su stabilne, iako postoje razlike među sektorima. Na primjer, emisije iz industrijskih procesa u kemijskom sektoru povećale su se za 8,2 %, dok su se emisije u sektoru mineralnih proizvoda, uključujući proizvodnju cementa, smanjile za 2,5 %, što je uglavnom posljedica promjena u obujmu proizvodnje.

Ukupnom smanjenju emisija 2024. doprinio je i **poljoprivredni sektor**, i to smanjenjem za 1,2 % (oko 4 Mt ekvivalenta CO_2) u odnosu na prethodnu godinu, dok su emisije iz sektora **zgrada** i **otpada** uglavnom ostale nepromijenjene. S druge strane, emisije iz **prometnog** sektora nastavile su rasti, pri čemu su se emisije iz domaćeg prometa povećale za 0,7 %, a iz međunarodnog pomorskog i zračnog prometa za 3 %. Zbog toga je promet trenutačno najveći sektorski izvor emisija u Europi.

Slika 2: Promjene u emisijama stakleničkih plinova u EU-u 2024. po sektorima

Napomene: (1) Energetski sektor podrazumijeva proizvodnju električne i toplinske energije te rafiniranje nafte (šifra 1.A.1 u inventaru stakleničkih plinova). Obuhvaća i neizravne emisije CO_2, emisije iz drugih sektora (šifra 1.A.5 u inventaru stakleničkih plinova) i fugitivne emisije (šifra 1.B u inventaru stakleničkih plinova). (2) Industrija uključuje izgaranje goriva u proizvodnji i građevinarstvu (1.A.2) i emisije iz industrijskih procesa i korištenja proizvoda. (3) Zgrade uključuju emisije nastale potrošnjom energije u stambenim i tercijarnim zgradama te potrošnjom energije u sektorima poljoprivrede i ribarstva (šifra 1.A.4 u inventaru emisija stakleničkih plinova).

Sustav EU-a za trgovanje emisijama (ETS EU-a) ostvario je 2024. dodatno smanjenje emisija iz postrojenja za proizvodnju električne energije i industrijskih postrojenja: za 5,8 % u odnosu na razine iz 2023.; time su te emisije pale na otprilike 50 % ispod razina

[8] Na temelju Eurostatova skupa podataka „Proizvodnja u industriji – godišnji podaci" [sts_inpr_a].

iz 2005. Emisije iz **zračnog prometa** obuhvaćene ETS-om EU-a povećale su se za oko 15 % u odnosu na 2023., iako je otprilike polovina tog povećanja posljedica povećanja geografskog područja primjene[9].

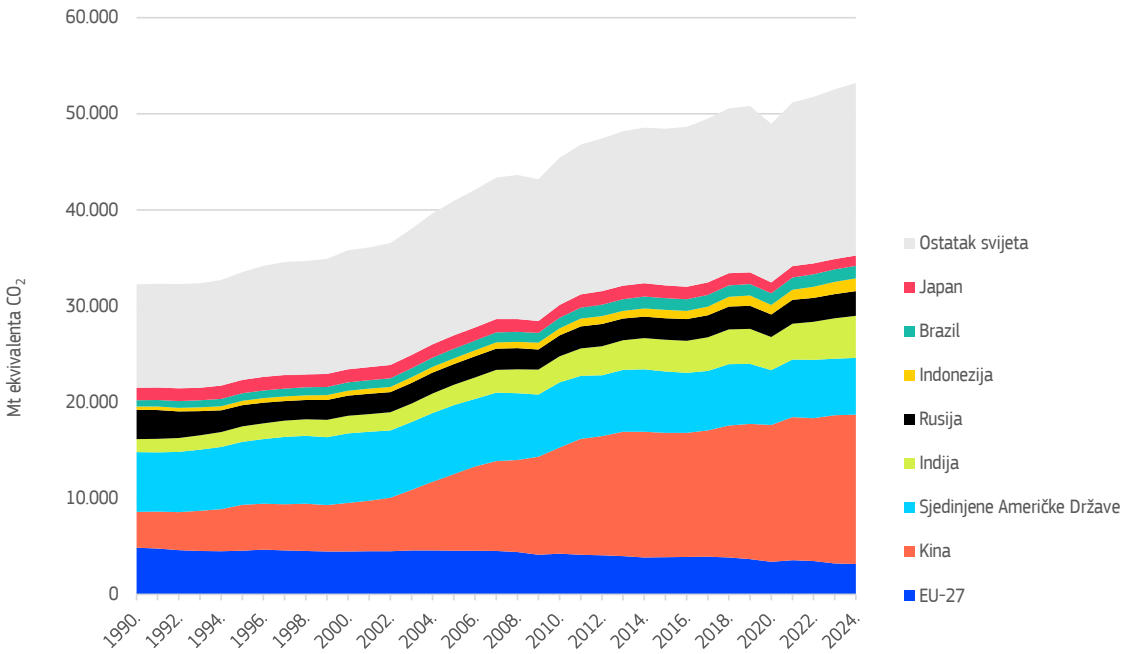
U **sektorima na koje se odnosi raspodjela tereta** emisije su ostale na sličnoj razini kao i 2023. Privremeni podaci za 2024. o emisijama i uklanjanjima stakleničkih plinova u sektoru korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta i šumarstva (**LULUCF**) ukazuju na povećanje neto ponora ugljika za oko 7 % (tj. 15 Mt ekvivalenta CO_2) u odnosu na 2023., iako su približni podaci i dalje predmet revizije.

Globalni trendovi

Prema Komisijinu izvješću EDGAR za 2025. **globalne emisije stakleničkih plinova 2024. i dalje su rasle**, tako da su dosegnule 53,2 milijarde tona ekvivalenta CO_2 (slika 3). To je 1,3 % više nego 2023. i 4,7 % više nego 2019., prije pandemije.

Energetski sektor bio je glavni izvor globalnih emisija 2024. (+1,5 % ili 235 Mt ekvivalenta CO_2) zbog veće potražnje za hlađenjem, sve veće potrošnje energije u industriji, prelaska na električni prijevoz i rasta podatkovnih centara[10]. Drugi najveći izvor povećanih emisija bilo je izgaranje goriva u industriji (+2,1 % ili 131 Mt ekvivalenta CO_2), a zatim je slijedio promet (+1,2 % ili 99 Mt ekvivalenta CO_2).

Slika 3: Globalne emisije stakleničkih plinova (1990. – 2024.)

[9] Ponovno uključivanje međunarodnih letova prema zračnim lukama u najudaljenijim regijama i iz njih.
[10] Međunarodna agencija za energiju (IEA) (2025.), *Global Energy Review 2025*.

Procjene stakleničkih plinova u okviru **EDGAR-a razlikuju se** od službeno prijavljenih emisija stakleničkih plinova (tj. inventara stakleničkih plinova koje su dostavile stranke UNFCCC-a). Za to ima više razloga:

- izvor podataka,
- metodologija procjene.

Treba napomenuti da bi se za ocjenu napretka EU-a u području klime trebali koristiti samo **službeno prijavljeni podaci** dostavljeni UNFCCC-u.

Detaljnije informacije dostupne su u usporednoj analizi inventara emisija stakleničkih plinova EDGAR-a i UNFCCC-a.

Tablica 1: Godišnja promjena emisija na svjetskoj razini (%, 2023. – 2024.)

Zemlja	Emisije stakleničkih plinova % promjene (2023. – 2024.)
EU-27	–1,8 %
Kina	+0,8 %
Sjedinjene Američke Države	+0,4 %
Indija	+3,9 %
Rusija	+2,5 %
Indonezija	+5,0 %
Brazil	+0,2 %
Japan	–2,8 %
Ostatak svijeta	*+1,8 %*
Ukupno na svjetskoj razini	**+1,3 %**

Najveći su onečišćivači Kina, s 29 % globalnih emisija, Sjedinjene Američke Države (11 %), Indija (8 %), EU (6 %), Rusija (5 %) te Indonezija, Brazil i Japan (s po 2 %). Zajedno su 2024. proizveli 66 % globalnih emisija.

Među tim onečišćivačima samo su EU i Japan smanjili svoje emisije stakleničkih plinova, dok je u Indoneziji i Indiji zabilježeno najbrže povećanje emisija. Povećale su se i emisije proizvedene u Kini i Sjedinjenim Američkim Državama, ali sporijim tempom nego ranijih godina (tablica 1).

1.2 Napredak prema ostvarivanju klimatskih ciljeva

U skladu s Europskim zakonom o klimi, EU nastoji postati **klimatski neutralan do 2050.** To znači da će do tada prestati dodavati nove stakleničke plinove u atmosferu jer će se emisije smanjiti na nulu ili prebiti uklanjanjem.

Kako bi se to ostvarilo, EU je postavio prijelazni cilj za smanjenje svojih emisija do 2030., a Komisija je predložila još jedan cilj, za 2040., koji treba uključiti u Zakon o klimi. Prema cilju za 2030. ukupne neto emisije stakleničkih plinova u EU-u do 2030. moraju se smanjiti za najmanje **55 % u odnosu na razine iz 1990.** Europska komisija predložila je cilj za 2040., prema kojem bi se neto emisije stakleničkih plinova **do 2040. trebale smanjiti za 90 %.** (vidjeti sliku 4). Europski parlament i Vijeće trenutačno razmatraju taj prijedlog (Vijeće je 5. studenog 2025. donijelo opći pristup).

Tri su glavne politike koje EU-u omogućuju da ostvari svoj cilj smanjenja emisija za 55 % do 2030.:

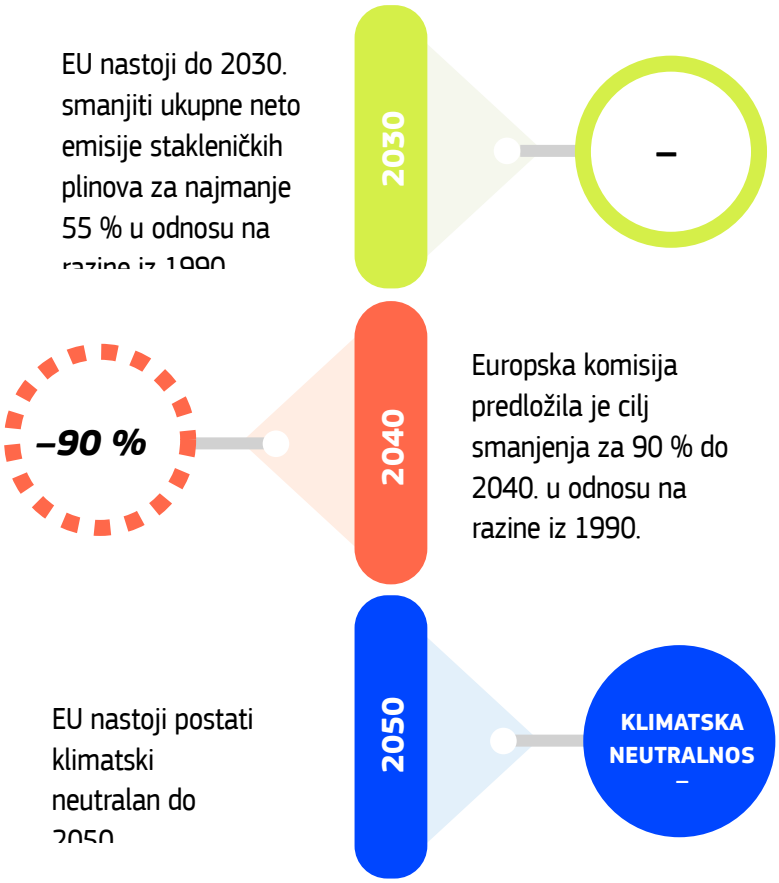
- **sustav EU-a za trgovanje emisijama (ETS)**, u okviru kojeg se nastoji smanjiti emisije za **62 %** u odnosu na razine iz 2005. (vidjeti poglavlje 2.),
- **Uredba o raspodjeli tereta (ESR)**, u kojoj je utvrđen cilj smanjenja za **40 %** u odnosu na razine iz 2005. (vidjeti poglavlje 3.),
- **Uredba o korištenju zemljišta, prenamjeni zemljišta i šumarstvu (LULUCF)**, u kojoj se predviđa dodatno neto uklanjanje od 42 Mt ekvivalenta CO_2 na temelju

zemljišta u odnosu na prosjek za razdoblje 2016. – 2018. Međutim, u Europskom zakonu o klimi utvrđen se maksimalni doprinos cilju na razini cijelog gospodarstva EU-a do 2030. od 225 Mt ekvivalenta CO_2 za uklanjanja na temelju zemljišta (vidjeti poglavlje 4.).

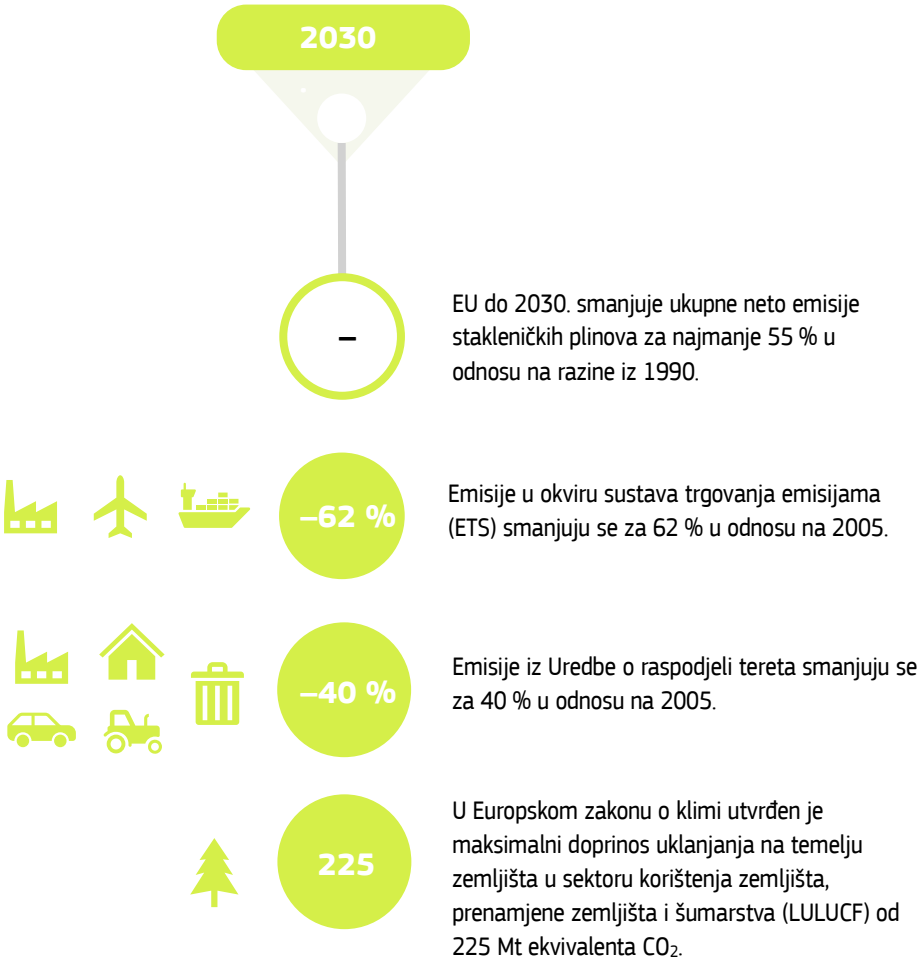
Druge politike pridonose i postizanju klimatske neutralnosti i prijelaznih ciljeva:

- **sustav trgovanja emisijama za sektore zgrada i cestovnog prometa (ETS2)**, čiji je cilj smanjiti emisije za 42 % u odnosu na razine iz 2005. (vidjeti poglavlje 2.), zajedno s drugim politikama,
- politike za smanjenje emisija **fluorougljikovodika (HFC)** za oko 95 % u odnosu na razine iz 2015. (vidjeti poglavlje 3.),
- **ciljni kapacitet geološkog utiskivanja i skladištenja CO_2** od najmanje 50 milijuna tona godišnje do 2030. (vidjeti poglavlje 5.).

Slika 4: Glavni klimatski ciljevi EU-a

Slika 5: Ciljevi EU-a za 2030.

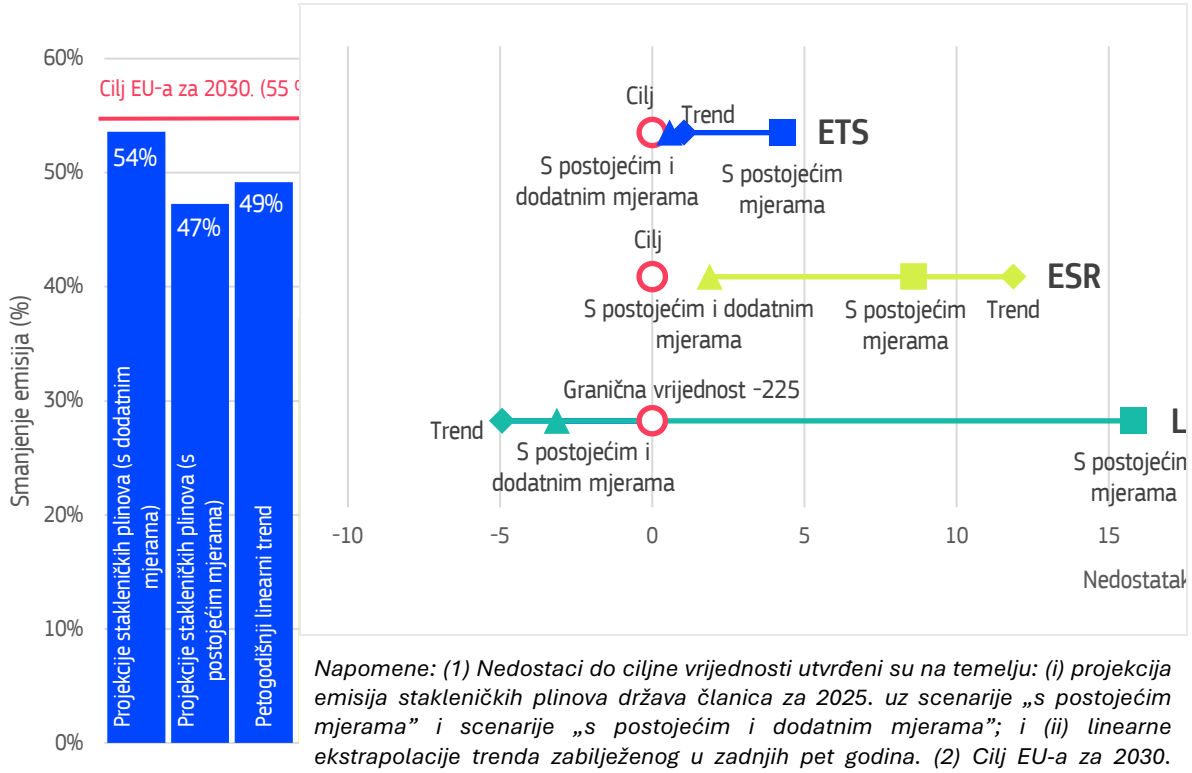

Ostvarivanje cilja EU-a za 2030.

EU je uglavnom na dobrom putu da ostvari cilj za 2030. Najnovija predviđanja država članica iz ožujka 2025. pokazuju nedostatak od gotovo jednog postotnog boda do cilja EU-a, što je u skladu s nedavnom ocjenom nacionalnih klimatskih i energetskih planova.

Da bi se postigao EU-ov cilj, EU i države članice moraju u potpunosti provesti postojeće i dodatne politike i mjere.

Predviđanja koja se temelje samo na postojećim politikama i mjerama i dalje pokazuju odstupanje od oko osam postotnih bodova. Ekstrapolacija trenda vidljivog u zadnjih pet godina do 2030. upućuje na nedostatak od šest postotnih bodova. Budući da je do roka za postizanje privremenog cilja klimatske neutralnosti preostalo samo pet godina, ti rezultati ukazuju na važnost pomnog praćenja, kontinuiranog djelovanja i dostatnih ulaganja za ostvarivanje cilja EU-a za 2030. (slika 6).

Slika 6: Predviđeno smanjenje emisija u razdoblju 1990. – 2030. i nedostatak do ciljne vrijednosti u okviru glavnih politika

Napomene: (1) Nedostaci do ciljne vrijednosti utvrđeni su na temelju: (i) projekcija emisija stakleničkih plinova država članica za 2025. uz scenarije „s postojećim mjerama" i scenarije „s postojećim i dodatnim mjerama"; i (ii) linearne ekstrapolacije trenda zabilježenog u zadnjih pet godina. (2) Cilj EU-a za 2030. obuhvaća neto uklanjanja u sektoru LULUCF-a i emisije iz međunarodnog zračnog i pomorskog prometa uređenog pravom EU-a, koje su uključene u predviđene emisije u okviru ETS-a EU-a. (3) Nedostatak u sektoru LULUCF-a odnosi se na maksimalni doprinos neto uklanjanja od 225 Mt ekvivalenta CO_2 kako je propisano u Europskom zakonu o klimi. Trend i scenarij s postojećim i dodatnim mjerama ukazuju na veći ponor nego scenarij s postojećim mjerama. (4) Nedostaci u odnosu na ciljeve politike prikazani su kao raspon predviđenih vrijednosti na temelju projekcija stakleničkih plinova i linearnih trendova.

Postoje razlike među sektorima i politikama. S obzirom na to da je Europskim zakonom o klimi[11] doprinos ponora LULUCF-a ograničen na 225 Mt ekvivalenta CO_2, predviđeni nedostatak u odnosu na cilj EU-a za 2030. uglavnom se objašnjava poteškoćama i nedostatkom ambicije u pogledu smanjenja emisija u sektorima obuhvaćenima Uredbom o raspodjeli tereta, npr. domaćem prometu, zgradama, poljoprivredi i otpadu. Predviđeni nedostatak kreće se od dva postotna boda ako se u obzir uzme učinak postojećih i dodatnih politika i mjera do devet postotnih bodova ako se u obzir uzmu samo postojeće politike. Nužno je provesti planirane mjere jer bi ekstrapolacija trenda iz zadnjih pet godina upućivala na još veći nedostatak za sektore iz Uredbe o raspodjeli tereta (12 postotnih bodova). Emisije iz međunarodnog zračnog i pomorskog prometa obuhvaćene ETS-om EU-a također su ozbiljan problem jer rastu i teško ih je smanjiti (više pojedinosti dostupno je u poglavlju 3. radnog dokumenta službi Komisije).

[11] Članak 4. Europskog zakona o klimi (Uredba (EU) 2021/1119).

Postizanje klimatske neutralnosti i otpornosti EU-a

Države članice EU-a izvijestile su 15. ožujka 2025. o napretku u ostvarivanju ciljeva navedenih u njihovim nacionalnim energetskim i klimatskim planovima[12]. **Sve veći broj zemalja EU-a obvezao se na postizanje klimatske neutralnosti do 2050. ili prije toga**[13]. Države članice utvrdile su ili ažurirale i nacionalne ciljeve za smanjenje emisija stakleničkih plinova do 2050.[14] Kad se ti nacionalni ciljevi objedine za cijeli EU[15], šest su postotnih bodova ispod cilja nulte neto stope emisija stakleničkih plinova utvrđenog za 2050.

U prosincu 2023. Europska komisija preporučila je da 10 država članica prilagodi svoje mjere tako da budu bolje usklađene s ciljem klimatske neutralnosti. Komisija izdaje takve preporuke ako mjere država članica nisu u skladu s ciljem klimatske neutralnosti.

U preporukama se prvenstveno poziva države članice da pojačaju mjere za ublažavanje klimatskih promjena i usklade svoje politike s ciljem klimatske neutralnosti. Za neke su zemlje istaknuti određeni sektori u kojima su potrebna poboljšanja, kao što su sektori prometa, poljoprivrede i korištenja zemljišta (LULUCF). U sljedećim nacionalnim energetskim i klimatskim izvješćima o napretku sve su države članice obavijestile Komisiju o tome kako su uzele u obzir te preporuke. Neke države članice uvele su nove mjere, posebno u području energije iz obnovljivih izvora, dok su druge iznijele niz planova i strategija. Više je država članica navelo da je u tijeku postupak revizije njihovih dugoročnih strategija radi usklađivanja s ciljevima EU-a (više pojedinosti navedeno je u poglavlju 3. priloženog radnog dokumenta službi Komisije).

Osim preporuka povezanih s postizanjem klimatske neutralnosti, Komisija je u okviru istog paketa izdala i preporuke o otpornosti i prilagodbi klimatskim promjenama za 26 država članica. Te preporuke obuhvaćaju čitav niz aspekata politike prilagodbe, od zakonodavstva, procjena rizika i ranjivosti i primjene prirodnih rješenja do koordinacije politika, financiranja i transparentnosti.

Nakon toga većina je država članica potvrdila da će te probleme pokušati riješiti u okviru rada na povećanju svoje otpornosti i u okviru planiranja i provedbe politike prilagodbe. Mnoge su ažurirale svoje procjene rizika u razdoblju 2023. – 2025., a sve ih je više pripremilo tematske i sektorske procjene. Međutim, za točniju procjenu učinkovitosti i djelotvornosti politika otpornosti i prilagodbe i za njihovu provedbu na razini država

---

[12] Više informacija dostupno je u radnom dokumentu službi Komisije o ocjeni napretka u ostvarivanju ciljeva energetske unije i djelovanja u području klime uz Izvješće o stanju energetske unije iz 2025.

[13] Bugarska, Cipar, Malta, Nizozemska i Rumunjska prvi su put službeno izvijestili o ciljnoj godini za postizanje klimatske neutralnosti. Rumunjska je postavila raniji cilj – 2045.

[14] Kako je navedeno u tablici 1 u Prilogu I. Provedbenoj uredbi Komisije (EU) 2022/2299 od 15. studenog 2022. Vidjeti radni dokument službi Komisije o ocjeni napretka u ostvarivanju ciljeva energetske unije i djelovanja u području klime uz Izvješće o stanju energetske unije iz 2025.

[15] Ondje gdje je to moguće, vrijednosti iz nacionalnih energetskih i klimatskih izvješća o napretku koje nedostaju zamijenjene su nacionalnim ciljnim vrijednostima emisija stakleničkih plinova koje su države članice prethodno dostavile Komisiji (npr. za nacionalno energetsko i klimatsko izvješće o napretku za 2023. ili nacionalne dugoročne strategije).

članica potrebni su bolji okviri za praćenje, izvješćivanje i evaluaciju na svim razinama (vidjeti poglavlje 11. priloženog radnog dokumenta službi Komisije).

1.3 Napredak u području klimatskih politika i propisa

Donošenjem **Europskog zakona o klimi** 2021. cilj EU-a da do 2050. postigne nultu neto stopu emisija postao je pravno obvezujuć, kao i cilj da se do 2030. neto emisije stakleničkih plinova smanje za najmanje 55 % u odnosu na razine iz 1990. Tim se zakonom također od institucija EU-a i država članica zahtijeva stalni napredak u prilagodbi klimatskim promjenama, povećanju otpornosti i smanjenju ranjivosti.

U 2024. i 2025. u prvom su planu bile **mjere za postizanje cilja za 2030.** na razini država članica, **postavljanje cilja za 2040. na razini EU-a** kao sljedeći korak na putu prema klimatskoj neutralnosti te promicanje dekarbonizacije kao **snažnog pokretača konkurentnosti i otpornosti Europe**.

Komisija je u srpnju 2025. donijela prijedlog izmjene Europskog zakona o klimi kako bi postavila **cilj za 2040.** – smanjenje neto emisija stakleničkih plinova u EU-u za 90 % do 2040. u odnosu na razine iz 1990., uključujući moguće korištenje nekih međunarodnih jedinica Taj će cilj građanima, poduzećima i ulagačima omogućiti veću predvidljivost potrebnu za planiranje. Suzakonodavci trenutačno razmatraju taj prijedlog. U studenom 2025. ministri su na sastanku Vijeća za okoliš postigli su dogovor o pravno obvezujućem prijelaznom cilju od 90 % za 2040., s domaćim ciljem od 85 % i do 5 % međunarodnih ugljičnih kredita.

Rad na novom **integriranom okviru za otpornost na klimatske promjene** započeo je u srpnju 2025. objavom javnog poziva na očitovanje. EU je ostvario napredak u provedbi Strategije za prilagodbu klimatskim promjenama, uzimajući pritom u obzir rezultate prve europske procjene klimatskih rizika, Komunikaciju o upravljanju klimatskim rizicima iz 2024. i podatke i alate s platforme Climate-ADAPT i Europskog opservatorija za klimu i zdravlje.

Komisija je u siječnju 2025. uspostavila **Kompas konkurentnosti** i navela na koji način planira poduprijeti prelazak na dekarbonizirano konkurentno i otporno gospodarstvo. U skladu s tim je u veljači 2025. predstavila **Plan za čistu industriju**, zajednički plan za konkurentnost i dekarbonizaciju koji uključuje transformaciju poslovanja radi potpore industriji EU-a. Cilj je tog plana ubrzati proces dekarbonizacije i istodobno osigurati budućnost proizvodnje u Europi. Posebna se pozornost posvećuje dvama usko povezanim sektorima: energetski intenzivnoj industriji i čistoj tehnologiji. Među provedenim je mjerama okvir za državne potpore u sklopu Plana za čistu industriju, objavljen u lipnju 2025. Važan je element Plana za čistu industriju **Akcijski plan za priuštivu energiju**, koji sadržava konkretne mjere za smanjenje troškova energije u EU-u. Ta će inicijativa znatno utjecati na konkurentnost industrije i na troškove života. Osim toga, **Unija vještina**, pokrenuta u ožujku, pridonosi ciljevima Plana za čistu industriju jer promiče razvoj i ulaganja u vještine kako bi se riješio problem njihova nedostatka i kako nitko ne bi bio zapostavljen u postupku prelaska na čistu industriju.

Komisija je nastavila pripremati **provedbene propise** koji proizlaze iz revizije propisa EU-a o klimi u okviru **paketa „Spremni za 55 %”**.

To uključuje akte za provedbu:

- Uredbe o raspodjeli tereta,
- Uredbe o korištenju zemljišta, prenamjeni zemljišta i šumarstvu (LULUCF),
- Uredbe o standardnim vrijednostima emisija CO_2 za automobile i kombije,
- ETS-a EU-a (uključujući revidirana pravila za zračni promet) i za proširenje tog sustava na sektor pomorskog prometa, čime bi EU postao prva jurisdikcija na svijetu koja je izričito utvrdila cijenu ugljika za emisije iz sektora pomorskog prometa,
- sustava ETS 2 za zgrade i cestovni promet, te
- Socijalnog fonda za klimatsku politiku.

Novi propisi o fluoriranim stakleničkim plinovima i tvarima koje oštećuju ozonski omotač stupili su na snagu u ožujku 2024. Na temelju njih uvedene su nove mjere za uklanjanje dodatnih 500 Mt ekvivalenta CO_2 do 2050. u odnosu na prethodno donesene mjere za te kemikalije. Europska komisija donijela je 2025. sekundarno zakonodavstvo za provedbu novih pravila o tim tvarima, koja su još ambicioznija od obveza preuzetih u okviru Montrealskog protokola.

U okviru šireg plana pojednostavnjenja Europska komisija je u svibnju 2025. podnijela prijedlog za pojednostavnjenje, među ostalim, Uredbe o fluoriranim stakleničkim plinovima. Taj će prijedlog doprinijeti smanjenju administrativnog opterećenja uvoznika i izvoznika ograničavanjem zahtjeva za registraciju na uvoznike proizvoda i opreme koji sadržavaju fluorirane stakleničke plinove u količinama koje premašuju određene godišnje pragove te na izvoznike stacionarne opreme koja sadržava fluorirane stakleničke plinove koji uzrokuju relativno veliko zagrijavanje[16].

Komisija je 1. travnja 2025. u okviru Industrijskog akcijskog plana za europski automobilski sektor i nakon strateškog dijaloga o budućnosti automobilske industrije predložila izmjenu uredbe **o utvrđivanju standardnih vrijednosti emisija CO_2 za nove automobile i kombije.** Tom se izmjenom uvodi jednokratna dodatna fleksibilnost pri postizanju ciljnih vrijednosti emisija CO_2 u razdoblju 2025. – 2027., a da se pritom ne smanjuje ambicioznost tih ciljeva. Parlament i Vijeće u lipnju su donijeli i objavili tu izmjenu.

1.4 Napredak u državama članicama

Nacionalni energetski i klimatski planovi

Nacionalni energetski i klimatski planovi (NECP) desetogodišnji su strateški dokumenti u kojima države članice utvrđuju nacionalne ciljeve, doprinose, politike i mjere potrebne za postizanje klimatskih ciljeva EU-a. Komisija je u svibnju 2025.

[16] Potonja bi u pravilu bila obuhvaćena zabranom izvoza, na koju se primjenjuje izuzeće.

objavila ocjenu nacionalnih energetskih i klimatskih planova na razini EU-a nakon njihovih ažuriranja kako bi se u obzir uzeli ciljevi za 2030. Ocjeni je priložen radni dokument službi Komisije s pojedinačnom ocjenom za prva 23 dostavljena plana. Komisija je zatim u listopadu 2025. objavila svoju ocjenu konačnih nacionalnih energetskih i klimatskih planova Estonije i Slovačke. Belgija je svoj konačni nacionalni energetski i klimatski plan dostavila u listopadu 2025., a Poljska je jedina država članica koja ga još nije dostavila.

Ocjena planova pokazuje da bi njihova potpuna provedba omogućila EU-u da se približi ostvarenju svojih ciljeva, što znači da je EU na dobrom putu da ostvari cilj smanjenja neto emisija stakleničkih plinova do 2030. za najmanje 55 % u odnosu na razine iz 1990. Države članice općenito se potiču da provedu dodatne mjere u prometnom i građevinskom sektoru kako bi ostvarile svoje ciljeve iz Uredbe o raspodjeli tereta, da nastave jačati mjere za smanjenje emisija iz sektora zračnog i pomorskog prometa te da povećaju uklanjanja ili smanje emisije u sektoru LULUCF-a. Potreban je intenzivniji rad kako bi se osigurala pravedna tranzicija i ublažili socijalni učinci. Planovima često nedostaju sveobuhvatne strategije za mobilizaciju javnih i privatnih financijskih sredstava za potrebna ulaganja. Kad je riječ o prilagodbi klimatskim promjenama, samo neki planovi u dovoljnoj mjeri obuhvaćaju pripravnost i otpornost na učinke klimatskih promjena. Nekoliko planova uključuje mjere za otpornost vodoopskrbe (vidjeti poglavlje 6.).

Europski semestar

U lipnju 2025. Europska komisija objavila je proljetni paket u okviru **europskog semestra**, koji uključuje izvješća za pojedine zemlje i preporuke za svaku državu članicu. Komisija je pozvala zemlje da podupru vodeća tržišta čistih dekarboniziranih proizvoda i donesu planove za infrastrukturu s nultom neto stopom emisija, posebno u područjima kao što su energetske mreže, hvatanje i skladištenje ugljika te vodik. Ističe se i hitna potreba za dekarbonizacijom industrije i prometa te za povećanjem njihove čistoće, uključujući jačanje mjera za postupno ukidanje subvencija za fosilna goriva. Upravljanje vodama u sklopu prilagodbe klimatskim promjenama i dalje je ključni prioritet mnogih država članica. U tablici 2 sažete su preporuke za svaku zemlju.

Tablica 2: Preporuke po državama članicama donesene u okviru europskog semestra 2025.

Država članica	Preporuke po državama članicama							
	Obnovljivi izvori energije, energetske mreže	Fosilna goriva	Energetska učinkovitost	Promet	Industrija, čista tehnologija	Prilagodba i vodoopskrba	Poljoprivreda	Ostalo
Belgija	✓	✓	✓	✓	✓			✓
Bugarska	✓	✓	✓	✓				✓
Češka	✓	✓	✓	✓	✓			
Danska	✓	✓	✓				✓	✓
Njemačka	✓	✓		✓				✓
Estonija	✓	✓	✓	✓	✓			✓

Irska	✓	✓	✓	✓		✓		✓
Grčka	✓	✓		✓		✓		✓
Španjolska	✓					✓		✓
Francuska	✓	✓	✓	✓				
Hrvatska	✓	✓	✓	✓				✓
Italija	✓	✓				✓		✓
Cipar	✓	✓	✓	✓		✓		✓
Latvija	✓	✓	✓	✓				✓
Litva	✓	✓	✓	✓	✓			✓
Luksemburg	✓	✓	✓	✓				✓
Mađarska	✓	✓				✓		✓
Malta	✓	✓	✓	✓				✓
Nizozemska	✓	✓	✓					
Austrija	✓	✓	✓	✓	✓			✓
Poljska	✓	✓	✓			✓		✓
Portugal	✓	✓	✓	✓		✓		✓
Rumunjska	✓	✓	✓					✓
Slovenija	✓		✓	✓		✓		✓
Slovačka	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
Finska	✓	✓		✓	✓			
Švedska	✓	✓	✓	✓				

Napomena: Kategorija „Ostalo” uključuje potporu u izvanrednim situacijama, kružnost i otpad, potporu rudarskim regijama, socijalnu potporu, zelene vještine, oporezivanje i strateško planiranje.

Tehnička podrška

Komisija je 2024. dala podršku državama članicama u okviru Instrumenta za tehničku potporu tako što im je ponudila stručnu pomoć pri osmišljavanju i provedbi reformi. Projekti su se prije svega odnosili na rješenja za prilagodbu klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje, brže izdavanje dozvola za energiju iz obnovljivih izvora, primjenu načela nenanošenja bitne štete i obnovu zgrada. Komisija je isto tako pomogla državama članicama da uvedu revidirani sustav EU-a za trgovanje emisijama i izrade nacionalne socijalne planove za klimatsku politiku u okviru Socijalnog fonda za klimatsku politiku.

Komisija i 2025. podupire rad na otpornosti prirodnih resursa, mehanizmu za ugljičnu prilagodbu na granicama i modernizaciji energetskih sustava. Pomaže i u ozelenjivanju i usavršavanju javnih uprava, poboljšanju izvješćivanja o poslovnoj održivosti te unapređenju hvatanja, upotrebe i skladištenja ugljika. Potpora obuhvaća i provedbu Akta o industriji s nultom neto stopom emisija i Akta EU-a o obnovi prirode.

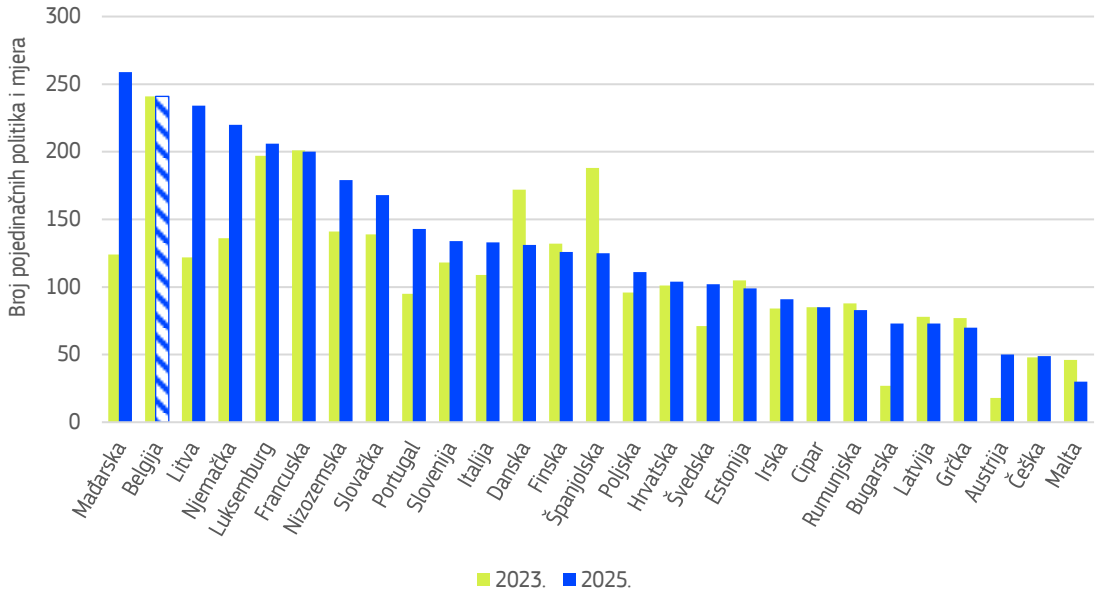
Informativni pregledi po zemljama sadržavaju sažetak dovršenih i aktualnih projekata reformi u svakoj državi članici.

Politike i mjere

Kako bi se postigli klimatski ciljevi, potrebna je **veća usmjerenost na provedbu politika i mjera na europskoj i na nacionalnoj razini**. Bitno je razumjeti kako te politike funkcioniraju pojedinačno i zajedno. U okviru nacionalnog energetskog i klimatskog izvješćivanja o napretku države članice su 2025. izvijestile o napretku u provedbi više od 3,5 tisuća pojedinačnih politika i mjera u pet dimenzija energetske unije[17]. Riječ je o povećanju od 16 % u odnosu na 2023., posljednju izvještajnu godinu. Broj prijavljenih mjera povećao se u većini zemalja. Najveća povećanja prijavile su Austrija, Bugarska, Mađarska i Litva. U nekim slučajevima to je posljedica donošenja novih mjera u razdoblju između dvije izvještajne godine, ali može biti i rezultat izmjene postojećih mjera ili promjena njihove strukture (slika 7). S druge strane, Malta, Španjolska i Danska prijavile su znatno manji broj mjera u odnosu na 2023. Međutim, broj pojedinačnih politika i mjera nije nužno dobar pokazatelj prošlih, sadašnjih i budućih ambicija država članica. Belgija je jedina zemlja koja do trenutka izrade ovog izvješća nije dostavila podatke. Za tu državu članicu u izvješću se koriste informacije iz izvještajne godine 2023. kako bi se dopunili podaci koji nedostaju.

Otprilike trećina svih politika i mjera o kojima se izvješćuje nedavno je provedena ili planirana od 2023. nadalje. Taj veliki broj mogao bi odražavati povećanje klimatskih ambicija EU-a i nastojanja država članica da ostvare svoje klimatske i energetske ciljeve za 2030.[18] Većina politika i mjera o kojima se izvješćuje usmjerena je prema dekarbonizaciji, što znači da im je cilj smanjiti emisije stakleničkih plinova, poboljšati uklanjanje ugljika ili povećati upotrebu obnovljivih izvora energije.

Slika 7: Ukupan broj pojedinačnih politika i mjera (sve dimenzije), izvještajne godine 2025. i 2023.

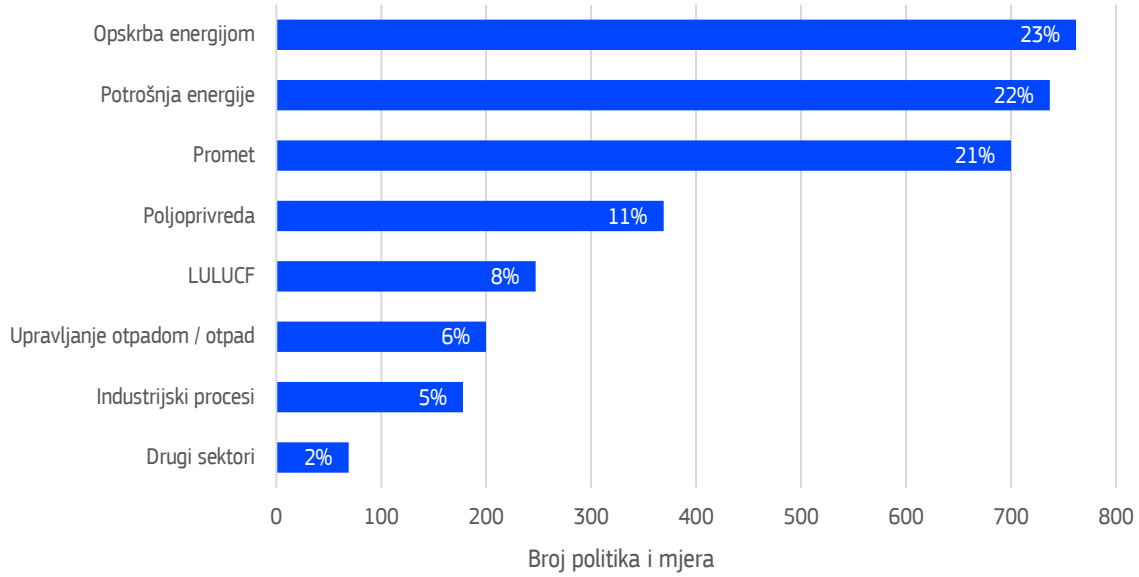

[17] Ta brojka uključuje 241 politiku i mjeru koje je Belgija dostavila 2023., prethodne izvještajne godine.
[18] Više informacija dostupno je u radnom dokumentu službi Komisije o ocjeni napretka u ostvarivanju ciljeva energetske unije i djelovanja u području klime uz Izvješće o stanju energetske unije iz 2025.

Napomena: Podaci o politikama i mjerama temelje se na preliminarnom skupu podataka iz nacionalnih energetskih i klimatskih izvješća o napretku za 2025. (Prilog IX.). Zbog kašnjenja u podnošenju podaci za Belgiju odnose se na nacionalna energetska i klimatska izvješća o napretku za 2023.

Većina tih mjera povezanih s dekarbonizacijom odnosi se na opskrbu energijom (23 %), potrošnju energije (22 %) i prometni sektor (21 %), što je u skladu s činjenicom da je riječ o sektorima u kojima je djelovanje otežano, ali vrlo važno (slika 8). Predviđene su i brojne mjere u sektoru poljoprivrede, zemljišta i šuma (19 %). Situacija se razlikuje među državama članicama. Cipar, Italija, Bugarska, Portugal i Poljska imaju najveći udio politika i mjera koje utječu na sektor opskrbe energijom. U Irskoj i Njemačkoj posebna se pozornost posvećuje potrošnji energije, dok je u Španjolskoj i Francuskoj u prvom planu prometni sektor. Druge države članice (npr. Latvija, Litva i Slovačka) priopćile su relativno velik broju politika i mjera za sektor poljoprivrede i zemljišta.

Slika 8: Broj pojedinačnih politika i mjera po sektoru (cilj dekarbonizacije)

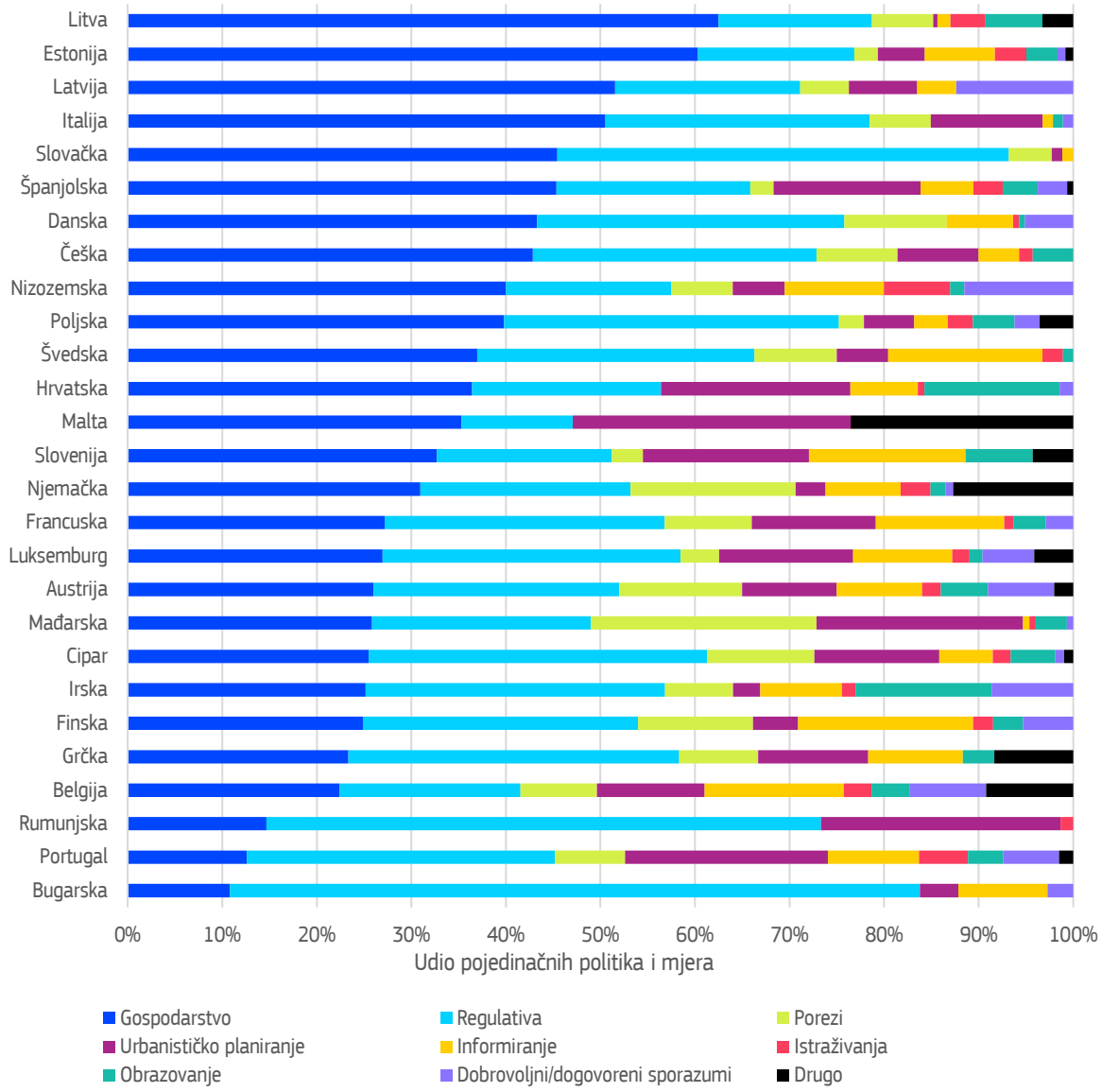

Napomena: Podaci o politikama i mjerama temelje se na preliminarnom skupu podataka iz nacionalnih energetskih i klimatskih izvješća o napretku za 2025. (Prilog IX.). Uključuju politike i mjere koje je Belgija dostavila u nacionalnim energetskim i klimatskim izvješćima o napretku za 2023.

Kad je riječ o instrumentima politike, više od 34 % politika i mjera s ciljem dekarbonizacije čine gospodarske politike i mjere (npr. subvencije, zajamčene otkupne cijene, dražbe, naknade za otpad, prihod od zagušenja itd.), a 27 % čine regulatorne politike i mjere (npr. zahtjevi u pogledu učinkovitosti, propisi o zgradama, standardi ekološkog dizajna, inspekcijski postupci itd.). Relativno manji broj mjera odnosi se na planiranje (10 %) (npr. urbanističko planiranje itd.) te na informativne mjere (9 %) (npr. označivanje, informiranje itd.) ili fiskalne mjere (7 %). Međutim, postoje znatne razlike među državama članicama. Na primjer, baltičke zemlje donijele su relativno velik broj gospodarskih mjera, dok je u Rumunjskoj i Bugarskoj većina mjera regulatorna (slika 9).

Potpunost dostavljenih informacija o nacionalnim politikama i mjerama općenito se poboljšala u odnosu na prethodna izvješća. To se poboljšanje pripisuje intenzivnijem dijalogu s državama članicama, osposobljavanju vodećih izvjestitelja i nastojanjima da se poboljša jasnoća smjernica i tablica za izvješćivanje, uključujući uvođenje obaveznog rješavanja postojećih upozorenja i provjera radi otkrivanja pogrešaka u alatu za izvješćivanje (automatizirane provjere kvalitete u alatu kojima se zahtijeva rješavanje problema prije objavljivanja toka podataka).

Međutim, postoji očita potreba za poboljšanjem kvantifikacije učinka politika i mjera. To uključuje ostvarene i očekivane učinke na emisije stakleničkih plinova te troškove i koristi koje iz njih proizlaze. Na primjer, kao i 2023., samo petina politika i mjera o kojima se izvješćuje obuhvaća očekivana smanjenja emisija do 2030. Osim toga, samo je u vrlo malom broju slučajeva (Hrvatska, Irska, Poljska, Latvija) vidljiva općenita dosljednost između očekivanih smanjenja emisija iz prijavljenih mjera i projekcija stakleničkih plinova (u okviru scenarija s dodatnim mjerama) koje su dostavile države članice. Zbog nedostatka tih podataka teško je ocijeniti ukupni učinak provedenih mjera, što ukazuje na potrebu za sustavnijom evaluacijom djelotvornosti politika i prije i poslije provedbe (više pojedinosti dostupno je u radnom dokumentu službi Komisije „Procjena napretka u ostvarivanju ciljeva energetske unije i djelovanja u području klime” uz Izvješće o stanju energetske unije iz 2025.).

Slika 9: Ukupan broj politika i mjera po vrsti instrumenta politike (dimenzija dekarbonizacije)

Napomena: Podaci o politikama i mjerama temelje se na preliminarnom skupu podataka iz nacionalnih energetskih i klimatskih izvješća o napretku za 2025. (Prilog IX.). Podaci za Belgiju odnose se na politike i mjere navedene u nacionalnim energetskim i klimatskim izvješćima o napretku za 2023. Zemlje su navedene prema redoslijedu udjela politika i mjera koje se temelje na gospodarskom instrumentu.

1.5 Mišljenje građana o klimatskim promjenama

Prema posljednjem istraživanju Eurobarometra iz 2025. građani su u cijeloj Europi izrazili veliku zabrinutost zbog klimatskih promjena i dali široku potporu djelovanju u području klime. **Velika većina građana EU-a (85 %) smatra da su klimatske promjene ozbiljan problem**, što upućuje na visoku razinu informiranosti i jasan osjećaj hitnosti. Zabrinutost je posebno prisutna među ženama i mlađim osobama (u dobi od 15 do 24 godine).

Istraživanje je pokazalo i da 84 % Europljana klimatske promjene pripisuje prvenstveno ljudskim aktivnostima, što ukazuje na široko razumijevanje temeljnih uzroka tog problema.

Potpora ambicioznim klimatskim politikama i dalje je snažna. Ukupno **81 % ispitanika podupire EU-ov cilj postizanja klimatske neutralnosti do 2050.** Međutim, razina potpore razlikuje se među zemljama, pri čemu je Estonija jedina država članica u kojoj taj cilj podupire manje od polovine građana (46 %).

Anketa je pokazala da se velika većina ispitanika (88 %) slaže da bi EU trebao aktivno promicati energiju iz obnovljivih izvora i povećati energetsku učinkovitost te da će bolja priprema za učinke klimatskih promjena poboljšati svakodnevni život (83 %).

2. Sustav EU-a za trgovanje emisijama

Najvažnije aktualne teme

- Do kraja 2024. ETS EU-a doprinio je smanjenju emisija iz proizvodnje električne i toplinske energije i industrijske proizvodnje za 50 % u odnosu na razine iz 2005.
- Emisije iz proizvodnje električne i toplinske energije 2024. nastavile su se smanjivati u odnosu na prethodnu godinu, uglavnom zbog znatnog povećanja udjela energije iz obnovljivih izvora i nuklearne energije u kombinaciji izvora električne energije, što se odražava u smanjenju ovisnosti o glavnim fosilnim gorivima kao što su prirodni plin i ugljen.
- U okviru ETS-a prikupljeno je više od 245 milijardi EUR prihoda, od čega gotovo 39 milijardi EUR samo 2024. Ti se prihodi prvenstveno koriste za provedbu klimatskih i energetskih mjera koje se financiraju iz nacionalnih proračuna, ali i iz Inovacijskog fonda, Modernizacijskog fonda i Mehanizma za oporavak i otpornost, u skladu s planom RepowerEU.
- Emisije iz pomorskog prometa prvi su put uključene u ETS EU-a 2024. U odnosu na 2023. prijavljene emisije povećale su se za 13 %, posebno zbog posljedica krize u Crvenom moru i kasnijeg preusmjeravanja prometa.
- Potrebno je hitno djelovati kako bi se dekarbonizirao sektor zračnog prometa. Kako bi se to omogućilo, od 2024. postoji namjenski sustav za brže uvođenje održivih zrakoplovnih goriva.
- Usklađenost u ETS-u EU-a bila je vrlo visoka, među ostalim i za sektor pomorskog prometa u prvom ciklusu usklađivanja.

Sustav EU-a za trgovanje emisijama (ETS EU-a) temelj je klimatske politike EU-a. U okviru tog sustava utvrđuje se gornja granica emisija iz proizvodnje električne i toplinske energije, industrijske proizvodnje te sektora zračnog i pomorskog prometa u Europi, na temelju čega se određuje cijena emisija u skladu s načelom „onečišćivač plaća”. Ta cijena potiče poduzeća u tim sektorima na uvođenje rješenja za smanjenje emisija tijekom vremena i ulaganje u ta rješenja. Osim toga, u okviru ETS-a EU-a prikuplja se prihod kako bi se lakše financirale te mjere.

2.1 Gornja granica za emisije u okviru ETS-a EU-a

ETS EU-a tržišni je instrument. Utvrđuje gornju granicu emisija iz sektora obuhvaćenih tih sustavom, a ta je gornja granica svake godine niža, s ciljem smanjenja od 62 % do 2030. u odnosu na razine emisija iz 2005. Gornja granica izražena je u emisijskim jedinicama koje poduzeća moraju predati svake godine kako bi nadoknadila svoje emisije. Poduzeća emisijske jedinice uglavnom kupuju na dražbama, čiji su prihodi namijenjeni za financiranje dodatnog djelovanja država članica u području klime i energetske tranzicije. Budući da cijenu emisijskih jedinica određuje tržište, ETS EU-a

potiče smanjivanje emisija ondje je to troškovno najučinkovitije, na tehnološki neutralan način.

Iako je prodaja na dražbi glavna metoda za raspodjelu emisijskih jedinica u okviru ETS-a EU-a, znatna količina emisijskih jedinica besplatno se dodjeljuje postrojenjima kako bi se uklonio rizik od izmještanja emisija ugljika[19]. U određenim industrijskim sektorima obuhvaćenima ETS-om EU-a (cement, aluminij, gnojiva, vodik, željezo i čelik) mehanizam za ugljičnu prilagodbu na granicama postupno će od 2026. zamijeniti besplatnu dodjelu emisijskih jedinica. Ti su sektori primili približno 54 % ukupnih besplatno dodijeljenih emisijskih jedinica u razdoblju 2021. – 2025.

Više informacija o funkcioniranju ETS-a EU-a dostupno je u Izvješću o tržištu ugljika za 2025.

2.2 Trendovi emisija

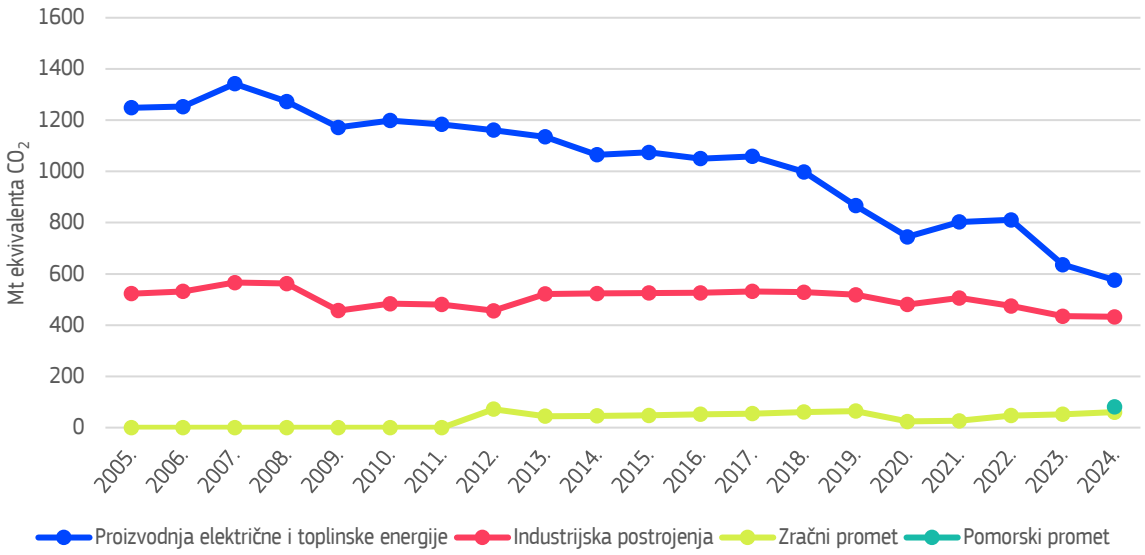
Do kraja 2024. ETS EU-a doprinio je **smanjenju emisija** iz proizvodnje električne i toplinske energije i industrijske proizvodnje **za 50 %** u odnosu na razine iz 2005. Zahvaljujući tom napretku sustav je na dobrom putu da do 2030. ostvari cilj smanjenja od 62 %.

Emisije iz energetskog i industrijskog sektora nastavile su se smanjivati 2024. nakon rekordnog godišnjeg pada zabilježenog 2023. Emisije iz proizvodnje električne i toplinske energije smanjile su se za 10,7 %[20], uglavnom zbog znatnog povećanja udjela energije iz obnovljivih izvora i nuklearne energije u kombinaciji izvora električne energije, uz smanjenje ovisnosti o glavnim fosilnim gorivima kao što su prirodni plin i ugljen. Obnovljivi izvori energije i biogoriva bili su vodeći izvor električne energije u EU-u 2024., s udjelom od 47,2 %, a ukupna proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora te se godine povećala za 7,6 %. Smanjenje emisija iz proizvodnje električne energije 2024. dosegnulo je 30 % od 2021.

Emisije iz industrijskih postrojenja 2024. smanjile su se za 0,8 % u odnosu na 2023.[21] Prisutno je više trendova (uz dekarbonizaciju opskrbe električnom energijom) – smanjenje industrijske proizvodnje u nekim sektorima, oporavak proizvodnje u energetski intenzivnim sektorima kao što su sektor čelika, gnojiva i kemikalija te poboljšanje energetske učinkovitosti.

[19] U razdoblju 2021. – 2030. na dražbi će se prodati do 57 % općih emisijskih jedinica, dok će se preostale emisijske jedinice dodijeliti besplatno.
[20] Na temelju emisija iz proizvodnje električne i toplinske energije u ETS-u EU-a (podaci preuzeti iz Registra Unije 30. rujna 2025.). Od tog smanjenja, 2 % opravdavaju i nedosljednosti u podacima koje utječu na razliku između emisija iz proizvodnje energije i industrijskih emisija, a ne tržišni trendovi. Pojedinosti su dostupne u Izvješću o tržištu ugljika 2025.
[21] Na temelju emisija iz industrijske proizvodnje u ETS-u EU-a (podaci preuzeti iz Registra Unije 30. rujna 2025.). Pojedinosti su dostupne u Izvješću o tržištu ugljika 2025.

Slika 10: Emisije u okviru ETS-a EU-a po sektorima

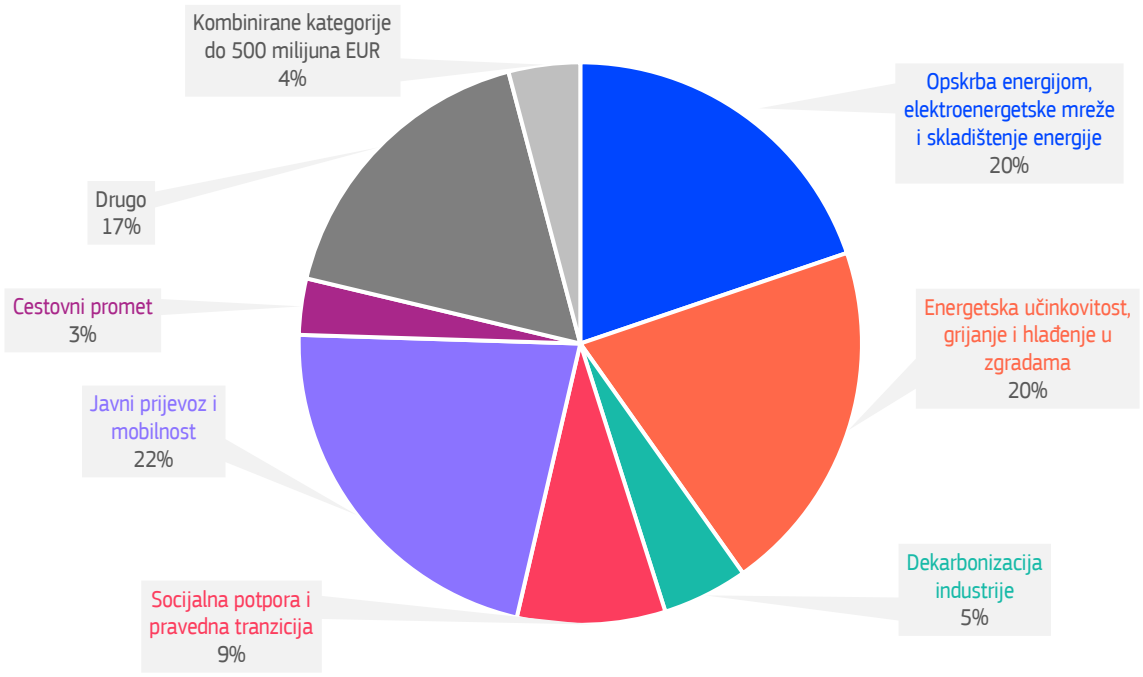

Izvor: EEA

2.3 Prihodi od dražbi

Do sredine 2025. prodajom emisijskih jedinica u okviru ETS-a EU-a **prikupljeno je više od 245 milijardi EUR**. Prihodi iz ETS-a u 2024. iznosili su gotovo 39 milijardi EUR. Koristili su se prvenstveno za nacionalne proračune (24,4 milijarde EUR), ali i za financiranje programa ETS-a za prelazak na čistu energiju (tj. za Inovacijski fond i Fond za modernizaciju) te za dio Mehanizma za oporavak i otpornost u skladu s planom RepowerEU. U 2025. dio emisijskih jedinica iz ETS-a EU-a počeo se prodavati na dražbi radi financiranja Socijalnog fonda za klimatsku politiku (vidjeti poglavlje 6.).

Slika 11: Upotreba prihoda od ETS-a u državama članicama prema različitim svrhama kako je prijavljena za 2024. (uzimajući u obzir isplaćene prihode)

Države članice moraju iskoristiti sve svoje prihode od ETS-a (ili jednakovrijedan iznos) za financiranje djelovanja u području klime i energetske transformacije, uključujući mjere kojima se nastoje riješiti problemi povezani sa socijalnim aspektima. Jedina iznimka od tog pravila odnosi se na mogućnost da države članice koriste prihode iz ETS-a za potporu energetski intenzivnim industrijama radi nadoknade neizravnih troškova ugljika. U tu je svrhu 2024. svoje prihode iskoristilo 15 država članica. Od 24,4 milijarde EUR prikupljenih 2024. države članice iskoristile su 3,2 milijarde EUR za nadoknadu neizravnih troškova u energetski intenzivnim industrijama. Preostalih 21,2 milijarde EUR mora se upotrijebiti za djelovanje u području klime i energetsku transformaciju, ali se ne treba potrošiti u jednoj godini[22].

Države članice svake godine izvješćuju Komisiju o tome kako troše svoje prihode iz ETS-a. Većinu svojih prihoda od ETS-a za 2024. usmjerile su na projekte uvođenja energije iz obnovljivih izvora, mreža i skladištenja (20 %), poboljšanja energetske učinkovitosti u industrijama i zgradama (20 %) te razvoja čistog javnog prijevoza i mobilnosti (22 %). Primjeri uključuju bespovratna sredstva za odobalne vjetroelektrane i modernizaciju bioplina u Danskoj, projekte temeljite energetske obnove sa smanjenjem potrošnje topline od najmanje 40 % u stambenim zgradama u Litvi te ulaganja u željeznički promet i biciklističke staze u Sloveniji.

Više informacija o tome kako je svaka država članica upotrijebila svoje prihode od ETS-a za 2024. dostupno je u poglavlju 8. priloženog radnog dokumenta službi Komisije. Za analizu EU-27 vidjeti Izvješće o tržištu ugljika za 2025.

[22] Prijavljeno je da je za 2024. isplaćeno 16,4 milijarde EUR.

2.4 Zračni promet

Emisije iz zračnog prometa u okviru ETS-a i dalje su rasle 2024. te su dosegnule 62,6 milijuna tona CO_2[23]. To je otprilike 15 % više nego 2023.[24]

Stoga je hitno potrebna dekarbonizacija sektora zračnog prometa. Cijena ugljika u okviru ETS-a već uključuje poticaj od oko 200 EUR po toni[25] upotrijebljenog održivog zrakoplovnog goriva u usporedbi s fosilnim kerozinom. Međutim, Komisija je 2024. u okviru ETS-a EU-a uvela dodatni mehanizam potpore za promicanje upotrebe održivih zrakoplovnih goriva, čiji učinak još nije uzet u obzir u ovom izvješću. Za tu je potporu rezervirano ukupno 20 milijuna emisijskih jedinica (u vrijednosti od oko 1,5 milijardi EUR), a zračni prijevoznici mogu zatražiti potporu u iznosu od otprilike 500 – 7000 EUR za svaku tonu prihvatljivog održivog goriva koje se upotrebljava na liniji u okviru ETS-a[26]. Komisija je 2025. raspodijelila otprilike 100 milijuna EUR između 53 operatora zrakoplova iz država članica EU-a i dvaju operatora iz Norveške.

Komisija je donijela nova pravila za praćenje, izvješćivanje i verifikaciju emisija za letove zračnih prijevoznika iz EU-a koji nisu obuhvaćeni ETS-om[27]. Donošenjem tih pravila ističe se predanost EU-a primjeni Programa za neutralizaciju i smanjenje emisija ugljika za međunarodno zrakoplovstvo (CORSIA). EU je jedna od prvih jurisdikcija u svijetu koja je taj program uključila u zakonodavstvo. Svrha je CORSIA-e neutralizirati zrakoplovne emisije iz međunarodnih letova iznad određene razine[28]. Općenito se očekuje da je ta razina dosegnuta 2024., tako da zračni prijevoznici prvi put očekuju obveze neutralizacije u okviru CORSIA-e za udio emisija u 2024. koje premašuju referentnu vrijednost.

Iako ETS EU-a trenutačno obuhvaća samo emisije CO_2, procjenjuje se da je ukupni učinak zrakoplovstva na klimu trenutačno dva do četiri puta veći zbog emisija koje nisu CO_2, uključujući dušikove okside (NO_x) i sumporove okside (SO_x)[29]. EU je prva

---

[23] To obuhvaća letove unutar Europskog gospodarskog prostora (EGP) (domaći letovi i letovi između zemalja EGP-a) i odlazne letove iz EGP-a u Švicarsku i Ujedinjenu Kraljevinu. Uključuje inozemne letove iz zemlje EGP-a u najudaljeniju regiju i iz nje (npr. Finska – Kanarski otoci).

[24] Taj je sektor 2023. proizveo emisije od ukupno 54,4 milijuna tona CO_2. Podaci preuzeti iz Registra Unije i švicarskog registra 30. rujna 2025.

[25] U okviru ETS-a ta se goriva smatraju gorivima „s nultom stopom”, što znači da se na njih ne primjenjuje cijena ugljika. S druge strane, emisijski faktor kerozina iznosi 3,16 tCO_2/tona: cijena u okviru ETS-a × 3,16 = cjenovni poticaj, stoga cijena ugljika u okviru ETS-a od 70 EUR daje cjenovni poticaj od 221 EUR po toni upotrijebljenog goriva.

[26] Taj sustav potpore obuhvaća cijelu ili dio preostale razlike u cijeni između fosilnog kerozina i prihvatljivih zrakoplovnih goriva koja upotrebljavaju pojedinačni operatori komercijalnih zrakoplova na svojim letovima obuhvaćenima učinkovitim određivanjem cijena ugljika u okviru ETS-a EU-a, čime se te operatore zrakoplova potiče da upotrebljavaju čišće gorivo.

[27] ETS-om EU-a obuhvaćeni su letovi unutar EGP-a (EU-27, Norveška, Island) i odlazni letovi u Švicarsku i Ujedinjenu Kraljevinu. To znači da nova pravila obuhvaćaju letove zračnih prijevoznika iz EU-a iz EGP-a u zemlje izvan EGP-a i njihove letove između dviju zemalja izvan EGP-a.

[28] Razina iznad koje bi zračni prijevoznici trebali početi neutralizirati emisije postavljena je na 85 % emisija CO_2 iz 2019. za razdoblje 2024. – 2035. (jer je 2019. bila godina s najvećim zabilježenim emisijama u međunarodnom zračnom prometu).

[29] IPCC, *Aviation and the Global Atmosphere*, 1999., https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/03/av-en-1.pdf.

jurisdikcija koja uvodi okvir za praćenje, izvješćivanje i verifikaciju za učinke koji nisu povezani s emisijama CO_2 iz zračnog prometa. Od 1. siječnja 2025. operatori zrakoplova moraju pratiti i svake godine izvješćivati o učinku emisija plinova koji nisu CO_2 po letu[30]. Komisija će na temelju rezultata primjene okvira za praćenje emisija plinova koji nisu CO_2 iz zračnog prometa do 31. prosinca 2027. podnijeti izvješće i prema potrebi zakonodavni prijedlog za ublažavanje učinaka emisija plinova koji nisu CO_2 iz zračnog prometa.

2.5 Pomorski promet

Iz pomorskog prometa potječe otprilike 3 – 4 % emisija CO_2 u EU-u. Godina 2024. bila je prva godina u kojoj je pomorski promet bio uključen u ETS EU-a. Ukupne emisije iz pomorskog prometa u okviru sustava praćenja, izvješćivanja i verifikacije[31] iznosile su 148,7 Mt ekvivalenta CO_2, uzimajući u obzir sve emisije iz putovanja koja uključuju luke u EU-u, Islandu i Norveškoj. Od toga je 89,8 MtCO_2 obuhvaćeno ETS-om, pri čemu se u obzir uzima samo 50 % emisija iz putovanja koja započinju ili završavaju izvan EU-a, Islanda i Norveške[32].

Emisije metana i dušikova oksida prvi su put prijavljene 2024. u okviru područja primjene sustava praćenja, izvješćivanja i verifikacije, a iznosile su 1,6 Mt ekvivalenta CO_2 (za metan) odnosno 2,2 Mt ekvivalenta CO_2 (za dušikov oksid)[33].

Ako se promatra samo ugljikov dioksid, emisije u okviru sustava praćenja, izvješćivanja i verifikacije za 2024. bile su 13 % veće nego 2023., uglavnom zbog povećanja aktivnosti plovila nakon preusmjeravanja uzrokovanog krizom u Crvenom moru 2024.

Nakon prve godine primjene ETS-a na pomorski promet zabilježena je visoka razina usklađenosti jer su brodarska društva predala emisijske jedinice za više od 99 % svojih emisija u okviru područja primjene.

Na međunarodnoj razini EU je u travnju 2025. pozdravio odobrenje okvira za nultu neto stopu emisija za smanjenje emisija stakleničkih plinova iz međunarodnog pomorskog prometa Međunarodne pomorske organizacije (IMO), koji uključuje globalni standard za postupno smanjenje intenziteta stakleničkih plinova iz brodskih goriva i element određivanja cijena za emisije stakleničkih plinova iz međunarodnog pomorskog

[30] Sustav praćenja, izvješćivanja i verifikacije emisija obuhvaća letove u, iz i unutar Europe. Kako bi se olakšao početak, izvješćivanje je obvezno samo za letove unutar Europe. Međutim, 2025. i 2026. potiče se dobrovoljno izvješćivanje o svim rutama. Od 2027. obveza izvješćivanja automatski se odnosi na sve letove. Provedbeno zakonodavstvo: Izmjena Uredbe o praćenju i izvješćivanju u okviru sustava trgovanja emisijama (ETS) zbog revizije ETS-a (europa.eu).

[31] Ukupne emisije iz pomorskog prometa obuhvaćene su Uredbom (EU) 2015/757.

[32] Područje primjene ETS-a EU-a za pomorski promet ima nekoliko drugih izuzeća i razlika u odnosu na područje primjene sustava praćenja, izvješćivanja i verifikacije za pomorski promet. Za više informacija o relevantnoj definiciji područja primjene vidjeti odjeljak 2.3. Općih smjernica za brodarska društva: https://climate.ec.europa.eu/document/download/31875b4f-39b9-4cde-a4e2-fbb8f65ee703_en?filename=policy_transport_shipping_gd1_maritime_en.pdf.

[33] Emisije dušikova oksida i metana bit će uključene u područje primjene ETS-a EU-a za pomorski promet počevši od 2026.

prometa. Taj je sporazum, čije se donošenje očekuje, važan korak prema postizanju cilja nulte neto stope emisija iz pomorskog prometa do 2050. ili oko tog roka, tj. blizu 2050., kako je utvrđeno u strategiji IMO-a za stakleničke plinove iz 2023. Rasprave o donošenju tog sporazuma odgođene su za listopad 2026.

2.6 Zgrade, promet i mala industrija

Novi sustav trgovanja emisijama (ETS2) dogovoren je 2023. kako bi se obuhvatile emisije iz izgaranja goriva u zgradama, prometu i maloj industriji, koje nisu bile obuhvaćene postojećim ETS-om EU-a. I ovaj sustav uključuje određivanje gornjih granica emisija i trgovanje emisijama, ali je odvojen od postojećeg ETS-a EU-a. Pomoći će državama članicama da ostvare svoje ciljne vrijednosti smanjenja emisija u skladu s Uredbom o raspodjeli tereta (vidjeti poglavlje 3.).

U kombinaciji s drugim mjerama za te sektore, primjenom gornje granice u sustavu ETS2 trebalo bi do 2030. smanjiti emisije za 42 % u odnosu na razine iz 2005. Sve emisijske jedinice prodavat će se na dražbama čiji su prihodi namijenjeni nacionalnim proračunima i Socijalnom fondu za klimatsku politiku. Cijena ugljika potaknut će ulaganja u rješenja za energetsku učinkovitost, obnovu zgrada i mobilnost s nultom stopom emisija, uključujući javni prijevoz. Iz Socijalnog fonda za klimatsku politiku podupirat će se ugrožena kućanstva, korisnici usluga prijevoza i mikropoduzeća, prije svega kako bi im se olakšalo financiranje tih ulaganja.

ETS2 obuhvaćat će emisije na početku proizvodnog lanca. To znači da je praćenje emisija iz goriva koja stavljaju na tržište i kupnja emisijskih jedinica radi pokrivanja tih emisija dužnost opskrbljivača gorivom, a ne potrošača. Praćenje i izvješćivanje o emisijama započelo je 2025., a sustav će u narednim godinama postati u potpunosti operativan.

3. Emisije povezane s raspodjelom tereta

Najvažnije aktualne teme

- U skladu s ocjenom nacionalnih energetskih i klimatskih planova očekuje se da će se na temelju planiranih mjera ukupne predviđene emisije iz Uredbe o raspodjeli tereta 2030. smanjiti za otprilike 38 % u odnosu na razine iz 2005., što je i dalje manje od cilja smanjenja tih emisija od 40 % na razini EU-a.
- Međutim, Uredba o raspodjeli tereta osmišljena je kako bi se omogućila fleksibilnost i troškovno učinkovito postizanje cilja.
- U razdoblju 2021. – 2030. neke države članice s planiranim politikama očekuju višak od otprilike 125 – 175 Mt ekvivalenta CO_2, što bi svim državama članicama omogućilo usklađenost zahvaljujući dostupnim fleksibilnostima. Trenutačno je ključno da države članice u potpunosti provedu te mjere.
- Privremene emisije iz sektora na koje se odnosi raspodjela tereta 2024. bile su relativno stabilne u odnosu na 2023. i otprilike 20 % manje nego 2005.
- U prometu, najvećem sektoru na koji se odnosi raspodjela tereta, emisije su se povećale za 1 %. Emisije iz zgrada i otpada ostale su na približno istoj razini, dok su se u poljoprivredi i maloj industriji smanjile za 1 %.
- Trećinu emisija na temelju raspodjele tereta čine emisije koje nisu povezane s CO_2, a u razdoblju 2005. – 2023. smanjile su se za 23 %.
- Prosječne emisije CO_2 iz novih automobila i kombija blago su se povećale 2024., ali su i dalje bile 28 % manje od razina iz 2019. u slučaju automobila i 8 % manje u slučaju kombija, uglavnom zbog uvođenja vozila s nultim emisijama.
- U izvještajnom razdoblju 2023. prosječne emisije CO_2 novih teških vozila i dalje su se smanjivale i bile 11,4 % manje od razina iz 2019. Zahvaljujući zahtjevima iz Direktive o kakvoći goriva u EU-u se prodaju visokokvalitetna goriva.

Uredba o raspodjeli tereta obuhvaća emisije stakleničkih plinova iz sektora domaćeg prometa, zgrada, poljoprivrede, male industrije i otpada. Te emisije zajedno čine 66 % domaćih emisija EU-a.

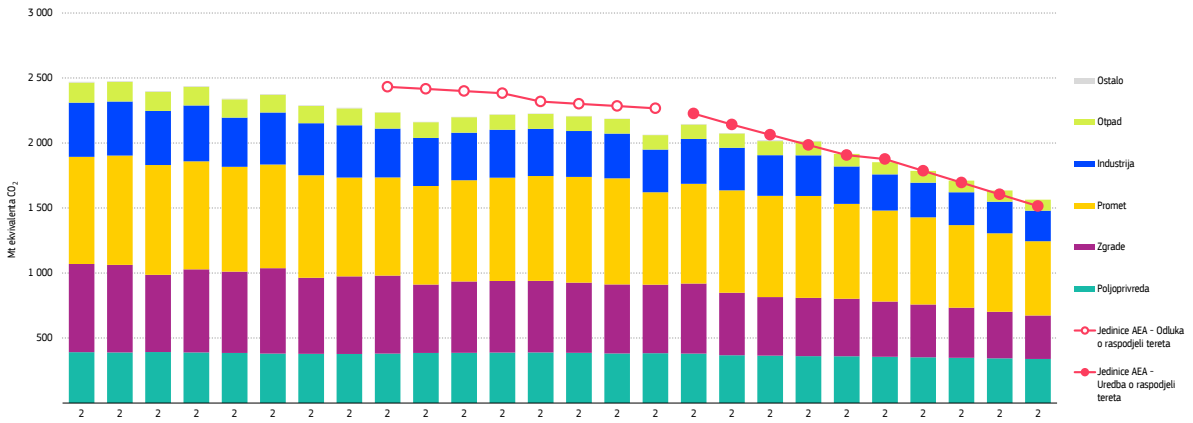
Na temelju približnih podataka emisije iz tih sektora 2024. i dalje su na sličnoj razini u odnosu na 2023., što je smanjenje od 20 % u odnosu na 2005.[34] Emisije na razini EU-a 2024. prvi su put premašile ukupnu graničnu vrijednost emisija EU-a, i to za 1,6 %.

Dok su emisije povezane s raspodjelom tereta na razini EU-a uglavnom ostale nepromijenjene u razdoblju 2023. – 2024., na sektorskoj razini zabilježeno je povećanje emisija iz prometa za 1 % te smanjenje emisija iz poljoprivrede i male industrije za 1 %.

[34] Emisije iz Uredbe o raspodjeli tereta za 2024. približno su određene te su 19,9 % manje od razina iz 2005. Emisije iz Uredbe o raspodjeli tereta za 2023. utvrđene su 2025. nakon sveobuhvatnog pregleda te su 19,8 % manje od razina iz 2005. U Izvješću o djelovanju u području klime za 2024. emisije iz Uredbe o raspodjeli tereta za 2023. približno su određene i zabilježeno je njihovo blaže smanjenje od 19,2 % u odnosu na razine iz 2005.

Emisije iz zgrada i otpada bile su relativno stabilne. Promet je 2024. bio najveći sektor na koji se odnosi raspodjela tereta, odgovoran za 39 % emisija EU-a iz relevantne uredbe, nakon čega slijede zgrade (22 %), poljoprivreda (18 %), mala industrija (16 %) i otpad (5 %).

Slika 12: Emisije u sektorima obuhvaćenima zakonodavstvom o raspodjeli tereta za razdoblje 2005. – 2030. i godišnje emisijske kvote, EU-27

Napomena: Podaci o emisijama podijeljeni među sektorima iz Uredbe o raspodjeli tereta za razdoblje 2021. – 2023. potječu iz inventara stakleničkih plinova za 2025., podaci za 2024. iz približnih inventara, a za razdoblje 2025. – 2030. iz projekcija koje su države članice dostavile 2025. u skladu s člankom 18. Uredbe o upravljanju. Godišnje emisijske kvote su godišnje granične vrijednosti emisija utvrđene u Uredbi o raspodjeli tereta i Odluci o raspodjeli tereta koja je prethodila toj uredbi. Na slici je prikazano kako su povijesne i predviđene emisije EU-a povezane s raspodjelom tereta podijeljene među sektorima i njihova usporedba s godišnjim graničnim vrijednostima emisija.

3.1 Ciljevi u pogledu raspodjele tereta

U Uredbi o raspodjeli tereta postavlja se cilj EU-a za smanjenje emisija iz sektora na koje se odnosi raspodjela tereta do 2030. za 40 % u odnosu na razine iz 2005. Taj opći cilj prenosi se u nacionalne ciljeve za 2030. u rasponu od 10 % do 50 % smanjenja i ograničenja emisija stakleničkih plinova u razdoblju 2021. – 2030., izraženo u godišnjim emisijskim kvotama. Komisija će u dva navrata provjeriti jesu li države članice dosegnule granične vrijednosti emisija – prvi put 2027. (za razdoblje 2021. – 2025.), a zatim 2032. (za razdoblje 2026. – 2030.).

Države članice u određenoj mjeri mogu iskoristiti i fleksibilne mogućnosti kako bi se zadržale unutar svojih godišnjih graničnih vrijednosti emisija i ispunile ciljeve za 2030. Te fleksibilne mogućnosti uključuju pohranjivanje, posuđivanje, kupnju i prodaju emisijskih jedinica, korištenje viška (krediti) iz sektora korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta i šumarstva (LULUCF), a u slučaju nekih država članica mogućnost otkazivanja emisijskih jedinica iz ETS-a EU-a za emisijske kvote povezane s Uredbom o raspodjeli tereta (za više pojedinosti vidjeti poglavlje 9. priloženog radnog dokumenta službi Komisije).

Island i Norveška dogovorili su se da će, uz nekoliko prilagodbi, primjenjivati Uredbu o raspodjeli tereta kako je donesena 2018.[35] Napredak u Islandu i Norveškoj evidentira se u godišnjem klimatskom izvješću o napretku koje izrađuje Nadzorno tijelo EFTA-e.

3.2 Napredak u ostvarivanju ciljeva u pogledu raspodjele tereta

Cilj smanjenja emisija za 2030.

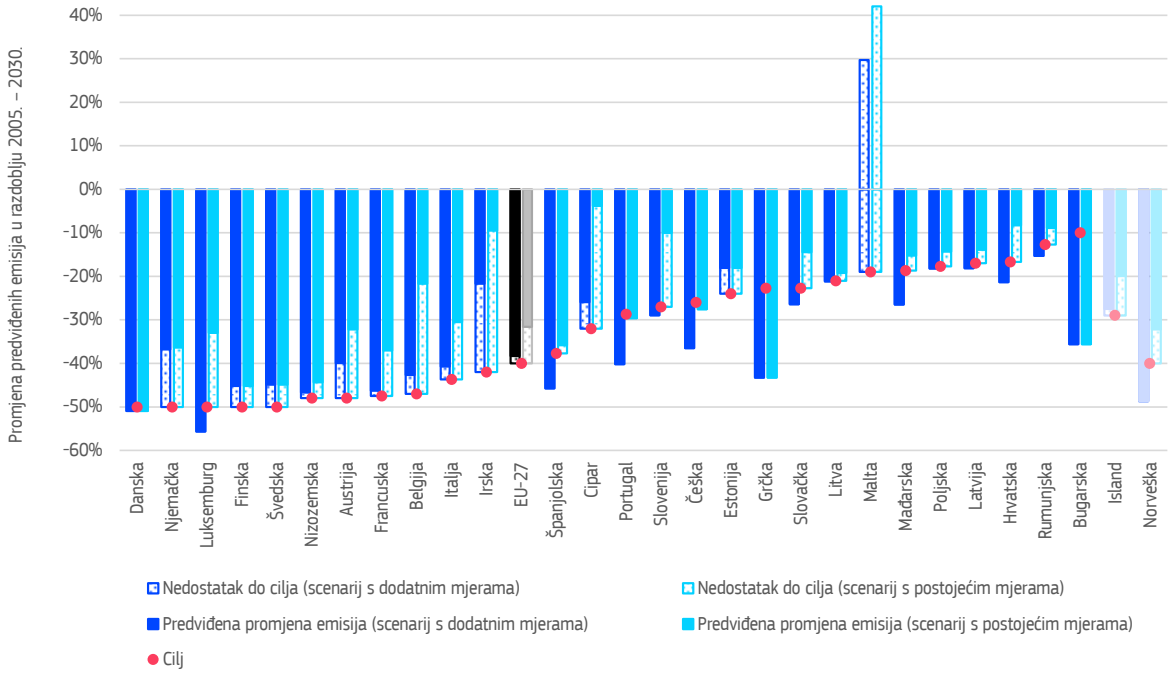
U Uredbi o raspodjeli tereta utvrđuje se cilj smanjenja emisija za 2030. za EU i svaku državu članicu (u odnosu na razine iz 2005.). U skladu s Komisijinom ocjenom konačnih ažuriranih nacionalnih energetskih i klimatskih planova objavljenom u svibnju 2025. očekuje se da će se emisije povezane s raspodjelom tereta 2030. smanjiti za oko 38 % u odnosu na 2005., što je oko dva postotna boda manje od cilja EU-a. To je znatno poboljšanje u usporedbi s nedostatkom od više od šest postotnih bodova na razini EU-a iz Komisijine ocjene nacrta ažuriranih nacionalnih energetskih i klimatskih planova. Ključno je da se ambiciozne politike utvrđene u nacionalnim energetskim i klimatskim planovima provedu u potpunosti te da države članice ustraju u svojim nastojanjima i provedbi mjera za postizanje ciljeva iz Uredbe o raspodjeli tereta. Komisija je u svojoj ocjeni državama članicama dala ciljane smjernice kako bi se olakšala brza provedba planova.

Prethodno navedene nalaze potvrđuju najnovija predviđanja država članica iz ožujka 2025. (vidjeti sliku 13.). Prije nego što države članice iskoriste fleksibilne mogućnosti iz Uredbe o raspodjeli tereta za ostvarivanje svojih ciljeva, Njemačka, Irska i Malta pokazuju najveće predviđene nedostatke u 2030., dok Bugarska, Grčka i Portugal najviše premašuju svoje ciljeve za 2030.

Kako bi se uklonili ti nedostaci, države članice moraju odlučnije djelovati, uz potpunu provedbu svih postojećih i planiranih klimatskih politika, ili iskoristiti raspoložive fleksibilne mogućnosti.

[35] Island i Norveška još nisu uključili izmjene nakon revizije Uredbe o raspodjeli tereta 2023.

Slika 13: Predviđena promjena emisija iz Uredbe o raspodjeli tereta i nedostatak u odnosu na cilj za 2030. (%)

Napomena: Malta ima nedostatak u odnosu na ciljnu vrijednost koja iznosi 49 i 61 postotni bod, što premašuje njezin cilj smanjenja od 19 %. Prema tome, predviđa se da će Malta 2030. ispuštati više emisija nego 2005.

Smanjenje emisija u razdoblju 2021. – 2030.

U Uredbi o raspodjeli tereta utvrđuju se i granične vrijednosti emisija država članica za svaku godinu u razdoblju 2021. – 2030., uz fleksibilne mogućnosti za postizanje tih vrijednosti. Komisija je ocijenila napredak država članica u ispunjavanju obveza iz Uredbe o raspodjeli tereta usporedbom emisija i dodjela za svaku godinu u razdoblju 2021. – 2030. na temelju najnovijih informacija te eventualno korištenje nekih fleksibilnih mogućnosti dostupnih u okviru te uredbe.

Komisija pretpostavlja da će države članice provesti dodatne mjere kako su navedene u njihovim projekcijama „s dodatnim mjerama”. Kad je riječ o korištenju fleksibilnih mogućnosti, Komisija pretpostavlja da će države članice iskoristiti emisijske kvote ušteđene u jednoj godini za usklađivanje narednih godina (pohranjivanje) i prema potrebi iskoristiti emisijske kvote iz narednih godina za prethodnu godinu (posuđivanje). Pretpostavlja se i da će države članice koje su obavijestile o svojoj namjeri da iskoriste fleksibilne mogućnosti u okviru ETS-a to prema potrebi i učiniti.

Komisija smatra da bi 10 država članica ipak premašilo svoja ograničenja u najmanje jednoj godini u razdoblju 2021. – 2030. Cipar, Hrvatska, Italija i Rumunjska imali bi prekomjerne emisije već u prvom razdoblju usklađenosti (2021. – 2025.), a predviđa se da bi ih Austrija, Estonija, Njemačka, Malta, Irska i Švedska imale u drugom razdoblju usklađenosti (2026. – 2030.). Sedamnaest država članica koje u cijelom razdoblju 2021. – 2030. nemaju nedostatak ostvaruju višak veći od onoga što bi bilo potrebno da spomenutih 10 država članica pokrije svoje nedostatke. Čak i ako sve države članice u

slučaju potrebe dobiju emisijske kvote od drugih država članica, u razdoblju 2021. – 2030. očekuje se višak na razini EU-a od otprilike 125 – 175 Mt ekvivalenta CO_2.

Predviđeni višak emisijskih kvota povezanih s Uredbom o raspodjeli tereta nekih država članica dovoljan je za pokrivanje manjkova drugih država članica. Prijenos emisijskih kvota među državama članicama doprinosi troškovno učinkovitom postizanju cilja EU-a u skladu sa strukturom Uredbe o raspodjeli tereta. S obzirom na veličinu predviđenog viška povezanog s Uredbom o raspodjeli tereta i mogućnosti trgovanja viškovima na temelju te uredbe i Uredbe o LULUCF-u, Komisija u ovoj fazi ne može zaključiti da države članice ne ostvaruju dovoljan napredak u ispunjavanju svojih obveza iz Uredbe o raspodjeli tereta.

Osim toga, postoji još jedan fleksibilni mehanizam za pomoć državama članicama u usklađivanju s Uredbom o raspodjeli tereta koji uključuje korištenje premašivanja ciljeva u sektoru LULUCF-a za pokrivanje ograničenog broja emisija u sektorima na koje se odnosi raspodjela tereta[36]. Neke države članice već su obavijestile o svojoj namjeri da iskoriste te fleksibilne mogućnosti[37]. Međutim, dosad dostupni ograničeni i preliminarni podaci o trendovima u sektoru korištenja zemljišta upućuju na to da će neke države članice imati poteškoća u postizanju svojih ciljeva u području LULUCF-a (vidjeti poglavlje 4.). Te bi države članice mogle nadoknaditi manjak u sektoru LULUCF-a korištenjem emisijskih kvota iz Uredbe o raspodjeli tereta (članak 12. Uredbe o LULUCF-u), koje će biti automatske za razdoblje 2021. – 2025. (članak 9. Uredbe o raspodjeli tereta).

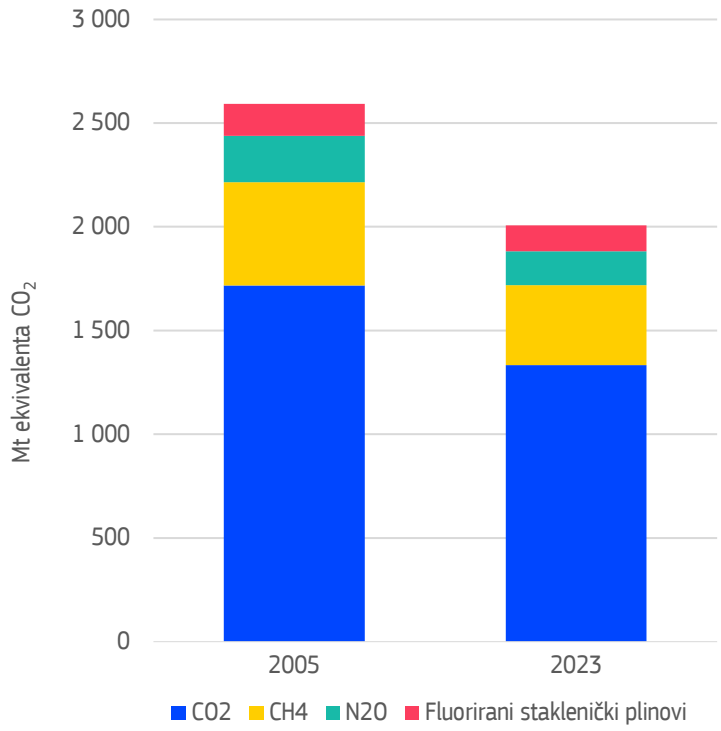
3.3 Trendovi emisija prema vrsti plina

Dvije trećine svih emisija iz sektora na koje se odnosi raspodjela tereta čine emisije CO_2, dok preostalu trećinu čine emisije plinova koji nisu CO_2 (slika 14). U razdoblju 2005. – 2023. **emisije plinova koji nisu CO_2 iz sektora na koje se odnosi raspodjela tereta smanjile su se za 23 %**. U stakleničke plinove koji nisu CO_2 spadaju metan (CH_4), dušikov oksid (N_2O) i fluorirani plinovi (NF_3, HFC-i, PFC-i, SF_6). Većina emisija u energetskom sektoru obuhvaćena je ETS-om EU-a, ali emisije metana u tom sektoru obuhvaćene su Uredbom o raspodjeli tereta.

[36] Više pojedinosti o fleksibilnim mogućnostima dostupnima u okviru Uredbe o raspodjeli tereta dostupno je u poglavlju 9. priloženog radnog dokumenta službi Komisije.

[37] Danska, Litva i Poljska obavijestile su o namjeri korištenja fleksibilne mogućnosti u okviru LULUCF-a, a Hrvatska je obavijestila o namjeri trgovanja emisijskim kvotama. Finska je obavijestila da bi prema potrebi mogla koristiti fleksibilne mogućnosti iz Uredbe o raspodjeli tereta, među ostalim za trgovanje emisijskim kvotama. Riječ je o namjerama koje nisu obvezujuće za države članice.

Slika 14: Emisije obuhvaćene Uredbom o raspodjeli tereta u 2005. i 2023., po vrsti plina

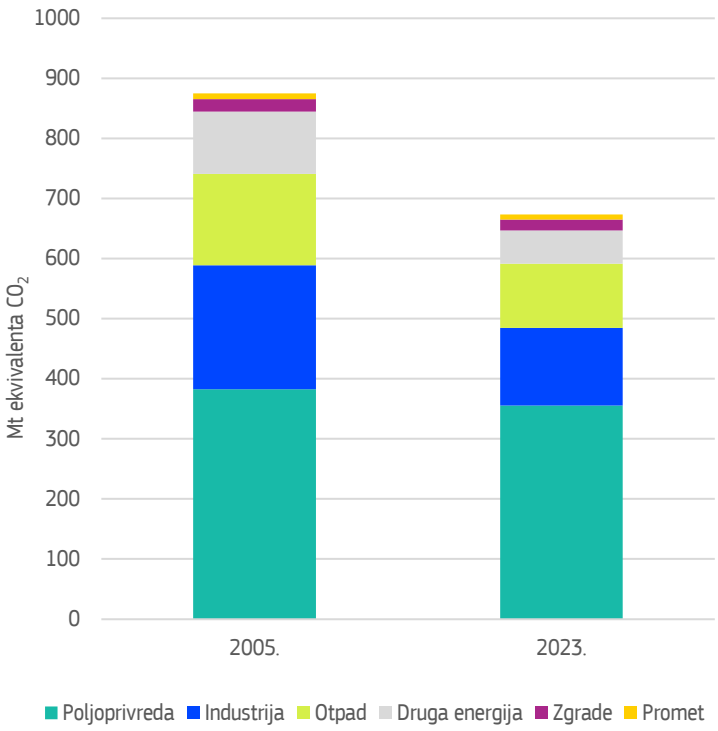

Ti plinovi koji nisu CO_2 ispuštaju se iz niza sektora i procesa i svi imaju od deset do deset tisuća puta veći potencijal globalnog zagrijavanja od CO_2, ovisno o plinu. Zbog toga emisije plinova koji nisu CO_2 znatno utječu na klimatske promjene i na njih se odnosi najveći dio mogućeg smanjenja emisija u više sektora, što je ključno i za postizanje ciljeva iz Uredbe o raspodjeli tereta.

Više od polovine emisija plinova koji nisu CO_2 nastaje u poljoprivrednom sektoru. Emisije plinova koji nisu CO_2 smanjene su u razdoblju 2005. – 2023. u svim sektorima, a najveća su smanjenja zabilježena u energetskom sektoru koji nije obuhvaćen ETS-om („ostala energija”) te sektorima male industrije i otpada. Emisije plinova koji nisu CO_2 iz sektora poljoprivrede, prometa i zgrada u navedenom su se razdoblju samo blago smanjile. Većina smanjenja odnosila se na emisije dušikova oksida iz industrije koja nije obuhvaćena ETS-om te na smanjenja emisija metana u sektoru otpada i energetskom sektoru koji nije obuhvaćen ETS-om. Emisije fluoriranih stakleničkih plinova smanjile su se, ali u manjoj mjeri (slika 15).

Strategijom EU-a za metan nastoje se smanjiti emisije metana u energetskom sektoru i sektorima poljoprivrede i otpada i time pridonijeti postizanju ciljeva iz Uredbe o raspodjeli tereta.

Slika 15: Emisije plinova koji nisu CO_2 u razdoblju 2005. – 2023. obuhvaćene Uredbom o raspodjeli tereta, po sektoru

Fluorirani plinovi

Fluorirani stakleнički plinovi imaju najveći potencijal globalnog zagrijavanja među svim stakleničkim plinovima, što znači da nanose najveću štetu klimi. Ključnu ulogu među njima imaju fluorougljikovodici (HFC). Fluorougljikovodici koriste se u svakodnevnim proizvodima, opremi i procesima, kao što su hlađenje, klimatizacija, dizalice topline, izolacija, zaštita od požara, električni vodovi i industrijski procesi i čine oko 90 % svih emisija fluoriranih stakleničkih plinova.

Ukupne emisije fluoriranih stakleničkih plinova u EU-u smanjuju se od 2015., uglavnom zbog toga što su te godine na snagu stupila nova pravila za postupno ukidanje fluorougljikovodika. Do 2030. količina fluorougljikovodika mora se smanjiti za oko 95 % u odnosu na 2015., a postupno ukidanje planira se do 2050.

U razdoblju 2015. – 2023. ukupne emisije fluoriranih stakleničkih plinova u EU-u smanjile su se za 32,8 %, a emisije fluorougljikovodika za 31,4 %. Samo od 2022. do 2023. emisije svih fluoriranih stakleničkih plinova smanjile su se za 7,4 %, a fluorougljikovodika za 5,5 %. Ta smanjenja pomažu državama članicama da ostvare svoje ciljeve u skladu s Uredbom o raspodjeli tereta.

3.4 Cestovni promet

Emisije iz prometa čine četvrtinu svih emisija stakleničkih plinova u EU-u i 39 % emisija iz Uredbe o raspodjeli tereta. Promet je jedini veliki sektor gospodarstva EU-a u kojem su emisije i dalje veće nego 1990. (+18 %) te su se tek neznatno smanjile od 2005. (više

pojedinosti dostupno je u poglavlju 4. radnog dokumenta službi Komisije).
Dekarbonizacija prometnog sektora mora se ubrzati kako bi se postigli klimatski ciljevi EU-a za 2030. i 2050.

Cestovni promet glavni je izvor emisija stakleničkih plinova u tom sektoru i proizvodi otprilike 95 % emisija, odnosno 73 % ako se uključe emisije iz međunarodnog zračnog i pomorskog prometa. Više od 70 % emisija iz cestovnog prometa ispuštaju osobni automobili i laka gospodarska vozila (kombiji). U razdoblju 2005. – 2023. emisije iz cestovnog prometa smanjile su se za manje od 5 %. To znači da je stalno povećanje aktivnosti cestovnog prijevoza gotovo u potpunosti neutraliziralo povećanje učinkovitosti vozila i povećanje broja registriranih vozila s nultim emisijama.

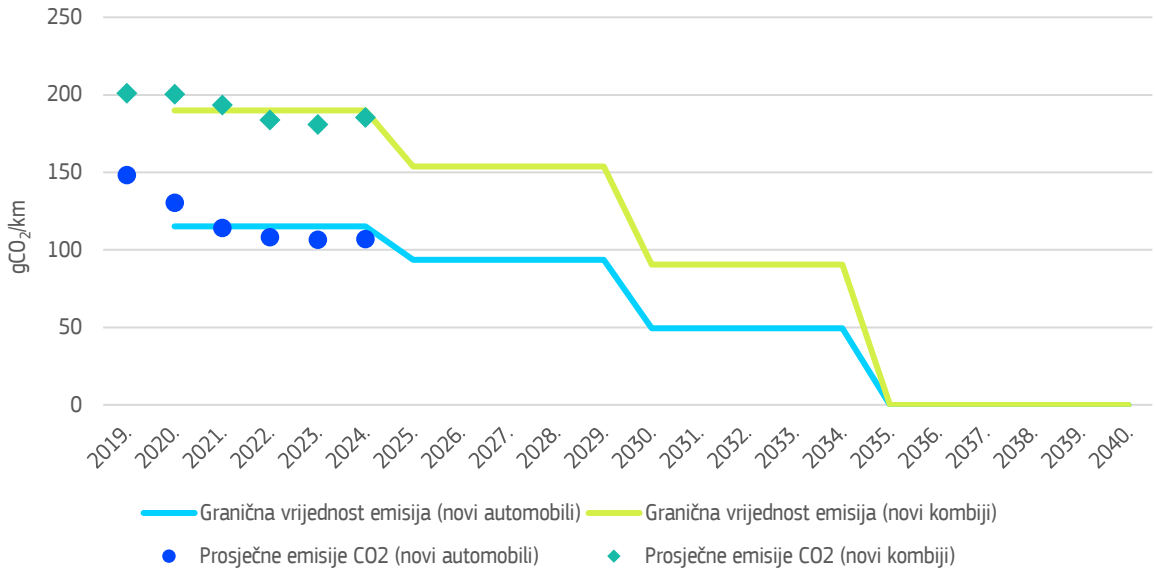
Norme EU-a za emisije CO_2 za nove automobile, kombije i **teška vozila** (tj. kamione, autobuse i prikolice) **ključne su politike za postupno smanjenje emisija CO_2 u cestovnom prometu**. U okviru tih normi utvrđuju se ciljne vrijednosti smanjenja emisija za cijeli vozni park EU-a na temelju kojih se izračunavaju godišnje ciljne vrijednosti specifičnih emisija za svakog pojedinačnog proizvođača ili udruženje. Usklađenost s posebnim ciljnim vrijednostima ocjenjuje proizvođač ili udruženje na razini voznog parka vozila registriranih u određenoj kalendarskoj godini (ne na razini pojedinačnog vozila).

Prema privremenim podacima o praćenju prosječne emisije CO_2 iz novih automobila i novih kombija registriranih u EU-u, Islandu i Norveškoj blago su se povećale 2024., sa 106,4 gCO_2/km u 2023. na 106,8 gCO_2/km za automobile te sa 180,8 gCO_2/km u 2023. na 185,4 gCO_2/km za kombije.

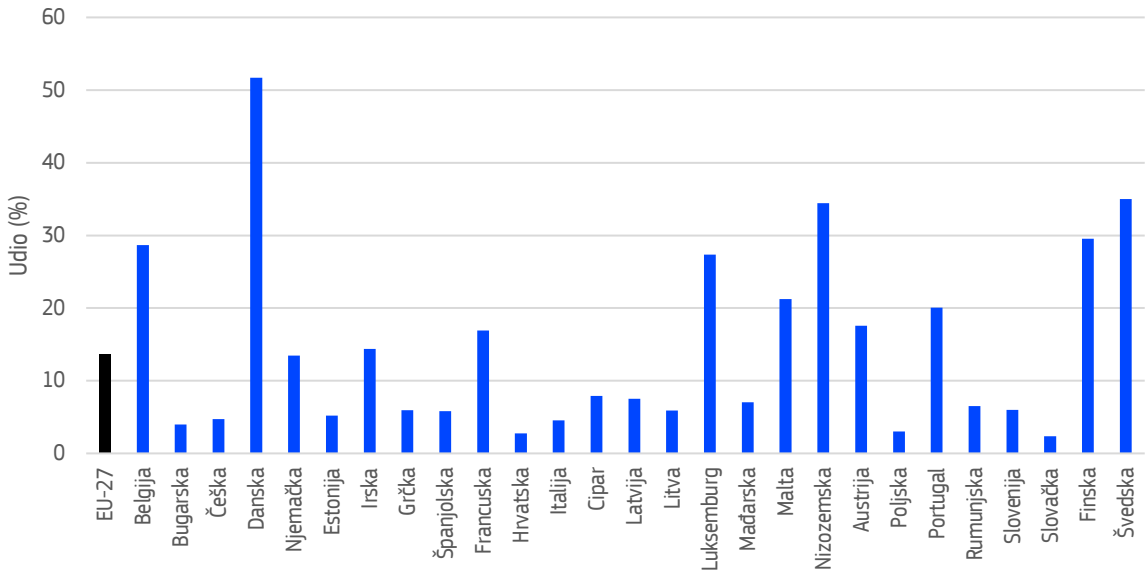
Blago povećanje emisija u odnosu na prethodnu godinu predstavlja mali neuspjeh u odnosu na trend naglog smanjenja emisija CO_2 iz novih automobila i kombija koji je zabilježen od 2020., kad su uvedene strože ciljne vrijednosti smanjenja emisija CO_2. To je povećanje zabilježeno u posljednjoj kalendarskoj godini prije početka primjene strožih ciljnih vrijednosti za 2025. Slično povećanje emisija zabilježeno je i u godinama prije stupanja na snagu strožih ciljnih vrijednosti za 2020.

Prosječne emisije CO_2 u 2024. bile su manje od ciljnih vrijednosti EU-a (vidjeti sliku 16), što je smanjenje u odnosu na 2019., i to od 28 % za automobile i od 8 % za kombije. Taj je napredak uglavnom posljedica sve većeg broja vozila s nultim emisijama. Emisije ispušnih plinova 2024. nije stvaralo 14,5 % novih automobila i 7,2 % novih kombija, što je naglo povećanje sa samo 2,2 % odnosno 1,4 % u 2019. Međutim, stopa uvođenja vozila s nultim emisijama znatno se razlikuje među državama članicama (vidjeti sliku 17). U Danskoj je 2024. nultu stopu emisija imalo gotovo 52 % novih osobnih automobila. S druge strane, taj je udio u više zemalja i dalje vrlo nizak, na primjer iznosi samo 2,3 % u Slovačkoj, 2,8 % u Hrvatskoj i 3 % u Poljskoj.

Slika 16: Prosječne emisije CO_2 (točke) i ciljne vrijednosti za cijeli vozni park EU-a (crte) za automobile i kombije

Slika 17: Udio osobnih automobila s nultim emisijama u registracijama novih osobnih automobila (u %, 2024.)

Izvor: Informativni portal za alternativna goriva

Unatoč znatnom napretku ostvarenom posljednjih godina, za ostvarivanje budućih ciljeva EU-a potrebno je daljnje smanjenje emisija. Do 2030. prosječne emisije moraju se smanjiti u odnosu na referentnu vrijednost iz 2021. za 55 % za nove automobile (na 49,5 gCO_2/km) i za 50 % za nove kombije (na 90,6 gCO_2/km).

Teška vozila, kao što su kamioni, gradski i drugi putnički autobusi te prikolice, ispuštaju gotovo 30 % svih emisija CO_2 iz cestovnog prometa. EU je 2024. donio revidirane emisijske norme za CO_2 za nova teška vozila kako bi dodatno postrožio postojeće norme i proširio njihovo područje primjene na kamione srednje veličine, gradske i druge putničke autobuse te prikolice. U skladu s revidiranom uredbom emisije CO_2 moraju se

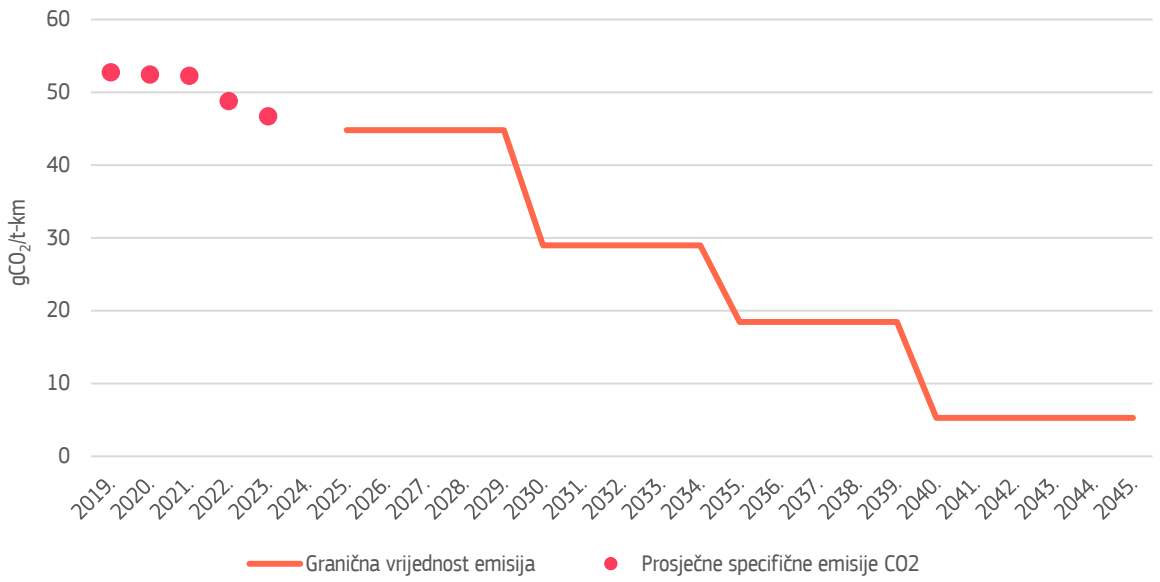
smanjiti za 15 % do 2025. (nepromijenjeno revizijom), za 45 % od 2030., za 65 % od 2035. i za 90 % od 2040. nadalje u odnosu na referentnu vrijednost iz 2019. Utvrđuje se i cilj nulte stope emisija za nove gradske autobuse od 2035.

U izvještajnom razdoblju 2023., koje obuhvaća razdoblje od lipnja 2023. do srpnja 2024., prosječne specifične **emisije CO_2 novih teških vozila** [38] registriranih u EU-u **smanjile su se za 4,3 %**. To upućuje na to da se nastavlja trend izraženijeg pada, koji je započeo u izvještajnom razdoblju 2022. (–6,6 %) nakon samo neznatnih smanjenja zabilježenih u prethodna dva izvještajna razdoblja (slika 18.)[39].

U izvještajnom razdoblju 2023. emisije su ukupno bile 11,4 % niže od razina iz 2019. Iako to znači da se cilj za 2025., koji se odnosi na smanjenje od 15 % za cijeli vozni park, već nalazi unutar dosega, u nadolazećim izvještajnim razdobljima bit će potrebna daljnja smanjenja emisija, posebno s obzirom na ambicioznije ciljeve od 2030. nadalje.

Broj novih kamiona s nultim emisijama registriranih u izvještajnom razdoblju 2023. gotovo se udvostručio u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje, no njihov udio u prvotno reguliranim skupinama vozila i dalje je malen i iznosi 1,1 %.

Slika 18: Prosječne specifične emisije CO_2 (točke) i ciljne vrijednosti za cijeli vozni park EU-a (linije) za nova teška vozila u okviru prvotno reguliranih skupina vozila

Direktiva o kakvoći goriva, u kojoj su utvrđeni zahtjevi za kakvoću goriva za cestovna vozila, doprinosi smanjenju emisija iz prometa. U EU-u održava se visoka stopa usklađenosti s graničnim vrijednostima kakvoće goriva. Zabilježeno je da su gotovo svi ključni parametri goriva u uzorcima uzetima 2023. u granicama dopuštenog odstupanja

[38] Skupine vozila 4, 5, 9 i 10 obuhvaćene početnim normama za CO_2 prije prethodno navedene revizije uključuju određene vrste teških kamiona. Analiza u nastavku odnosi se na te trenutačno regulirane skupine vozila.

[39] Zbog promjene metode simulacije za utvrđivanje emisija novih teških vozila smanjenje u izvještajnom razdoblju 2022. donekle je precijenjeno te se stvarno smanjenje procjenjuje na otprilike 4 %. Taj je učinak mnogo manje bitan za izvještajno razdoblje 2023.

(uključujući najveći dopušteni sadržaj sumpora), a države članice izvijestile su o mjerama poduzetima u slučaju neusklađenih uzoraka. To je potvrda da postojeći sustav praćenja kakvoće goriva trenutačno omogućuje prodaju visokokvalitetnih goriva u EU-u i njihovu usklađenost sa zahtjevima Direktive o kakvoći goriva.

Do 2023. države članice morale su izvješćivati i o cilju smanjenja intenziteta emisija stakleničkih plinova iz goriva u životnom vijeku za 6 % za goriva u cestovnom prometu (mjereno u odnosu na razine iz 2010.). Od 2023. ciljevi dekarbonizacije uključeni su u revidiranu Direktivu o obnovljivoj energiji. Prosječni intenzitet emisija stakleničkih plinova iz goriva isporučenih 2023. bio je 6,3 % manji nego 2010.

Za više informacija o kakvoći goriva vidjeti poglavlje 6. priloženog radnog dokumenta službi Komisije.

Na izgaranje goriva u cestovnom prometu primjenjivat će se i **novi sustav trgovanja emisijama** (ETS2). Tom se promjenom nastoji smanjiti emisije za 42 % do 2030. u odnosu na razine iz 2005. (više pojedinosti dostupno je u poglavlju 2.).

4. Sektor korištenja zemljišta

Najvažnije aktualne teme

- Uklanjanje ugljika iz sektora korištenja zemljišta bilježi smanjenje, uz nedavno blago poboljšanje, što je dovelo do neto ponora ugljika od 198 Mt ekvivalenta CO_2 u 2023.
- Najnovija dostupna predviđanja država članica i dalje ukazuju na nedostatak na razini EU-a od 40 – 55 Mt ekvivalenta CO_2 do cilja EU-a za 2030.
- Potrebna su veća ulaganja u sektor korištenja zemljišta i bolji sustav praćenja kako bi se omogućilo postizanje klimatskog cilja sektora korištenja zemljišta i uspostava otpornih vrijednosnih lanaca biogospodarstva.

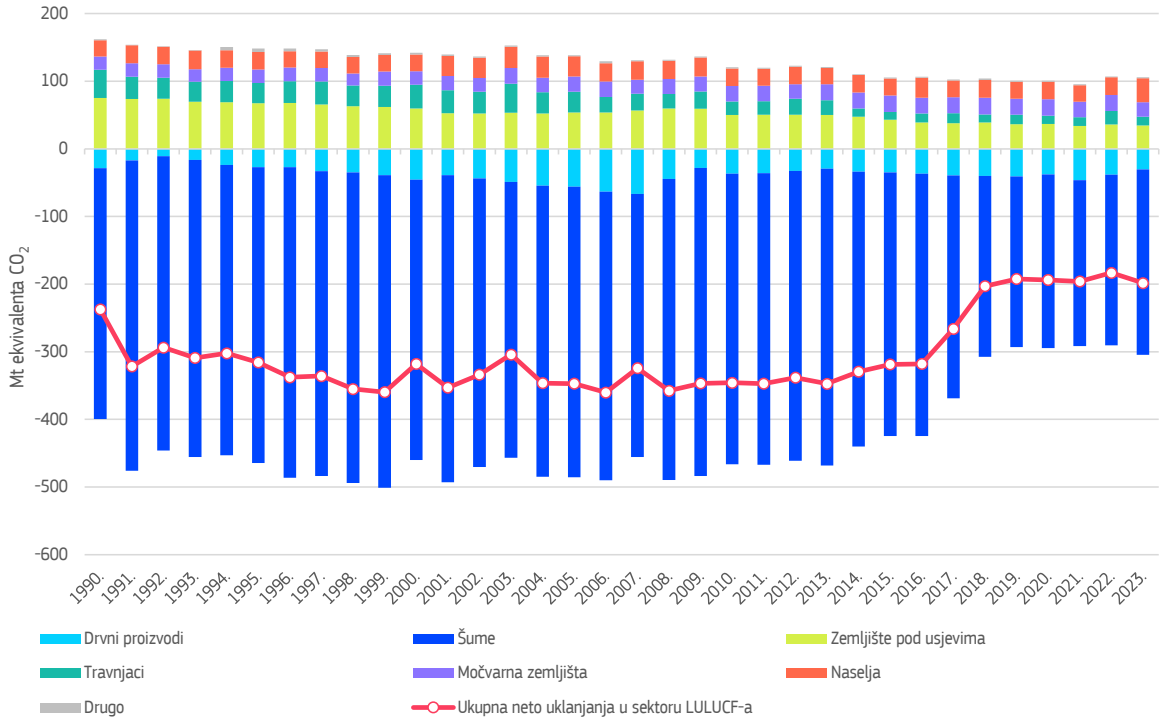
Sektor LULUCF-a u EU-u apsorbira više stakleničkih plinova nego što ih ispušta te uklanja velike količine ugljika iz atmosfere. Stoga ima važnu ulogu u postizanju ciljeva klimatske politike EU-a jer doprinosi povećanju uklanjanja i otpornosti poljoprivrednog i šumarskog sektora.

Kao ključni stup biogospodarstva EU-a, taj sektor ima jednako važnu ulogu u prelasku na klimatski neutralno i otporno gospodarstvo, primjerice u kontekstu opskrbe hranom i materijalima koji zamjenjuju fosilne materijale ili materijale s visokim emisijama ugljika.

Neto uklanjanja povećala su se 2023. za 15 Mt u odnosu na 2022., što je u 2023. dovelo do ukupnog neto ponora od 198 Mt ekvivalenta CO_2. Međutim, unatoč tom poboljšanju, ponor za uklanjanje ugljika u posljednjem se desetljeću smanjuje zabrinjavajućom brzinom. Taj je trend uglavnom posljedica povećanja sječe i sporijeg rasta šuma. To je pak rezultat klimatskih promjena čiji je učinak sve veći. Češći i ozbiljniji šumski požari, štete koje uzrokuje vjetar, suše te pojava kukaca i gljivica smanjuju sposobnost šume da apsorbira ugljik. U nekim je slučajevima čimbenik i starenje šuma. Stoga je budući kapacitet šuma EU-a za uklanjanje ugljika neizvjestan, što bi EU moglo izložiti riziku od gubitka sposobnosti uravnoteženja emisija ugljika iz drugih izvora.

Zemljišta koja se upotrebljavaju za naselja, zemljišta pod usjevima, močvarna zemljišta i travnjaci trenutačno su glavni izvori emisija u sektoru LULUCF-a (vidjeti sliku 19).

Slika 19: Emisije i uklanjanja u sektoru zemljišta u razdoblju 1990. – 2023., po kategoriji glavnog načina korištenja zemljišta (EU-27)

4.1 Cilj LULUCF-a

Cilj je LULUCF-a povećati neto uklanjanja za zemljišta u EU-u za dodatnih 42 Mt ekvivalenta CO_2 do 2030. u odnosu na referentno razdoblje 2016. – 2018.[40]

Na razdoblje 2021. – 2025. primjenjuju se posebna pravila za obračun za obračunske kategorije zemljišta koja uzimaju u obzir posebne povijesne referentne vrijednosti (kao što je referentna razina za šume). Države članice moraju poštovati pravilo o „neutralnoj ili pozitivnoj bilanci”, što znači da „obračunane” emisije ne smiju premašiti „obračunana” uklanjanja.

Izvješćivanje u razdoblju 2026. – 2030. pojednostavnjeno je ukidanjem pravila za obračun i pripadajućih referentnih vrijednosti. Cilj uklanjanja dodatnih 42 Mt ekvivalenta CO_2 obuhvaća sve kategorije izvješćivanja u sektoru LULUCF-a i raspodjeljuje se među državama članicama tako da se za svaku utvrde pojedinačni ciljevi na temelju njihova udjela u ukupnoj površini zemljišta kojim se gospodari. U skladu s nacionalnim ciljevima za 2030. sve države članice moraju povećati klimatske ambicije te provesti dodatne poljoprivredne i šumarske politike Za više pojedinosti vidjeti poglavlje 10. priloženog radnog dokumenta službi Komisije.

[40] Prosječna godišnja neto uklanjanja za 2016., 2017. i 2018. na temelju dostavljenih inventara stakleničkih plinova za 2020. uvećana za neto uklanjanja od dodatnih 42 Mt ekvivalenta CO_2 daju ukupna neto uklanjanja od 310 Mt ekvivalenta CO_2 na razini EU-a. Sve prilagodbe metodologije zbog poboljšanja izvješćivanja o podacima iz inventara uzet će se u obzir pri provjeri usklađenosti s ciljem za 2030.

4.2 Ocjena napretka

Trend smanjenja neto uklanjanja zabilježen posljednjih godina i dalje je aktualan. Preliminarne brojke za razdoblje usklađenosti 2021. – 2025. i predviđanja država članica za razdoblje usklađenosti 2026. – 2030. upućuju na odstupanje od ciljne vrijednosti.

Na temelju dostavljenih inventara stakleničkih plinova za 2025. privremena „obračunana" bilanca za razdoblje 2021. – 2023. pokazuje ukupnu negativnu bilancu EU-a od 52 Mt ekvivalenta CO_2. Stoga se prema trenutačno dostupnim podacima predviđa da se obveza neutralne ili pozitivne bilance na razini EU-a neće ispuniti. Međutim, ti se podaci mogu promijeniti u narednim godinama zbog očekivanih metodoloških poboljšanja pri izradi inventara stakleničkih plinova. Te promjene i sve fleksibilne mogućnosti dostupne državama članicama zatim će se uzeti u obzir prije provjere usklađenosti za razdoblje 2021. – 2025. koja će se provesti 2027.[41]

Na temelju podataka za tri godine u razdoblju usklađenosti (2021. – 2023.), i isključujući fleksibilne mogućnosti, 11 država članica iskazalo je negativnu obračunsku bilancu. Stoga bi se mogle suočiti s problemima u ispunjavanju obveze 2025., pri čemu Njemačka, Finska i Portugal imaju najveću neto negativnu bilancu[42]. S druge strane, 16 država članica u skladu je s obvezom o neutralnoj ili pozitivnoj bilanci jer su obračunana uklanjanja veća od obračunanih emisija. Italija, Rumunjska i Španjolska imaju najveću neto pozitivnu bilancu[43]. Važno je napomenuti i da se te brojke mogu promijeniti zbog očekivanih metodoloških poboljšanja.

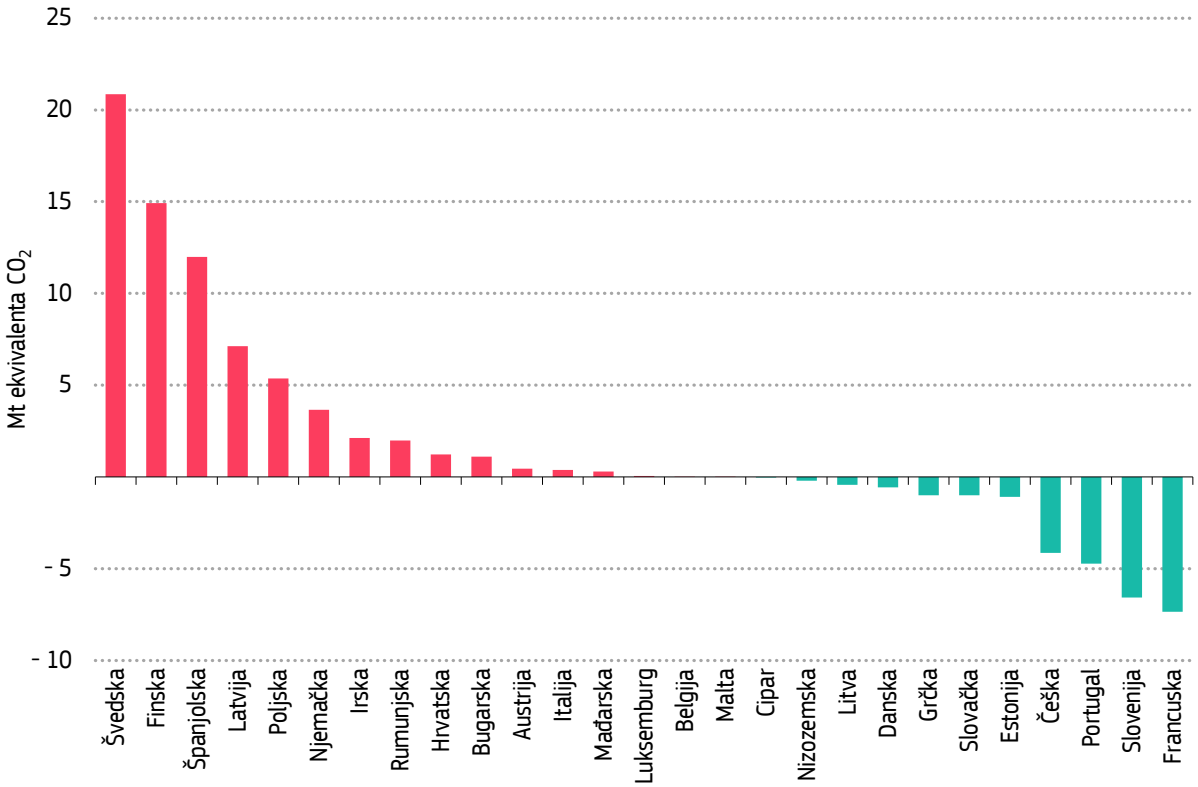
Iz najnovijih projekcija koje su dostavile države članice vidi se da EU nije na dobrom putu da ostvari svoj cilj da do 2030. poveća neto uklanjanja za dodatnih 42 Mt ekvivalenta CO_2, nego će mu do ostvarenja cilja nedostajati oko 40 – 55 Mt ekvivalenta CO_2. Švedska, Finska i Španjolska predviđaju da će imati najveći nedostatak u odnosu na svoje nacionalne ciljeve za 2030., a Francuska, Slovenija i Portugal da će imati najveći višak (slika 20).

[41] Države članice kontinuirano poboljšavaju svoje metodologije izvješćivanja o inventarima stakleničkih plinova u smislu točnosti podataka. Ponovni izračuni dobiveni na temelju boljih podataka s vremenom se uvrštavaju u inventare. Stoga je neke povijesne referentne vrijednosti koje se upotrebljavaju za obračun, kao što su referentne razine za šume, potrebno na odgovarajući način ažurirati. Osim toga, u Uredbi o LULUCF-u navode se posebne fleksibilne mogućnosti, primjerice za prirodne nepogode, koje države članice mogu iskoristiti. Ti će se aspekti morati uzeti u obzir prije provjere usklađenosti s obvezom o neutralnoj ili pozitivnoj bilanci za razdoblje usklađenosti 2021. – 2025. Komisija je uspostavila postupak za pomoć državama članicama i za lakšu pripremu tih ažuriranja u nadolazećim mjesecima.

[42] Države članice s negativnom bilancom poredane silaznim redoslijedom: Njemačka, Finska, Portugal, Francuska, Češka, Austrija, Švedska, Estonija, Latvija, Belgija, Cipar.

[43] Države članice s pozitivnom bilancom poredane uzlaznim redoslijedom: Malta, Luksemburg, Slovenija, Litva, Nizozemska, Grčka, Hrvatska, Slovačka, Bugarska, Irska, Poljska, Mađarska, Danska, Španjolska, Rumunjska, Italija.

Slika 20: Predviđeni nedostatak do nacionalnih ciljeva za 2030. s dodatnim mjerama, na temelju projekcija država članica za 2030. (Mt ekvivalenta CO_2)

Napomena: Nedostaci do cilja za LULUCF za 2030. izračunani su uzimajući u obzir najnovije podatke i projekcije iz inventara stakleničkih plinova država članica (oboje dostavljeno 2025.), uključujući ponovno usklađivanje kako bi se uzele u obzir moguće razlike između podataka iz inventara i projekcija. Budući da države članice kontinuirano poboljšavaju svoje metodologije za podatke iz inventara stakleničkih plinova i projekcije u smislu točnosti, izračuni nedostataka podložni su promjenama u budućnosti.

Presudno je da države članice brzo osmisle i provedu odgovarajuće politike kako bi zajamčile postizanje klimatskih ciljeva. To bi trebalo obuhvaćati mjere koje će pomoći poljoprivrednicima, šumarima i drugim zainteresiranim skupinama da razviju održive poslovne modele u skladu s tim ciljevima.

4.3 Mjere za poboljšanje praćenja zemljišta

U skladu s Uredbom o LULUCF-u sve su države članice dužne uspostaviti sustave za praćenje, među ostalim, zaliha ugljika u tlu i biomasi.

Inventari stakleničkih plinova država članica temelj su djelovanja u području klime i kontinuirano se razvijaju. Točniji i pravodobniji podaci o zemljištu, tlu i šumama olakšat će utvrđivanje mjera za ostvarivanje najvećih klimatskih koristi. Sveobuhvatni i usporedivi sustavi praćenja zemljišta, koji iskorištavaju prednosti naprednih tehnologija kao što su modeliranje i sateliti, ključni su za troškovno učinkovito donošenje odluka i ulaganje u sektor zemljišta u državama članicama i duž vrijednosnih lanaca

biogospodarstva. Komisija pomaže državama članicama u tim nastojanjima, primjerice u okviru programa Obzor Europa i satelitskog programa Copernicus.

4.4 Povezane inicijative važne za poljoprivredu i šumarstvo

Uredba EU-a o uklanjanju ugljika i certificiranju sekvestracije ugljika u poljoprivredi, donesena 2024., osmišljena je tako **da olakšava i ubrzava uvođenje visokokvalitetnog uklanjanja ugljika i smanjenja emisija**. Obuhvaća tri vrste aktivnosti:

- trajna uklanjanja,
- sekvestraciju ugljika u poljoprivredi, te
- skladištenje ugljika u dugotrajnim proizvodima.

Certificiranjem proizvoda za skladištenje ugljika, kao što su građevni proizvodi na bazi drva, ta će uredba pružiti nove poslovne prilike upraviteljima zemljišta i poduprijeti rast održivog kružnog biogospodarstva. Time će se poduprijeti države članice u postizanju njihovih ciljeva za sektor LULUCF-a.

4.5 Poticaji za uklanjanja ugljika i održive prakse

Iz javnih ili privatnih izvora dostupni su ili se razvijaju brojni mehanizmi financiranja i poticaji kako bi se potaknula uklanjanja ugljika.

EU osigurava financijska sredstva u okviru zajedničke poljoprivredne politike, fondova kohezijske politike i drugih programa EU-a kao što su LIFE ili Obzor Europa (osobito misija za tlo). Komisija je 2023. donijela smjernice o mogućnostima financiranja sredstvima EU-a za inicijative za zdrava tla.

Države članice primjenu praksi održivog upravljanja mogu poduprijeti i u skladu s pravilima o državnim potporama, koja su revidirana i omogućuju potporu uslugama šumskih ekosustava kao što su regulacija klime i obnova bioraznolikosti. Dodatne informacije o tome zainteresirane skupine mogu pronaći u smjernicama Komisije o programima plaćanja za usluge šumskih ekosustava. Sredstvima iz zajedničke poljoprivredne politike i državnim potporama financiraju se i ulaganja i mjere kao što su osposobljavanje, savjetovanje ili suradnja, koje doprinose postizanju najboljih rezultata.

Inicijative iz privatnog sektora povezane s dobrovoljnim tržištima ugljika ili kombinacija različitih mogućnosti financiranja mogu dopuniti i dodatno potaknuti sveobuhvatno uvođenje sekvestracije ugljika.

5. Industrijsko upravljanje ugljikom

Najvažnije aktualne teme

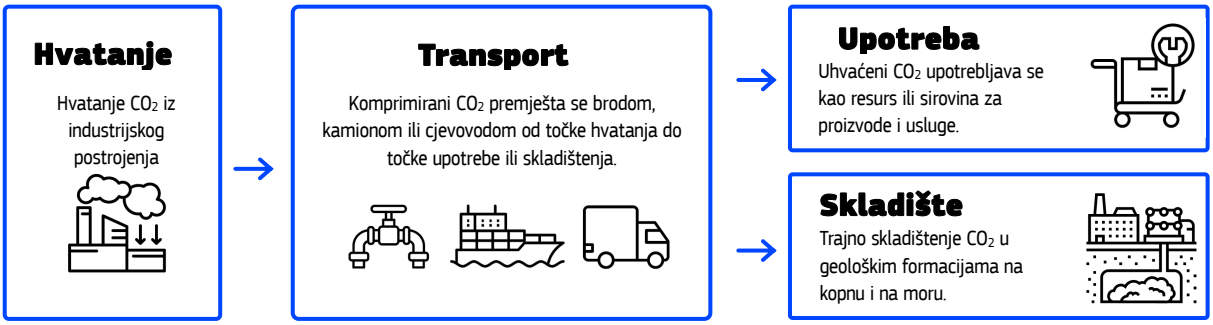
- Trajno hvatanje i skladištenje emisija CO_2 nužno je za postizanje klimatske neutralnosti do 2050.
- Europska komisija izradila je 2024. strategiju za industrijsko upravljanje ugljikom.
- EU ima ciljni kapacitet utiskivanja CO_2 za 2030. i obvezuje naftna i plinska poduzeća da ostvare taj cilj.

Procjena učinka klimatskog cilja za 2040. pokazuje da bi za postizanje predloženog cilja smanjenja emisija stakleničkih plinova za 90 % do 2040. do te godine trebalo uhvatiti do 300 milijuna tona i skladištiti otprilike 200 milijuna tona CO_2. Do sredine stoljeća trebalo bi uhvatiti otprilike 450 milijuna tona i skladištiti otprilike 250 milijuna tona CO_2. U strategiji za industrijsko upravljanje ugljikom utvrđuje se vizija i predlaže popis mjera za postizanje tih ciljeva.

CO_2 se može hvatati kako bi se spriječilo njegovo ispuštanje u atmosferu, a zatim se može skladištiti ili upotrebljavati. Te su prakse poznate kao hvatanje i skladištenje ugljika te hvatanje i upotreba ugljika. Većina CO_2 za koji se očekuje da će se uhvatiti trebala bi potjecati od sirovina iz industrijskih procesa (npr. spalionica otpada ili postrojenja za proizvodnju klinkera).

Uhvaćeni CO_2 može biti i biogenog ili atmosferskog podrijetla. Biogeni CO_2 proizvodi se biološkim procesima i može se hvatati, primjerice, iz elektrana na biomasu ili postrojenja za proizvodnju energije iz otpada. Atmosferski CO_2 prirodno se nalazi u atmosferi. Hvatanje i trajno skladištenje CO_2 biogenog ili atmosferskog podrijetla praksa je poznata kao trajno uklanjanje ugljika.

Slika 21: Program hvatanja, upotrebe i skladištenja ugljika

Strategija za industrijsko upravljanje ugljikom važan je korak prema homogenijem uvođenju hvatanja i skladištenja ugljika, hvatanja i upotrebe ugljika te trajnog uklanjanja ugljika u Europi. Strategija podupire stvaranje jedinstvenog tržišta za usluge transporta i skladištenja CO_2 u cijeloj Europi do 2030.

U okviru za certifikaciju uklanjanja ugljika, donesenom krajem 2024., utvrđuju se pravila EU-a za mjerenje i provjeru visokokvalitetnih aktivnosti uklanjanja ugljika. Taj je okvir namijenjen podupiranju dobrovoljnog tržišta i mogao bi pružiti osnovu za buduću integraciju trajnih domaćih uklanjanja u ETS EU-a. U Planu za čistu industriju do 2025. klimatski ciljevi povezuju se s industrijskom konkurentnošću, pri čemu se prednost daje hvatanju, upotrebi i skladištenju ugljika za sektore u kojima je teško smanjiti emisije te se ukazuje na moguću promjenu ETS-a EU-a kako bi se nagradilo trajno skladištenje CO_2.

Od prosinca 2024. države članice moraju podnositi godišnje izvješće o napretku u pogledu potreba za hvatanjem, transportom i skladištenjem ugljika. To izvješće sadržava:

- projekte hvatanja, skladištenja i transporta CO_2 koji su u tijeku,
- odgovarajuće potrebe za kapacitetima utiskivanja i skladištenja,
- nacionalne mjere potpore, strategije i ciljne vrijednosti za hvatanje CO_2.

Sva godišnja izvješća država članica dostupna su na internetskim stranicama o ciljevima skladištenja ugljika.

EU nastoji stvoriti tržište EU-a za usluge skladištenja CO_2. Kako bi u tome uspio, u Aktu o industriji s nultom neto stopom emisija utvrđuje se ciljni kapacitet utiskivanja CO_2 u EU-u od najmanje 50 milijuna tona godišnje do 2030. te se 44 proizvođača nafte i plina iz EU-a obvezuje da ostvare taj cilj. Ti proizvođači moraju ostvariti godišnji kapacitet utiskivanja CO_2 u EU-u do 2030.[44] Od 2025. Europska komisija objavljivat će godišnje izvješće o napretku u postizanju tog cilja.

Do 30. lipnja 2025. proizvođači su Komisiji morali dostaviti detaljan plan u kojem objašnjavaju kako namjeravaju doprinijeti Unijinu ciljnom kapacitetu utiskivanja CO_2 do 2030. U tim bi se planovima trebala potvrditi količina novih kapaciteta skladištenja i utiskivanja CO_2 koje žele imati spremne do 2030. te navesti metode i prijelazni ciljevi koji će poslužiti za postizanje tog cilja. Od 30. lipnja 2026. proizvođači nafte i plina moraju Komisiji podnositi godišnja izvješća u kojima navode pojedinosti o svojem napretku u ostvarivanju tog cilja. Komisija će ta izvješća staviti na raspolaganje javnosti.

[44] Odluka Komisije (EU) 2025/1479 od 22. svibnja 2025. o utvrđivanju razmjernih doprinosa subjekata koji su nositelji odobrenja kako je definirano u članku 1. točki 3. Direktive 94/22/EZ Europskog parlamenta i Vijeća Unijinu ciljnom kapacitetu utiskivanja CO_2 do 2030.

6. Otpornost i prilagodba klimatskim promjenama

Najvažnije aktualne teme

- Klimatske nepogode ugrožavaju konkurentnost, sigurnost i blagostanje Europe. Otpornost na klimatske promjene hitno bi trebala postati sastavni dio svih europskih politika.
- U tijeku je izrada europskog integriranog okvira za otpornost na klimatske promjene koji će biti predložen 2026.
- Integrirana otpornost glavno je načelo. To znači da sva ulaganja koja su osjetljiva ili izložena klimatskim učincima moraju biti osmišljena tako da se mogu suočiti i nositi s klimatskim rizicima koji bi se mogli ostvariti tijekom njihova životnog vijeka a da to ne uzrokuje neprihvatljiv gubitak njihove vrijednosti ili korisnosti.
- Države članice EU-a prošle su godine ostvarile znatan napredak u razvoju politike otpornosti i prilagodbe, iako još uvijek nisu postigle potrebne korjenite promjene.
- Znatnu dodatnu pozornost treba posvetiti pripremi i provedbi mjera prilagodbe u svim sektorima.

Učinci klimatskih promjena već su prisutni. Oluje, toplinski valovi, suše, šumski požari i poplave uzrokuju štetu za domove, ceste, prirodu, financije i šire gospodarstvo u svim državama članicama EU-a. Pravo EU-a nalaže da EU i njegove države članice ostvare napredak u sljedećim područjima:

- **izgradnja kapaciteta za prilagodbu:** informiranje o onome što dolazi i planiranje u skladu s time,
- **povećanje otpornosti:** pružanje pomoći ljudima, mjestima i sustavima kako bi mogli podnijeti poremećaje i brzo se oporaviti, te
- **smanjenje ranjivosti:** smanjenje izloženosti zajednica i imovine šteti prouzročenoj klimatskim promjenama.

Iako je postignut napredak, mjere EU-a i nacionalne mjere i dalje nisu dostatne za ono što je u ovoj fazi potrebno.

6.1 Klimatske nepogode i gospodarski gubici

EEA je 2024. objavila prvu **europsku procjenu klimatskih rizika**. Ta je procjena pokazala da bi 34 od 36 velikih klimatskih rizika razvrstanih u pet klastera rizika (ekosustavi, zdravlje, infrastruktura, hrana te gospodarstvo i financije) tijekom ovog stoljeća mogla dosegnuti kritične ili čak katastrofalne razine u scenarijima velikog zagrijavanja. Rezultati Izvješća o stanju klime u Europi 2024. [45] također su pokazali da ti rizici ugrožavaju živote, egzistenciju i dobrobit brojnih Europljana.

[45] Osim ako je drukčije navedeno, svi podaci u ovom odjeljku temelje se na tom izvješću.

Od 80-ih godina 20. stoljeća **Europa se zagrijava dvostruko brže od svjetskog prosjeka**, što je čini kontinentom koji se najbrže zagrijava. Godina 2024. bila je dosad najtoplija godina u Europi, što je zabilježeno u svim skupovima podataka, s rekordno visokim godišnjim temperaturama na gotovo polovini (oko 48 %) kontinenta. Prosječna godišnja temperatura površine mora i jezera u Europi 2024. isto tako je dosegnula najvišu zabilježenu razinu te je bila nešto viša od prethodne rekordne temperature zabilježene 2023. Zabilježen je dosad najveći gubitak mase ledenjaka u Skandinaviji, a ujedno i najveći takav gubitak na svijetu.

U Europi ekstremna vrućina uzrokuje oko 95 % svih smrtnih slučajeva povezanih s klimom[46]. U posljednjih 20 godina broj smrtnih slučajeva zbog vrućine povećao se za oko 30 %, a najviše su pogođeni stanovnici gusto naseljenih gradova zbog efekta urbanog toplinskog otoka[47].

U šumskim požarima 2024. izgorjelo je više od 400 000 hektara (4000 km^2) zemljišta u 21 od 27 država članica EU-a, što je utjecalo na 42 000 ljudi. To je nešto više od prosjeka u razdoblju 2006. – 2023., ali manje nego u prethodne tri godine[48]. Međutim, ozbiljni šumski požari izbili su početkom visoke sezone, u srpnju, na nekoliko grčkih otoka i Madeiri u Portugalu. Samo za tjedan dana u šumskim požarima u Portugalu izgorjelo je više od 100 000 hektara zemljišta, što je oko 32 % svih izgorjelih površina u Europi[49]. U Bugarskoj je ukupna zabilježena izgorjela površina bila najveća u više od deset godina, pri čemu je u 256 požara izgorjelo 45 000 hektara zemljišta. Od početka godine do kraja kolovoza 2025. izgorjelo je gotovo milijun hektara, što je trostruko više od prosječne stope od 293 000 hektara u razdoblju 2006. – 2024.[50]

Osim što je temperatura viša od prosječnih, **dugotrajni nedostatak padalina** u većini jugoistočne Europe utjecao je na riječne tokove i **poljoprivredu, ekosustave i proizvodnju energije**. Na primjer, informacije iz više izvora pokazuju da su početkom srpnja 2024. razine vode u spremnicima Sicilije bile ispod razina upozorenja, uz 45 % manje količine nego prethodne godine[51]. Mnoge općine donijele su propise o štednji vode jer je suša prouzročila gubitke u poljoprivrednoj proizvodnji. To je ozbiljno utjecalo na usjeve agruma i pšenice te na vinograde, a gospodarska šteta procjenjuje se na 2,7 milijardi EUR[52].

Jugoistočna Europa 2024. iskusila je najteže sušne uvjete i najsušnije ljeto u posljednjih 12 godina, a u rujnu su zbog **ekstremnih padalina** u sklopu oluje Boris u više od osam

[46] Gospodarski gubici uzrokovani ekstremnim vremenskim uvjetima i klimatskim promjenama u Europi |Početna stranica Europske agencije za okoliš.
[47] Ekstremni vremenski uvjeti i ljudsko zdravlje | Copernicus.
[48] Te brojke čine oko 80 % površine zabilježene 2023. i samo polovinu ukupne površine zabilježene 2022. Prethodno izvješće o šumskim požarima u Europi, na Bliskom istoku i u sjevernoj Africi 2024. – Ured za publikacije EU-a (str. 10.).
[49] Šumski požari | Copernicus.
[50] EFFIS – Portal za statistiku.
[51] Trajne suše: kritična nestašica vode i ugroženi usjevi – Europska komisija.
[52] Trajne suše: kritična nestašica vode i ugroženi usjevi – Europska komisija.

država članica u središnjoj Europi zabilježeni najvlažniji uvjeti od 1979. Procjenjuje se da su 2024. velike poplave pogodile 413 000 ljudi i prouzročile gubitak najmanje 335 života.

Procjenjuje se da je šteta uzrokovana olujama i poplavama u Europi 2024. iznosila najmanje 18 milijardi EUR, a osigurani gubici zbog poplava 2024. bili su drugi najveći u povijesti[53]. **Od svih prirodnih katastrofa koje su pogodile Europu 2024., tri najskuplje bile su poplave**. U kontekstu ukupnih gubitaka, bujične poplave u Španjolskoj prouzročile su gubitke u iznosu od 10 milijardi EUR, pri čemu je manje od polovine imovine bilo osigurano. Bujične poplave u Njemačkoj, Poljskoj, Italiji, Austriji i Češkoj prouzročile su ukupne gubitke od 5 milijardi EUR, a osigurana je bila imovina u vrijednosti od samo 2 milijarde EUR. Poplave koje je oluja Boris prouzročila u Češkoj, Austriji, Poljskoj, Italiji, Slovačkoj, Rumunjskoj i Mađarskoj dovele su do gubitka od 4 milijarde EUR, a polovina tog iznosa bila je osigurana[54]. Klimatske promjene uzrok su više od trećine svih **gubitaka u osiguranju povezanih s vremenskim uvjetima** u posljednjih 20 godina[55]. U 2023. samo je otprilike četvrtina gospodarskih gubitaka u EU-u bila osigurana, a u nekim državama članicama taj je udio bio manji od 5 %[56].

Povećanje učestalosti i intenziteta mnogih od tih ekstremnih vremenskih uvjeta predstavlja povećani rizik i za **izgrađeni okoliš i infrastrukturu** u Europi te za usluge koje pružaju. Komisijina studija pokazala je da će klimatske promjene ubrzati koroziju u starijim betonskim zgradama, s predviđenim troškovima popravka od 76 – 883 milijarde EUR do 2100.

Ekstremni toplinski valovi i požari, obilne kiše i poplave, obilan snijeg i grmljavinske oluje ozbiljno testiraju otpornost **prometnog sustava**, što utječe na operativnu i gospodarsku funkcionalnost te dovodi do nesreća i incidenata kao i do kašnjenja ili otkazivanja usluga željezničkog prijevoza[57]. Toplinski valovi na moru isto tako imaju znatne socioekonomske posljedice, posebno za sektore kao što su **ribarstvo, akvakultura i turizam**. Klimatske promjene utječu i na određene skupine ljudi i na **kulture** u Europi. Na primjer, klimatske promjene u sjevernoj Europi snažno utječu na egzistenciju naroda Saami te ugrožavaju kulturu i dobrobit autohtonih zajednica u Europi.

Razmjeri budućih gospodarskih gubitaka **ovisit će o mjerama poduzetima za ublažavanje učinaka klimatskih promjena, provedbi mjera za prilagodbu klimatskim promjenama i povećanju otpornosti izložene imovine**. U svim bi scenarijima godišnji gubici EU-a mogli dosegnuti 2,2 % BDP-a do 2070., a četvrtina regija EU-a mogla bi pretrpjeti gubitke BDP-a veće od 5 %[58]. Ako se globalno zagrijavanje

---

[53] *Hurricanes, severe thunderstorms and floods drive insured losses above USD 100 billion for 5th consecutive year, says Swiss Re Institute* | Swiss Re.

[54] Informativni sažetak društva Munich Re za 2024.

[55] *Climate change accounts for over a third of insured weather losses this century and rising* – Insure Our Future Global.

[56] Zajednički dokument EIOPA-e i ESB-a: Ususret europskom sustavu za upravljanje rizicima od prirodnih katastrofa – EIOPA.

[57] Izvješće o okolišu s obzirom na željeznicu za 2024. |Agencija Europske unije za željeznice (str. 76.).

[58] Grupa Svjetske banke, 2024. *Climate Adaptation Costing in a Changing World. Economics for Disaster Prevention and Preparedness*.

trajno zadrži iznad praga od 1,5 °C utvrđenog Pariškim sporazumom, dodatni kumulativni gubitak BDP-a za EU mogao bi iznositi 2,4 bilijuna EUR u razdoblju 2031. – 2050.[59]

Europska komisija nedavno je provela studiju o gubicima produktivnosti rada koje uzrokuje sve veći toplinski stres u regijama EU-a. Studija pokazuje da će **toplinski stres** zbog klimatskih promjena smanjiti produktivnost rada i BDP svuda u Europi, što će najviše pogoditi južne i jugoistočne regije. Do 2050. gubitak produktivnosti u najpogođenijim regijama mogao bi dosegnuti približno 0,9 %, a gubitak BDP-a 0,7 %, u odnosu na budućnost bez učinaka toplinskog stresa. Predviđa se da će se do 2080. ti gubici povećati, pri čemu će gubitak produktivnosti iznositi 2,5 %, a gubitak BDP-a više od 1,5 %. Ako se ne poduzmu mjere prilagodbe i ako se ostvare najgori klimatski scenariji, gubitak produktivnosti rada mogao bi u više regija premašiti 6 %, a gubitak BDP-a 4 %.

6.2 Mjere EU-a za jačanje otpornosti na klimatske promjene

S obzirom na širok spektar klimatskih nepogoda, ključno je povećati otpornost na klimatske promjene cijelog gospodarstva, društva i infrastrukture kako bi se održale osnovne društvene funkcije i zajamčila dobrobit ljudi. Otpornost na klimatske promjene i upravljanje rizicima ključni su za konkurentnost, sigurnost i prosperitet Unije.

Strategijom za Uniju pripravnosti nastoji se poboljšati civilna i vojna pripravnost EU-a za buduće krizne situacije kako bi svi bili spremni i sposobni prema potrebi reagirati brzo i učinkovito. Strategija će doprinijeti nacionalnim mjerama pripravnosti jačanjem koordinacije i učinkovitosti u okviru postojećih strategija te poticanjem kulture otpornosti na sve vrste budućih kriznih situacija.

U strategiji se prepoznaje da su klimatski rizici dio ključnog kriznog okruženja. Ističe se važnost predviđanja i prevencije te potreba za sveobuhvatnim uklanjanjem rizika i prijetnji, uzimajući u obzir njihovu interakciju i kaskadne učinke. S obzirom na taj glavni cilj, strategija uključuje obvezu razvoja sveobuhvatne međusektorske procjene rizika i prijetnji na razini EU-a. Strategijom se **„integrirana otpornost na klimatske promjene" i „integrirana pripravnost" izričito uključuju u sve politike i mjere EU-a**. Primjenom zajedničkih referentnih scenarija za klimu time bi se osigurala bolja otpornost politika na klimatske promjene kako bi se prevladale buduće krizne situacije i ojačalo proaktivno upravljanje rizicima povezanima s klimom, okolišem i vodoopskrbom u cijelom EU-u.

U 2024. u prvom je planu bio početak rada na **integriranom okviru za otpornost na klimatske promjene**, uključujući javni poziv na očitovanje. Europska agencija za okoliš vodila je pripremu druge europske procjene klimatskih rizika. Jedan od ciljeva integriranog okvira bit će osigurati da sva ulaganja osjetljiva na učinke klimatskih

[59] EK. 2024. Klimatski cilj EU-a za 2040. i put prema klimatskoj neutralnosti do 2050. uz izgradnju održivog, pravednog i prosperitetnog društva.

promjena budu osmišljena tako da mogu pronaći rješenje za klimatske rizike koji bi se mogli ostvariti tijekom njihova životnog vijeka („integrirana otpornost”).

U okviru **Kompasa konkurentnosti**, koji je u potpunosti usklađen s navedenim politikama, od EU-a i država članica traži se da redovito ažuriraju procjene klimatskih rizika i poboljšaju kritičnu infrastrukturu na temelju načela integrirane otpornosti. Kompas konkurentnosti donosi opcije pomoću kojih se izbjegava ugrožavanje lanaca opskrbe i proizvodnih jedinica opasnim događajima, uključujući mjere za integraciju otpornosti na klimatske promjene u urbanističko planiranje, uvođenje prirodnih rješenja, razvoj kredita za zaštitu prirode i prilagodbu u poljoprivredi uz istodobno očuvanje sigurnosti opskrbe hranom.

Vizija za poljoprivredu i hranu EU-a prikazuje učinke ekstremnih vremenskih uvjeta i promjenjivih obrazaca oborina s kojima se suočavaju poljoprivrednici. Kako bi se smanjila njihova ranjivost i izloženost rizicima, povećat će se poticaji za financiranje prilagodbe na razini poljoprivrednih gospodarstava i za podjelu rizika preko organizacija ili zadruga proizvođača. U skladu s tom strategijom buduća zajednička poljoprivredna politika veću će pozornost pridavati mjerama i ulaganjima koja povećavaju otpornost poljoprivrednog sektora na promjenjive uvjete. Na mjestima gdje trenutačna proizvodnja nije dugoročno održiva bit će potrebne ambicioznije korjenite promjene, koje će primjerice uključivati nove lokalne strategije, istraživanje i inovacije.

Kako je istaknuto u **strategiji za otpornost vodoopskrbe**, još je jedan važan aspekt jačanja otpornosti EU-a potpora javnim tijelima, poduzećima i javnosti u pripremi za buduće klimatske rizike. To može uključivati potporu za korištenje digitalnih alata za sustave EU-a za rano upozoravanje i praćenje u stvarnom vremenu. U strategiji se poziva na djelovanje kako bi se ljude i zajednice potaknulo da se prilagode i zaštite od rizika. Prvi je korak prema izgradnji društvene otpornosti omogućiti široku dostupnost informacija o konkretnim rizicima za ljude, poduzeća, zemljište i infrastrukturu. Iako već postoje brojni alati za zaštitu stanovništva od katastrofa povezanih s klimom ili za ublažavanje njihovih posljedica, oni nisu uvijek dovoljno poznati ili se ne primjenjuju. EU i države članice stoga moraju ojačati povezanost između postojećih alata za upravljanje rizicima na europskoj razini (kao što su alati za rano upozoravanje u okviru usluge upravljanja kriznim situacijama programa Copernicus) i alata dostupnih na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Uključivanje rizika povezanih s klimom u fiskalnu politiku isto je tako ključno za jačanje otpornosti. Budući da gospodarski i fiskalni troškovi klimatskih promjena rastu i da se proces tranzicije ubrzava, ključno je procijeniti makrofiskalne učinke klimatskih promjena i integrirati ih u nacionalne proračunske okvire. Znatan napredak ostvaren je 2024. izmjenama **direktive** **o zahtjevima za proračunske okvire država članica**, koja je donesena u okviru EU-ova revidiranog okvira gospodarskog upravljanja. Od 2026. sve države članice EU-a dužne su u svojim proračunskim dokumentima, u mjeri u kojoj je to moguće, ocjenjivati i izvješćivati o tome kako makrofiskalni rizici od klimatskih promjena mogu utjecati na srednjoročnu i dugoročnu održivost javnih financija, na nepredviđene obveze povezane s katastrofama i klimom te na fiskalne troškove nastale

zbog katastrofa i šokova povezanih s klimom. Tim se odredbama nastoji poboljšati razumijevanje i upravljanje fiskalnim učincima povezanima s klimom, poticati proaktivnije proračunske prakse utemeljene na riziku te poduprijeti odluke o politikama i ulaganjima koje se temelje na dokazima.

6.3 Napredak u državama članicama u odnosu na politike i zakonodavstvo u području otpornosti i prilagodbe klimatskim promjenama

Opće političko ozračje i okviri za otpornost i prilagodbu klimatskim promjenama čvrsto su uspostavljeni u cijeloj Europi[60]. Države članice primjenjuju niz politika za ublažavanje klimatskih rizika i nastoje ojačati mjere otpornosti i prilagodbe klimatskim promjenama, kao što su:

- posebni zakoni o prilagodbi klimatskim promjenama,
- nacionalni zakoni o klimi i drugi zakonodavni akti s pravilima za prilagodbu,
- nacionalne strategije i planovi prilagodbe, te
- sektorski i regionalni planovi prilagodbe.

Njemačka je donijela poseban, **samostalni zakon o prilagodbi klimatskim promjenama**, a Litva takav zakon trenutačno izrađuje. Sve veći broj zemalja uvodi **pravila prilagodbe** u svoje nacionalne zakone u području klime kako bi se povećala pravna snaga mjera povezanih s prilagodbom. Na taj način 13 država članica prilagodbi daje punu pravnu snagu.

Nacionalno planiranje prilagodbe i ažurirane procjene klimatskih rizika preduvjet su za provedbu politike. U skladu s pravom EU-a države članice dužne su donijeti i provesti nacionalne strategije i planove prilagodbe. U tom je pogledu ostvaren napredak. **Sve države članice EU-a 2025. imaju uspostavljenu strategiju ili plan prilagodbe** (vidjeti sliku 22). Svoju strategiju ili plan u razdoblju 2023. – 2025. donijelo je ili ažuriralo 11 država članica.

Države članice EU-a napreduju u izradi **nacionalnih procjena klimatskih rizika**. Poduzimaju mjere za stvaranje i ažuriranje znanja o opasnostima, osjetljivosti, učincima i rizicima povezanima s klimom, uz intenzivniji rad na donošenju politika o prilagodbi na temelju dokaza. Gotovo sve države članice nastoje na neki način ublažiti klimatske rizike, bilo tematskim ili sektorskim analizama ili višerazinskim i višesektorskim procjenama klimatskih rizika.

Šest država članica izvijestilo je da su u razdoblju 2023. – 2025. dovršile svoju novu ili ažuriranu nacionalnu procjenu klimatskih rizika. Broj država članica koje su izradile sveobuhvatnu i nacionalnu procjenu povećao se na 21. Trinaest država članica izvijestilo je o novim nacionalnim, sveobuhvatnim procjenama koje se planiraju ili su u tijeku.

[60] Od prilagodbe do djelovanja: uvid u napredak i probleme u cijeloj Europi. EEA, 2025.

Najmanje trećina država članica dovršila je nove **tematske ili sektorske procjene klimatskih rizika**. **Većina država članica izradila je barem neki oblik sektorske ili tematske procjene klimatskih rizika ili ranjivosti**.

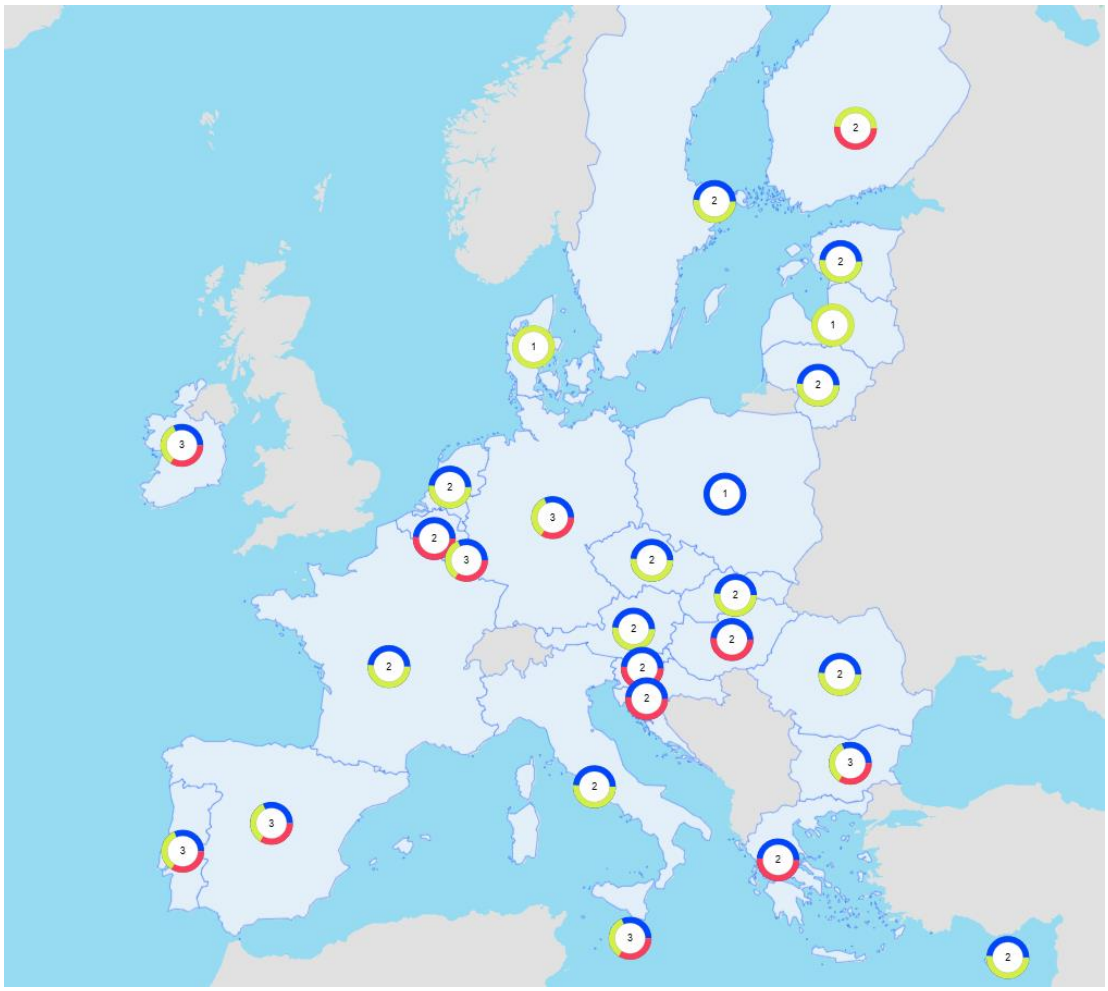
Iako je izrada politika država članica stalno napredovala na nacionalnoj razini, **potrebni su usklađeniji okviri politike i praćenja, izvješćivanja i evaluacije** na svim razinama. Trenutačno ne postoje usklađeni podaci o provedbi politika prilagodbe u svim državama članicama, ali nedavne evaluacije pokazuju da provedba i metode za evaluaciju učinkovitosti i djelotvornosti prilagodbe kasne. Ključno je **uključiti prilagodbu u sektorsku politiku**. Unatoč pozitivnom trendu sektorskih i tematskih politika prilagodbe na nacionalnoj razini, potrebno je više djelovati u području sektorskih politika, npr. u zdravstvu.

Nacionalne, regionalne i lokalne vlasti sve više uključuju pravdu pri oblikovanju i planiranju politika prilagodbe. Slično tome, pravda se na regionalnoj i lokalnoj razini sve više uzima u obzir pri uvođenju prilagodbe u urbanističko planiranje. U cijeloj Europi postoje brojni primjeri primjene participativnih procesa pri oblikovanju politika. Međutim, i dalje je potrebno posvetiti pozornost uključivanju ugroženih skupina i pitanja pravde (više pojedinosti dostupno je u poglavlju 11. priloženog radnog dokumenta službi Komisije).

Prethodno opisana kretanja u skladu su s preporukama Komisije i odgovorima koje su na njih dale države članice. U svojoj ocjeni iz rujna 2023. Komisija je utvrdila da mnoge mjere država članica treba poboljšati kako bi bile bolje usklađene s ciljevima EU-a i međunarodnih sporazuma da se ostvaruje kontinuirani napredak u poboljšanju kapaciteta za prilagodbu, povećanju otpornosti i smanjenju osjetljivosti na klimatske promjene. Nakon te ocjene Komisija je izdala prilagođene preporuke za 26 država članica koje su se odnosile na niz aspekata u cijelom ciklusu politike (za više pojedinosti vidjeti poglavlje 11. priloženog radnog dokumenta službi Komisije).

Više informacija o otpornosti i prilagodbi klimatskim promjenama, uključujući profile zemalja, studije slučaja, smjernice, podatke i publikacije možete pronaći na portalu Climate-ADAPT.

Slika 22: Strategije, planovi i zakoni o klimi s odredbama o prilagodbi u EU-u

Legenda: Nacionalna strategija prilagodbe; Nacionalni plan prilagodbe; Nacionalni ili savezni zakon o klimi s pravilima o prilagodbi

6.4 Regionalne i lokalne aktivnosti [61]

Regije i gradovi u cijelom EU-u intenziviraju rad na otpornosti i prilagodbi klimatskim promjenama. Napreduju u dva smjera:

- **zakonske odredbe.** Sve veći broj država članica obvezuje regionalna i lokalna tijela na pripremu i provedbu planova za prilagodbu klimatskim promjenama. Zemlje koje imaju te zakonske odredbe često imaju i strategije ili integriraju otpornost i prilagodbu u sektorske programe, politike i propise te provode mjere koordinacijom na više razina,

[61] Preliminarna procjena skupa podataka na temelju Uredbe o upravljanju za 2025. / podnacionalna prilagodba.

- **dobrovoljno djelovanje.** U zemljama koje nemaju zakonske odredbe regije i gradovi sve više poduzimaju dobrovoljne mjere, često u okviru nacionalnih planova prilagodbe ili prekograničnih programa EU-a. Vlade to često podupiru poticajima, smjernicama i zajedničkim inicijativama.

Sve su prisutnije višerazinske institucionalizirane mreže koje podupiru lokalna, regionalna i nacionalna tijela u razmjeni znanja i usklađivanju politika. Korištenjem sredstava EU-a regijama i općinama pomaže se u financiranju projekata jačanja otpornosti i prilagodbe klimatskim promjenama. (Za više informacija vidjeti poglavlje 7.).

Inicijativa Sporazum gradonačelnika, pokrenuta 2008. uz potporu Europske komisije, okuplja tisuće tijela lokalne vlasti koja svojim građanima nastoje osigurati bolju budućnost. Pristupanjem toj inicijativi tijela lokalne vlasti dobrovoljno se obvezuju na provedbu klimatskih i energetskih ciljeva EU-a. Inicijativa je ključni pokretač lokalnog planiranja prilagodbe u cijeloj Europi jer pruža alate, stvara mreže i daje istorazinsku potporu. Više od 10 000 tijela lokalnih vlasti obvezalo se na djelovanje u okviru triju stupova Sporazuma, uključujući jačanje otpornosti i ublažavanje energetskog siromaštva.

7. Ulaganja u djelovanje u području klime

Najvažnije aktualne teme

- Ulaganje danas znači uštedu sutra. U razdoblju 1980. – 2023. ekstremni klimatski događaji uzrokovali su gospodarske gubitke u EU-u u iznosu od 738 milijardi EUR, od čega 162 milijarde EUR samo u razdoblju 2021. – 2023. Ubrzavanje zelenih ulaganja doprinosi smanjenju budućih troškova, otvaranju radnih mjesta te jačanju otpornosti i energetske sigurnosti Europe.
- Za ostvarivanje klimatskih i energetskih ciljeva EU-a potrebna su znatna ulaganja. Godišnja ulaganja u energetski sustav EU-a moraju se više nego udvostručiti kako bi dosegnula otprilike 565 milijardi EUR godišnje u razdoblju 2021. – 2030. u odnosu na razdoblje 2011. – 2020.
- Za tranziciju je bitan privatni kapital. Zahvaljujući okviru EU-a za održivo financiranje mobiliziraju se znatna privatna ulaganja u održive aktivnosti, pri čemu je izdavanjem zelenih obveznica u EU-u 2024. dosegnut rekordni iznos od 314 milijardi EUR.
- Djelovanje u području klime uključeno je u razne programe financirane iz proračuna EU-a. Oko 662 milijarde EUR (34 % proračuna za razdoblje 2021. – 2027.) namijenjeno je klimatskim ciljevima u okviru programa kao što su Mehanizam za oporavak i otpornost, kohezijska politika, InvestEU i Obzor Europa.

7.1 Potrebe za ulaganjima

Procjenjuje se da su u razdoblju 1980. – 2023. ekstremni događaji povezani s klimom uzrokovali gospodarske gubitke u iznosu od 738 milijardi EUR u cijelom EU-u. Od toga je čak 162 milijarde EUR (22 % svih gubitaka) nastalo samo u razdoblju 2021. – 2023.[62] Povećanje tih troškova ukazuje na hitnost i važnost poduzimanja mjera za borbu protiv klimatskih promjena, smanjenje emisija stakleničkih plinova i pripremu za sve veće učinke klimatskih promjena. Osim smanjenja učinaka klimatskih promjena, djelovanje u području klime donosi razne koristi za gospodarstvo i društvo. Te koristi uključuju čišći zrak, bolje javno zdravlje i manje troškove zdravstvene skrbi. Riječ je i o ulaganju u stratešku neovisnost EU-a – ne samo da štedi novac, već i smanjuje ovisnost EU-a o uvezenoj energiji i izloženost šokovima. Prelaskom na energiju iz obnovljivih izvora EU bi u razdoblju 2031. – 2050. mogao smanjiti troškove uvoza fosilnih goriva za 2,8 bilijuna EUR u odnosu na prosjek za razdoblje 2011. – 2020.[63]

[62] Europska agencija za okoliš (2024.). Gospodarski gubici uzrokovani ekstremnim vremenskim uvjetima i klimatskim promjenama u Europi.
[63] Procjena učinka cilja za 2040. (SWD(2024) 63 final).

Buduće potrebe

Za upravljanje sve većim učincima klimatskih promjena važno je ulagati i u mjere za ublažavanje emisija stakleničkih plinova i u izgradnju naše otpornosti.

Kako bi se ograničile klimatske promjene i ostvarili klimatski i energetski ciljevi EU-a za 2030., ulaganja u energetski sustav EU-a moraju se znatno povećati i u razdoblju 2021. – 2030. dosegnuti otprilike 565 milijardi EUR godišnje, što bi bilo povećanje u odnosu na 250 milijardi EUR godišnje, koliko se ulagalo u prethodnom desetljeću[64]. To ne uključuje ulaganja u dekarbonizaciju prometnog sektora.

Kako bi se napustila fosilna goriva i zadovoljila sve veća potražnja za električnom energijom, bit će potrebna velika ulaganja u ojačane i modernizirane elektroenergetske sustave s niskom razinom emisija. Ulaganja u nove proizvodne kapacitete, uglavnom energije vjetra i solarne energije, te nadogradnja postojećih elektrana morat će se više nego udvostručiti, s oko 45 milijardi EUR na 90 milijardi EUR godišnje.

Kad je riječ o opskrbi, najznačajnije povećanje potrebno je u području elektroenergetskih mreža. Ulaganja u infrastrukturu za prijenos i distribuciju moraju se utrostručiti kako bi se zajamčila pouzdana i učinkovita isporuka električne energije.

Ulaganja se moraju više nego udvostručiti i na strani potražnje. Stambeni sektor ima najveće apsolutne potrebe, koje su procijenjene na 215 milijardi EUR godišnje za obnovu zgrada i zamjenu sustava i uređaja za grijanje. To je gotovo dvostruko više od prosječnih ulaganja u razdoblju 2011. – 2020.

Najbrže relativno povećanje potrebno je u industriji. Iako su godišnje potrebe, procijenjene na oko 40 milijardi EUR, manje u apsolutnom smislu, to je šesterostruko povećanje u odnosu na prethodno desetljeće. Posebno su potrebna ulaganja u modernizaciju i dekarbonizaciju energetski intenzivnih sektora kao što su sektor čelika, cementa i kemikalija.

Potrebno je više raditi na procjeni manjka ulaganja potrebnih za prilagodbu klimatskim promjenama. Trenutačno se u okviru mnogih ulaganja pretpostavlja da će ranije zabilježeni klimatski uvjeti biti prisutni i u budućnosti. Potreban je pristup u okviru kojeg se očekivana buduća klimatska kretanja na odgovarajući način uzimaju u obzir za sva ulaganja izložena fizičkim rizicima (načelo integrirane otpornosti na klimatske promjene, kako je objašnjeno u odjeljku 6.2.).

Tablica 3: Prosječne godišnje potrebe za ulaganjima u energetski sustav (2023., u milijardama EUR)

Sektor	2011. – 2020.	2021. – 30.
Strana opskrbe energijom	80	200
Elektroenergetska mreža	20	60

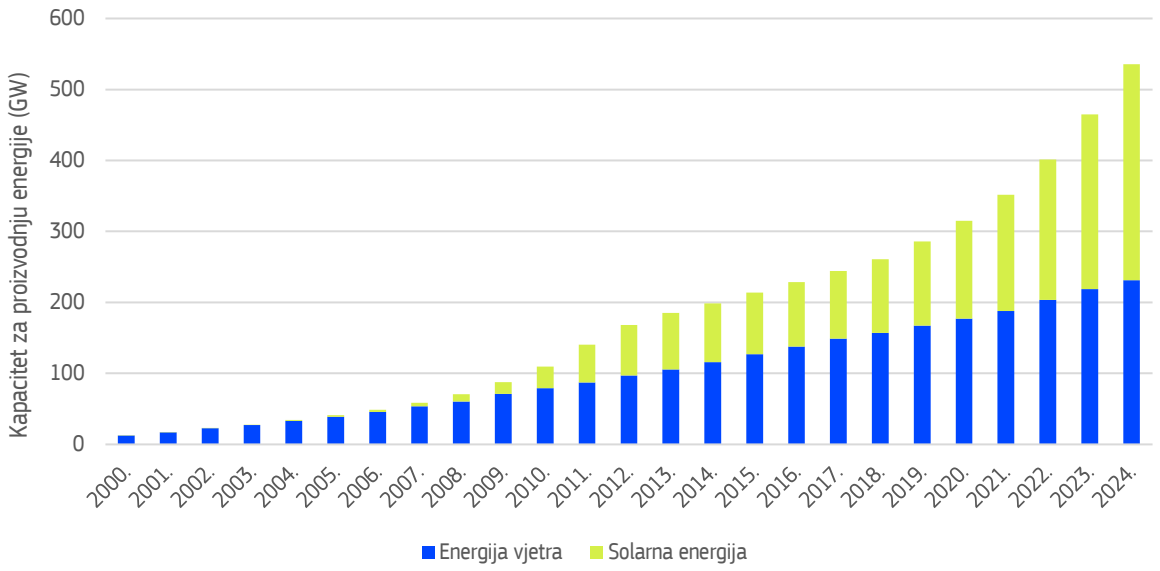
[64] Svi se brojevi temelje na procjeni učinka cilja za 2040. (SWD(2024) 63 final) i procjeni učinka Akta o industriji s nultom neto stopom emisija (SWD(2023) 68 final).

Elektrane	45	90
Ostalo	20	45
Strana potražnje za energijom	170	365
Industrijski sektor	5	40
Stambeni sektor	115	215
Usluge	30	80
Poljoprivreda	15	30
Ukupno	**250**	**565**

Postignuti napredak

Najnoviji trendovi pokazuju ohrabrujuće znakove povećanja ulaganja u klimatsku i energetsku tranziciju. Ukupni instalirani kapacitet proizvodnje energije vjetra i solarne energije povećao se gotovo pet puta u razdoblju 2010. – 2024., a u razdoblju 2020. – 2024. za 70 %. Brzo smanjenje cijene solarnih ploča dovelo je do godišnjeg povećanja instaliranog kapaciteta za više od 20 % u razdoblju 2022. – 2024. i godišnjeg povećanja proizvodnje energije vjetra od 15 % u istom razdoblju. Kombinirani instalirani kapacitet za proizvodnju solarne energije i energije vjetra 2024. iznosio je 535 gigavata, što je otprilike 47 % ukupnog instaliranog kapaciteta.

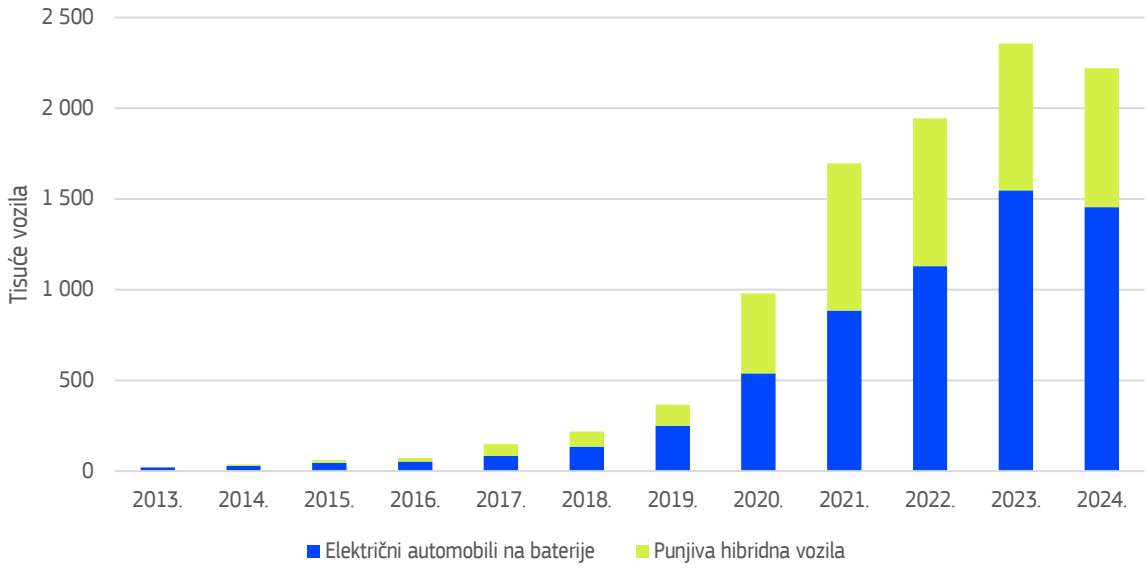
Slika 23: Kapacitet za proizvodnju energije vjetra i solarne energije

Izvor: Eurostat (IRENA za 2024.)

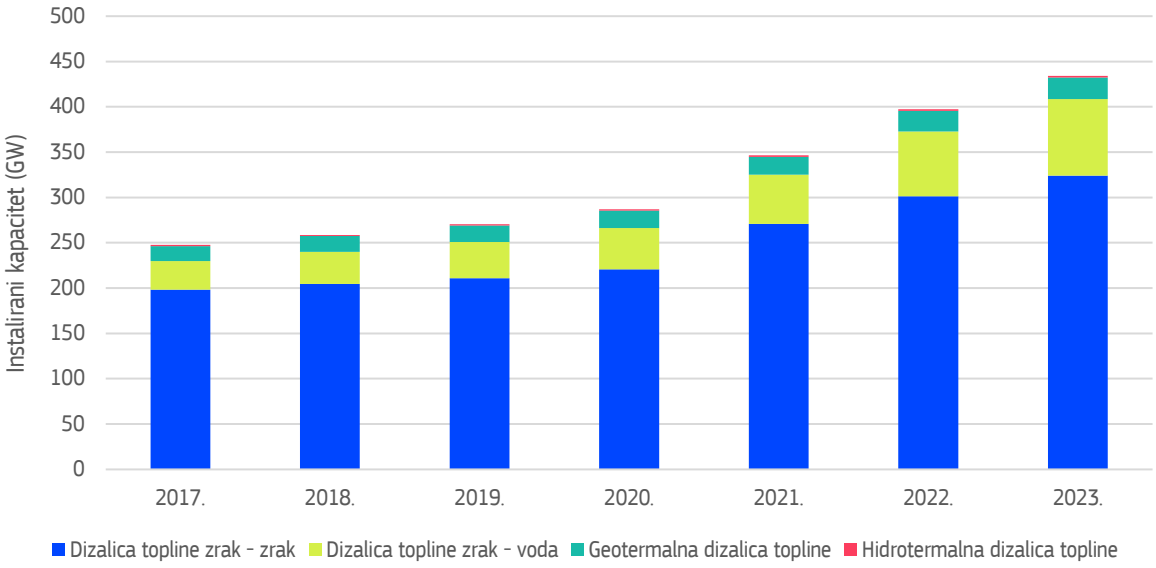
Posljednjih godina znatno se povećao i broj registracija novih **električnih automobila na baterije i punjivih hibridnih vozila** pa je 2024. zabilježeno 1,5 milijuna odnosno 0,8 milijuna registracija. Ulaganja u dizalice topline također su se povećala u posljednjih nekoliko godina, ali ne toliko brzo kao u proizvodnju solarne energije i energije vjetra jer i dalje postoje prepreke kao što su prihvaćenost među potrošačima i kapacitet ugradnje.

Slika 24: Registracije novih automobila (električni automobili na baterije i punjiva hibridna vozila)

Izvor: Eurostat

Slika 25: Instalirani kapacitet dizalica topline

Izvor: Eurostat

7.2 Mobilizacija ulaganja privatnog sektora

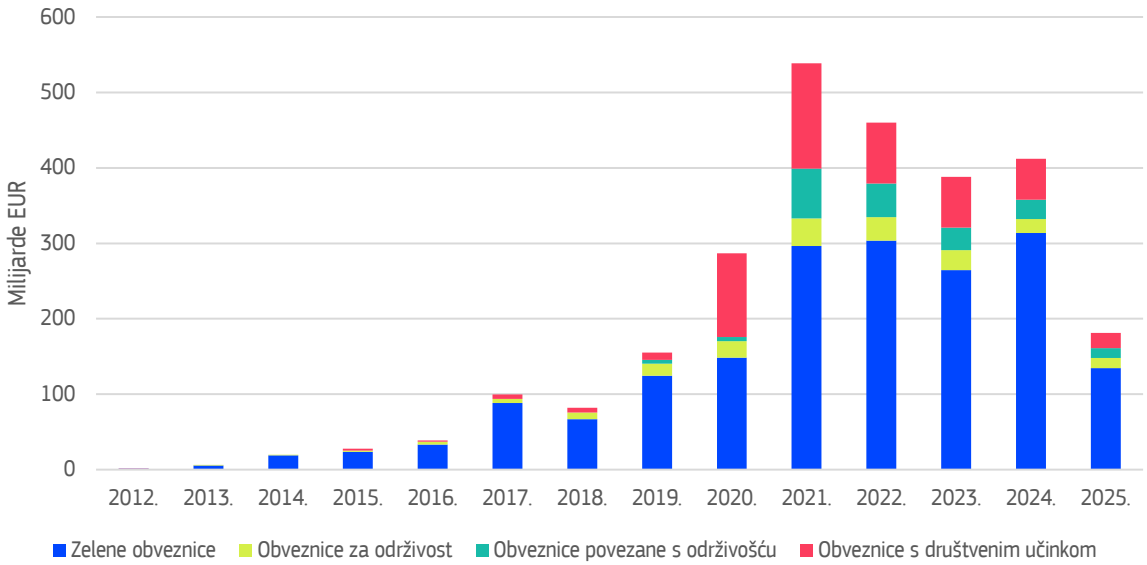
S obzirom na razmjere potreba za ulaganjima, doprinosi privatnog sektora financiranju otpornosti i ublažavanja klimatskih promjena moraju biti znatni. Zbog toga je **EU uspostavio okvir politike kojim se nastoje olakšati ulaganja privatnog sektora u održive aktivnosti**. Okvir za održivo financiranje ulagačima daje jasne definicije održivih aktivnosti (taksonomija EU-a) te iziskuje od poduzeća i banaka da obznane svoj utjecaj na okoliš i klimu (Direktiva o korporativnom izvješćivanju o održivosti i Uredba o objavama povezanim s održivosti u sektoru financijskih usluga). **Pravila kojima se**

uređuje održivo financiranje trenutačno se pojednostavnjuju kako bi se smanjilo administrativno opterećenje za poduzeća, a okvir učinio izvedivijim i učinkovitijim. Komisija je u veljači 2025. iznijela zakonodavne prijedloge za smanjenje količine izvješća o održivosti i broja poduzeća koja trebaju dostaviti te informacije, a razmatra i druge mjere pojednostavnjenja.

Proteklih godina korporativni i financijski sektor namijenili su znatna sredstva za zelene ciljeve u EU-u. Na primjer, prema najnovijem izvješću Platforme za održivo financiranje **kapitalni rashodi velikih europskih poduzeća uvrštenih na burzu usklađeni s taksonomijom 2023. dosegnuli su 250 milijardi EUR**[65].

U financijskom sektoru određeni instrumenti postali su glavna sredstva za mobilizaciju privatnog kapitala. Na slici 26 prikazani su godišnji iznosi **okolišnih, socijalnih i upravljačkih obveznica u EU-u** do prve polovine lipnja 2025. Zelene obveznice (tj. obveznice kojima se financiraju zeleni projekti) i dalje dominiraju tržištem okolišnih, socijalnih i upravljačkih obveznica. Vrijednost **novih zelenih obveznica izdanih 2024.** iznosila je **314 milijardi EUR**, što je najviša razina od prvog izdavanja zelene obveznice 2007. S druge strane, obveznice povezane s održivošću (tj. obveznice za koje izdavatelji plaćaju veće kamate ako ne ispune unaprijed definirane ciljeve „održivosti") i dalje bilježe smanjenje te su 2024. iznosile samo 26 milijardi EUR, u odnosu na 66 milijardi EUR 2021. i 45 milijardi EUR 2022. To je smanjenje odraz strožeg pristupa održivosti koji primjenjuju ulagatelji. Slično tome, smanjenje su zabilježile i obveznice s društvenim učinkom (tj. obveznice kojima se financiraju socijalni projekti) i obveznice za održivost (tj. obveznice kojima se financira kombinacija zelenih i socijalnih projekata), što je doprinijelo raširenosti zelenih obveznica.

Slika 26: Godišnje izdane količine u EU-u – okolišne, socijalne i upravljačke obveznice

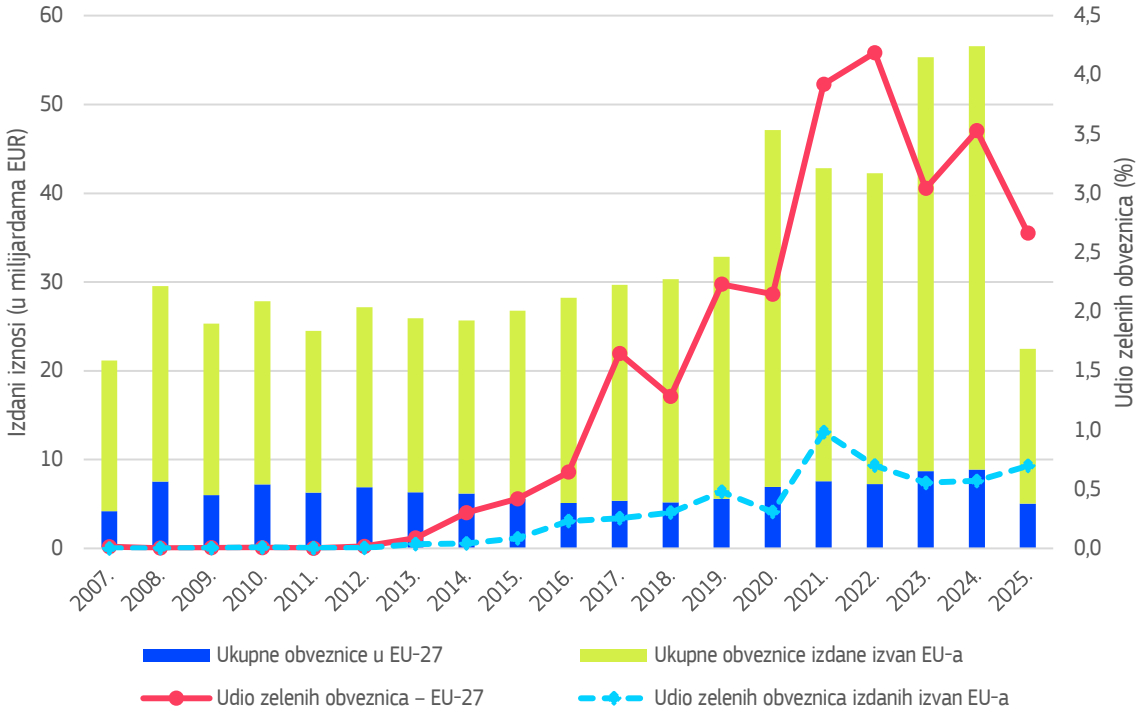

Izvor: Izračuni LSEG, JRC. Podaci na dan 15. lipnja 2025.

[65] Izvješće Platforme za održivo financiranje:Praćenje tokova kapitala u održiva ulaganja.

EU je globalni predvodnik na tržištu **zelenih obveznica** (vidjeti sliku 27). Te su obveznice činile više od 3 % svih izdanja obveznica svake godine u razdoblju 2021. – 2024. (sredinom 2025. činile su 2,7 %), što je znatno više od udjela zelenih obveznica izdanih izvan EU-a koji čini manje od 0,5 %.

Kako bi ti financijski instrumenti bili transparentniji i vjerodostojniji, EU je u prosincu 2024. donio Uredbu o europskim zelenim obveznicama, dobrovoljni okvir za izdavatelje koji svoje obveznice žele označiti kao europske zelene obveznice. Taj se standard temelji na detaljnim kriterijima taksonomije EU-a za definiranje zelenih gospodarskih djelatnosti, čime se jamče razine transparentnosti usklađene s najboljim tržišnim praksama. Uvodi i nadzor nad poduzećima koja provode ocjenjivanje prije i nakon izdavanja na europskoj razini.

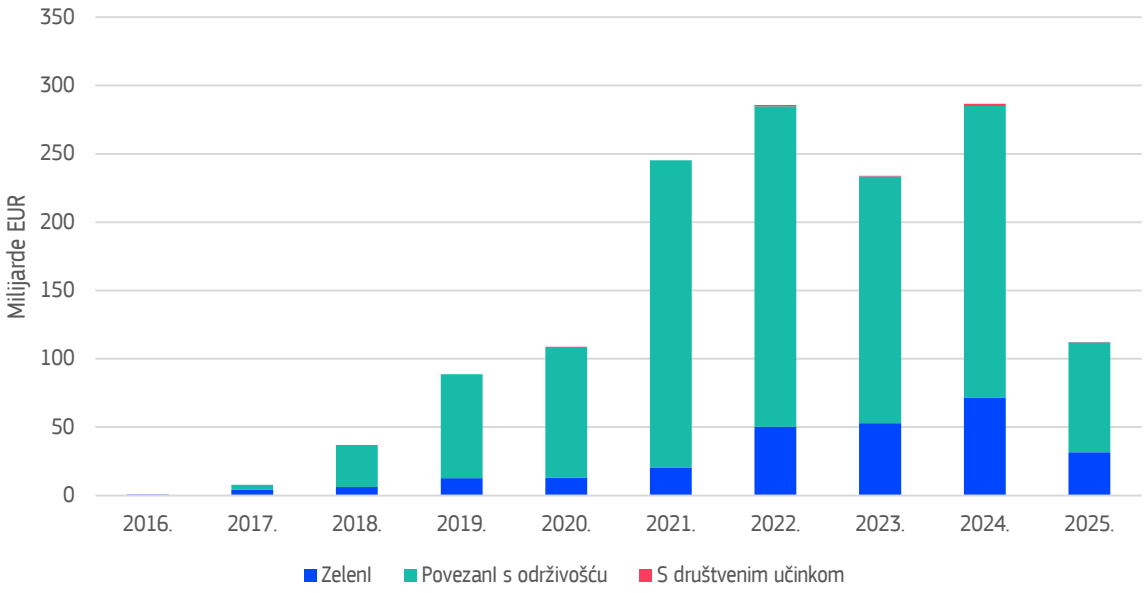
Slika 27: Godišnje izdane količine i udio zelenih obveznica – sve vrste obveznica

Izvor: Izračuni LSEG, JRC. Podaci na dan 15. lipnja 2025.

Tržište **kredita s okolišnim, socijalnim i upravljačkim značajkama** (definirani kao klupski krediti, sindiciranje ili bilateralne transakcije) tradicionalno je slabije definirano od tržišta okolišnih, socijalnih i upravljačkih obveznica, bez propisa EU-a. Izdavanje zelenih kredita stalno se povećavalo od 2016. da bi **2024. dosegnulo 71 milijardu EUR**, što je povećanje u odnosu na 53 milijarde EUR u 2023. (vidjeti sliku 28).

Slika 28: Godišnje izdavanje okolišnih, socijalnih i upravljačkih kredita u EU-u

Izvor: Izračuni LSEG, JRC. Podaci na dan 16. lipnja 2025.

Kako bi se olakšao i ubrzao prelazak poduzeća na nultu neto stopu emisija, Komisija će uz izravno sudjelovanje ključnih industrija razviti i načine prelaska za pojedine sektore. Ti bi načini trebali omogućiti donošenje utemeljenijih odluka o ulaganjima i olakšati mobilizaciju veće količine kapitala namijenjenog tranziciji.

Predstojeći integrirani okvir za otpornost na klimatske promjene uključivat će mjere za mobilizaciju financijskih sredstava za povećanje otpornost na klimatske promjene kako bi sva ulaganja osjetljiva na učinke klimatskih promjena bila osmišljena tako da se mogu nositi s klimatskim rizicima do kojih bi moglo doći tijekom njihova životnog vijeka („integrirana otpornost”).

7.3 Financiranje iz sustava EU-a za trgovanje emisijama

Tri fonda koriste prihode iz sustava EU-a za trgovanje emisijama za potporu čistim tehnologijama, energiji iz obnovljivih izvora i energetskoj učinkovitosti:

- Inovacijski fond,
- Modernizacijski fond, i
- Socijalni fond za klimatsku politiku.

Osim toga, prihodima od ETS-a djelomično se financira i Mehanizam za oporavak i otpornost.

Inovacijski fond

Inovacijski fond jedan je od najvećih programa financiranja na svijetu za primjenu tehnologija s niskom razinom emisije ugljika. Cilj je na tržište staviti novu čistu energiju i industrijske tehnologije kako bi EU mogao smanjiti emisije, postići klimatsku

neutralnost i ostati konkurentan. Procijenjeni proračun fonda za razdoblje 2020. – 2030. iznosi **40 milijardi EUR** (na temelju cijene ugljika od 75 EUR po toni). Za potporu iz fonda mogu se prijaviti projekti iz EU-a, Islanda, Lihtenštajna i Norveške.

Komisija je od 2020. objavila 11 poziva na podnošenje prijedloga, uključujući dvije dražbe u okviru Europske banke za vodik. Ukupnim iznosom od otprilike 10,8 milijardi EUR Inovacijski fond podupire oko 190 velikih i malih projekata čija je provedba u tijeku.

Pozivi na podnošenje prijedloga objavljeni 2024.

Komisija je u prosincu 2024. objavila tri poziva na podnošenje prijedloga s proračunom od 4,6 milijardi EUR.

- **Tehnologije s nultom neto stopom emisija.** Proračun za taj poziv na podnošenje prijedloga iznosio je 2,4 milijarde EUR, a pri njegovu zatvaranju u travnju 2025. bilo je zaprimljeno 359 prijedloga iz 28 zemalja. Komisija je upravo objavila rezultate evaluacije i popis projekata koji su predodabrani za izradu sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava.
- **Baterije.** U okviru tog poziva na podnošenje prijedloga prvi put će se poduprijeti proizvodnja baterijskih ćelija za električna vozila. Proračun za taj poziv na podnošenje prijedloga iznosio je 1 milijardu EUR, a u travnju 2025. bilo je zaprimljeno 14 prijedloga iz osam zemalja. U srpnju 2025. objavljeno je da se **financijska sredstva dodjeljuju za šest projekata**: **po dva projekta iz Francuske i Njemačke te po jedan projekt iz Švedske i Poljske primaju kombiniranu potporu u iznosu od 852 milijuna EUR**. Ti će projekti imati kombinirani kapacitet za proizvodnju baterija od oko 56 gigavatsati (GWh) baterijskih ćelija za električna vozila godišnje.
- **Aukcija vodika.** Taj poziv na podnošenje prijedloga odnosio se na drugi krug dražbe Europske banke za vodik za proizvodnju vodika iz obnovljivih izvora. Proračun je iznosio 1,2 milijarde EUR, uključujući novu dodjelu od 200 milijuna EUR posebno namijenjenu projektima u sektoru pomorskog prometa. Dražba je zaključena u veljači 2025., a potporu je primilo 66 ponuda iz 11 zemalja i 15 projekata iz pet zemalja. Očekuje se da će se u okviru tih projekata tijekom 10 godina **proizvesti gotovo 2,2 milijuna tona vodika proizvedenog iz obnovljivih izvora**, čime će se izbjeći ispuštanje više od 15 milijuna tona emisija CO_2.

Kako je najavljeno u Komunikaciji o Planu za čistu industriju, Inovacijski fond će krajem 2025. objaviti novi poziv na podnošenje prijedloga za potporu čistoj tehnologiji, proizvodnji baterija i vodiku proizvedenom iz obnovljivih izvora. Pokrenut će i novu dražbu za dekarbonizaciju topline u industrijskim procesima.

Svi projekti, sažeta izvješća po zemljama i interaktivni prikazi dostupni su u portfelju projekata Inovacijskog fonda.

Usluge Inovacijskog fonda

Inovacijski fond pruža više usluga kojima se omogućuje financiranje dodatnih projekata čak i nakon raspodjele početnog proračuna poziva na podnošenje prijedloga.

Njemačka, Austrija i Španjolska dale su doprinose u okviru mehanizma **„dražba kao usluga"** te su izdvojile do 836 milijuna EUR za potporu obećavajućim projektima koji nisu primili financijska sredstva na posljednjoj dražbi za vodik.

Komisija radi na uspostavi slične značajke za redovne pozive na podnošenje prijedloga pod nazivom **„bespovratna sredstva kao usluga"**.

Obje značajke omogućuju državama članicama da se oslone na postupke evaluacije Inovacijskog fonda i izbjegnu nepotrebna administrativna i financijska opterećenja kako bi razvile i provele nove programe potpore za iste tehnologije.

Potpora iz Inovacijskog fonda nadilazi javno financiranje. **Pomoć za razvoj projekata** mogu dobiti i mali projekti ili projekti iz zemalja s nižim dohotkom. Europska investicijska banka nudi prilagođeno tehničko i financijsko savjetovanje radi poboljšanja zrelosti inovativnih projekata i uravnotežene raspodjele potpore iz Inovacijskog fonda po regijama i sektorima.

Modernizacijski fond

Modernizacijski fond koristi prihode iz ETS-a EU-a kako bi državama članicama s nižim dohotkom pomogao da ostvare svoje klimatske i energetske ciljeve za 2030. Tu potporu može iskoristiti 13 država članica: Bugarska, Češka, Estonija, Grčka, Hrvatska, Latvija, Litva, Mađarska, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka i Slovenija.

Iz Fonda se financiraju obnovljivi izvori energije, modernizacija energetskih mreža i energetska učinkovitost u zgradama i industriji. Ta ulaganja ubrzavaju prelazak na čistu energiju i održavaju konkurentnost cijelog EU-a.

Procijenjeni proračun Modernizacijskog fonda za razdoblje 2021. – 2030. iznosi 57 milijardi EUR, uz pretpostavku prosječne cijene ugljika od 75 EUR/tCO_2. Od 2021. već je isplaćeno 19,1 milijardi EUR za 12 država članica koje su korisnice.

Posljednje isplate uključuju 2,7 milijardi EUR u prosincu 2024. i 3,7 milijardi EUR u lipnju 2025. Potonja je najveća isplata od osnivanja Fonda. U okviru tih nedavnih isplata uložena su prva sredstva u Sloveniji (prosinac 2024.) i Grčkoj (lipanj 2025.).

Socijalni fond za klimatsku politiku

Socijalni fond za klimatsku politiku uspostavljen je zajedno sa sustavom ETS2 (vidjeti poglavlje 2.), sustavom EU-a za trgovanje emisijama za gorivo koje se upotrebljava u zgradama, cestovnom prometu i maloj industriji. Njegov je glavni cilj pomoći u smanjenju društvenog i gospodarskog učinka tog novog sustava pružanjem pomoći

najugroženijim osobama, posebno kućanstvima i mikropoduzećima koja se teško nose s višim troškovima energije i prijevoza. Uz obvezni doprinos država članica trebao bi osigurati najmanje 87 milijardi EUR javne potpore u razdoblju 2026. – 2032. kako nitko ne bi bio zapostavljen za vrijeme prelaska na čišće gospodarstvo.

Opis načina na koji će se trošiti sredstva iz Socijalnog fonda za klimatsku politiku nalazi se u socijalnim planovima za klimatsku politiku koje države članice trebaju donijeti i koje Komisija treba pozitivno ocijeniti. U tim se planovima moraju utvrditi najranjivije skupine u kontekstu energetskog siromaštva, siromaštva u pogledu prijevoza i učinaka sustava ETS2 te opisati mjere i ulaganja za potporu tim skupinama. Pri izradi svojih planova države članice moraju provesti javno savjetovanje u kojem će sudjelovati niz općenito definiranih dionika: regionalne i lokalne vlasti, predstavnici gospodarskih i socijalnih partnera, relevantne organizacije civilnog društva, organizacije mladih itd. U plan bi trebalo uključiti i sažetak savjetovanja i objašnjenje načina na koji je integriran doprinos. Kako bi djelovanje bilo prilagođeno i učinkovito, sudjelovanje regionalnih i lokalnih aktera nastavlja se tijekom provedbe ulaganja na terenu i za vrijeme cijelog trajanja fonda.

Nacrte socijalnih planova za klimatsku politiku Komisiji su dosad dostavile Švedska i Latvija. Europska komisija počela je pregledavati planove, a konačna odluka očekuje se u zakonskom roku od pet mjeseci nakon njihova podnošenja. Komisija isto tako blisko surađuje s preostalim državama članicama kako bi im pomogla da dovrše i dostave planove.

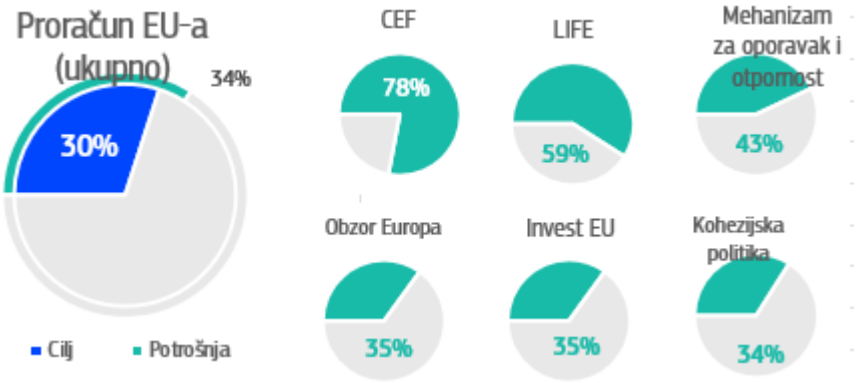
Ako se plan države članice pozitivno ocijeni, financiranje može početi 1. siječnja 2026. Međutim, fondu će moći pristupiti samo zemlje koje u potpunosti prenesu ETS2 u svoje nacionalno pravo.

7.4 Klimatski rashodi u proračunu EU-a

Proračun EU-a – uključujući višegodišnji financijski okvir EU-a za razdoblje 2021. – 2027. i instrument za oporavak nakon pandemije bolesti COVID-19 *NextGenerationEU* – ključan je pokretač zelene tranzicije.

Trenutačne proračunske obveze upućuju na to da će EU u razdoblju 2021. – 2027. potrošiti oko 662 milijarde EUR na djelovanje u području klime. To je 34 % ukupnog proračuna EU-a i više od cilja od 30 %.

S obzirom na to da je 78 % njegova proračuna namijenjeno djelovanju u području klime, Instrument za povezivanje Europe (CEF) ima jedan od najvećih udjela rashoda namijenjenih klimatskoj politici među programima EU-a. Velik dio proračuna programa LIFE i Mehanizma za oporavak i otpornost također se troši na projekte u području klime (vidjeti sliku 29).

Slika 29: Očekivani udio proračuna EU-a i odabranih sredstava i politika potrošenih na klimu (u %, 2021. – 2027.)

Izvor: Proračunske obveze u području klime. Uključivanje klimatskih pitanja – Europska komisija

Sva ta sredstva donose opipljive rezultate. Na primjer:

- 45 gigavatsati procijenjenih godišnjih ušteda povezanih s energetskom učinkovitošću u privatnim i javnim zgradama,
- izbjegnuto je 98 milijuna tona ekvivalenta ugljikova dioksida godišnje, od čega više od polovine putem ulaganja koja se financiraju zelenim obveznicama instrumenta NextGenerationEU. Osim toga, očekuje se smanjenje od 452 milijuna tona ugljikova dioksida u okviru Inovacijskog fonda u prvih 10 godina njegove provedbe,
- instalirana su 543 dodatna gigavatsata kapaciteta za energiju iz obnovljivih izvora.

Prijedlozi Komisije iz srpnja 2025. za višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2028. – 2034. uključuju ciljnu vrijednost potrošnje od 35 % za ciljeve u području klime i okoliša. Time bi se mobiliziralo više od 700 milijardi EUR za potporu zelenim ulaganjima. Ti prijedlozi predviđaju i primjenu načela „ne nanosi bitnu štetu” u odnosu na cijeli proračun kako financiranje sredstvima EU-a ne bi bilo u suprotnosti s klimatskim i okolišnim ciljevima EU-a. Uključuju i načelo „integrirane otpornosti na klimatske promjene”, koje bi se prvi put primjenjivalo na financiranje sredstvima EU-a.

Instrument za povezivanje Europe

Instrument za povezivanje Europe (CEF) program je EU-a za financiranje prometne, energetske i digitalne infrastrukture. Ukupni proračun instrumenta iznosi 33 milijarde EUR, od čega je 60 % namijenjeno djelovanju u području klime. Taj se cilj znatno premašuje, s obzirom na to da je 78 % proračuna, odnosno gotovo 26 milijardi EUR, namijenjeno ulaganjima povezanima s klimom, kao što su ona koja se odnose na nadogradnju prijenosne elektroenergetske mreže, mjesta opskrbe alternativnim gorivom i nove ili poboljšane željezničke pruge.

Mehanizam za oporavak i otpornost

Mehanizam za oporavak i otpornost privremeni je fond i glavni dio instrumenta NextGenerationEU, plana EU-a za oporavak nakon nedavnih kriza: pandemije bolesti COVID-19 i energetske krize uzrokovane ruskom invazijom na Ukrajinu. Ima proračun do 650 milijardi EUR i omogućuje državama članicama da znatno povećaju ulaganja povezana s klimom[66].

Sve države članice obvezale su se da će na klimatske ciljeve potrošiti više od propisanih 37 %, a predviđa se da će neke države članice na djelovanje u području klime potrošiti znatno više od polovine sredstava koja su im dodijeljena. Države članice zajedno planiraju potrošiti 42,5 % dodijeljenih sredstava na klimatske ciljeve (276 milijardi EUR). Do rujna 2025. isplate povezane s klimom dosegnule su 62 milijarde EUR.

Ostvaren je znatan napredak, a na terenu je zabilježeno više priča o uspjehu. Međutim, s obzirom na to da su u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost utvrđeni rokovi za trošenje sredstava iz tog privremenog fonda (sva plaćanja moraju se izvršiti do kraja 2026.), bit će ključno ubrzati i dovršiti provedbu u sljedećoj godini.

Program InvestEU

U okviru programa InvestEU upotrebljava se proračunsko jamstvo EU-a kako bi se međunarodnim i nacionalnim razvojnim bankama pomoglo u financiranju održivih ulaganja, inovacija i otvaranja radnih mjesta. Među četiri prioritetna „okvira” nalazi se održiva infrastruktura, koja podupire čist promet, energiju iz obnovljivih izvora, energetsku učinkovitost i druge čiste tehnologije.

Cilj je programa potaknuti ulaganja u iznosu od 372 milijarde EUR, a najmanje 30 % namijenjeno je djelovanju u području klime. Do kraja 2024. već je mobilizirano 300 milijardi EUR, od čega je 38 % bilo povezano s klimom. Očekuje se da će se u okviru tog programa u razdoblju 2021. – 2027. u projekte u području klime uložiti 110 milijardi EUR, što je otprilike 35 % svih ulaganja.

Program Obzor Europa

Okvirni program Obzor Europa glavni je program EU-a za financiranje istraživanja i inovacija. Namijenjen je borbi protiv klimatskih promjena, doprinosi postizanju ciljeva održivog razvoja UN-a te potiče konkurentnost i rast u EU-u.

Ukupni proračun programa Obzor Europa iznosi 95,5 milijardi EUR za cijelo razdoblje 2021. – 2027. Najmanje 35 % rashoda tog programa mora biti namijenjeno klimatskim

[66] Države članice dopunile su 2023. i 2024. svoje planove za oporavak i otpornost novim poglavljima o planu *REPowerEU* zbog energetske krize izazvane ruskom invazijom na Ukrajinu. Za nove ili proširene reforme i ulaganja u državama članicama radi postupnog ukidanja ovisnosti EU-a o ruskim fosilnim gorivima i ubrzavanja prelaska na čistu energiju izdvajaju se dodatna financijska sredstva (19 milijardi EUR novih bespovratnih sredstava, prijenosi iz drugih fondova i upotreba preostalih zajmova u okviru instrumenta NextGenerationEU).

ciljevima, što odgovara financijskim sredstvima u iznosu od 34,8 milijardi EUR u razdoblju 2021. – 2027.

S obzirom na proračun dodijeljen za klimatske ciljeve u razdoblju 2021. – 2024. i procjene za razdoblje 2025. – 2027., program je na dobrom putu da ispuni ukupnu obvezu od 35 %. Do kraja 2024. izdvojeno je gotovo 20 milijardi EUR za istraživačke i inovacijske aktivnosti kojima se podupire djelovanje u području klime[67]. To pokazuje predanost programa borbi protiv klimatskih promjena i promicanju ciljeva održivosti.

U okviru programa Obzor Europa podupiru se aktivnosti istraživanja i inovacija povezanih s klimom u područjima kao što su znanost o klimi i prilagodba klimatskim promjenama, energija iz obnovljivih izvora i skladištenje energije, dekarbonizacija industrije, kružnost, održiva mobilnost, nadogradnja zgrada i biološka rješenja.

Obzor Europa uključuje više vremenski ograničenih „misija" usmjerenih na velike izazove kao što su prilagodba klimatskim promjenama, poboljšanje zdravlja tla i stvaranje klimatski neutralnih gradova. U okviru jedne od tih misija, koja se odnosi na prilagodbu klimatskim promjenama, nastoji se omogućiti da najmanje 150 europskih regija i zajednica postane otporno na klimatske promjene do 2030. Dosad je dodijeljeno 517 milijuna EUR za 61 projekt. Prijenosom resursa i odluka lokalnim i regionalnim tijelima misija ubrzava djelovanje i potiče inovacije te izradu digitalnih i drugih sustavnih rješenja koja se temelje na prirodi. U okviru misije o klimatski neutralnim gradovima potporu su primila 92 grada potpisivanjem ugovora koji uključuju obvezu te akcijski i investicijski plan.

Program LIFE

Program LIFE je EU-ov fond za okoliš, energetiku i klimu. Projekti u okviru programa LIFE usmjereni su na inovativna industrijska rješenja za smanjenje emisija stakleničkih plinova, uklanjanje ugljika na poljoprivrednim zemljištima i u šumama, prilagodbu klimatskim promjenama u urbanim i ruralnim područjima te veću pripravnost za ekstremne vremenske uvjete. S ukupnim proračunom od 5,4 milijarde EUR za razdoblje 2021. – 2027. program LIFE ima poseban potprogram za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama.

Na djelovanje u području klime trebalo bi potrošiti 61 % ukupnog proračuna. Dosad je potrošeno nešto manje od te ciljne vrijednosti, odnosno 59 %.

Od početka programskog ciklusa 2021. iz potprograma za klimu financirano je 117 projekata iznosom od 367 milijuna EUR. U okviru poziva na podnošenje prijedloga za 2024. u sklopu tog potprograma dodijeljena su sredstva za 23 projekta, uključujući dva strateška integrirana projekta, u ukupnom iznosu od 25 milijuna EUR.

[67] Preliminarni podaci.

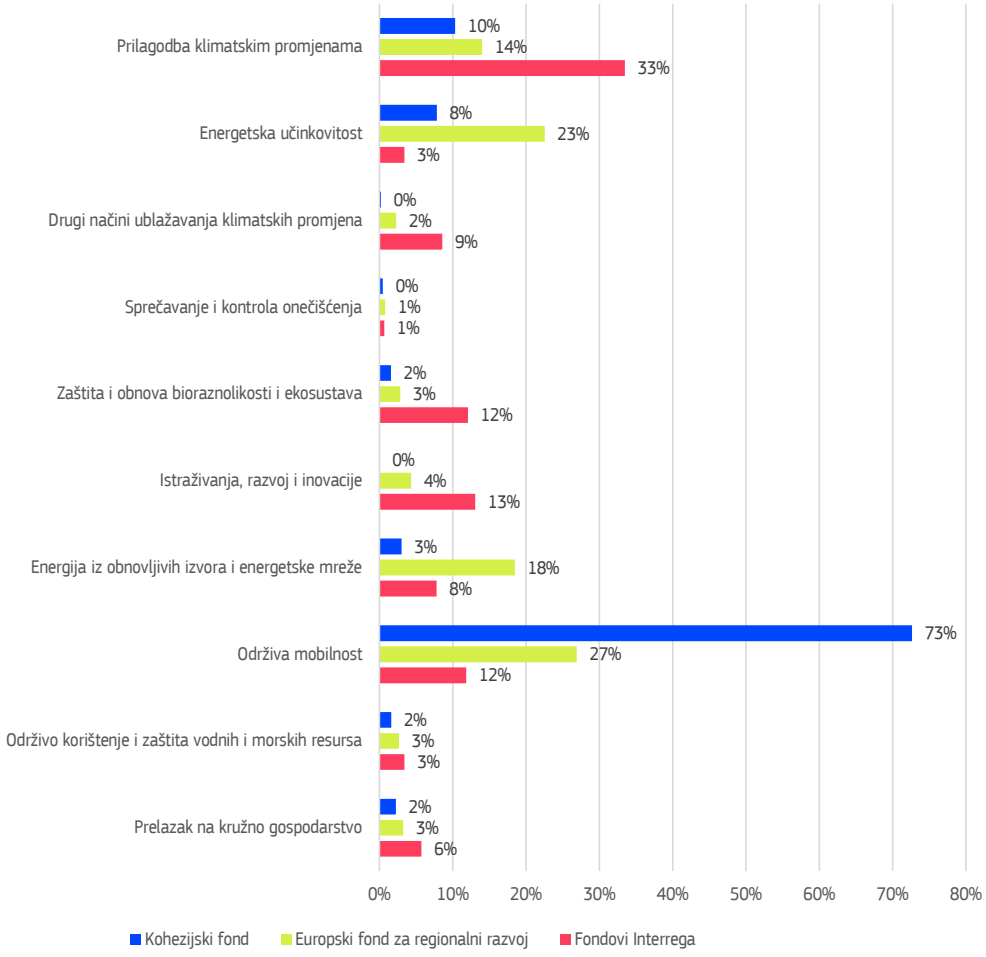
Kohezijska politika

Kohezijska politika temelj je uravnoteženog i pravednog razvoja u svim regijama EU-a. Njezin je glavni cilj pobrinuti se za to da svi, bez obzira na to gdje žive, dobiju jednaku priliku za uspjeh. To je važno jer pomaže u stvaranju pravednih mogućnosti i smanjuje nejednakosti u cijelom EU-u.

Kohezijska politika potiče i djelovanje u području klime. U okviru te politike financiraju se projekti kojima se smanjuje potrošnja energije, potiče proizvodnja energije iz obnovljivih izvora, poboljšava javni prijevoz, štiti priroda te jača lokalna i regionalna otpornost na ekstremne vremenske uvjete. Povezivanjem regionalnog rasta s čistim i zelenim rješenjima kohezijska politika pomaže EU-u da ostvari svoje klimatske ciljeve i pritom se pobrine da nijedna regija ne bude zapostavljena.

Na temelju preispitivanja Komisije u sredini programskog razdoblja u rujnu 2025. donesena su nova pravila kako bi se državama članicama olakšalo podupiranje strateških prioriteta EU-a. Na primjer, nova bi pravila Europskom fondu za regionalni razvoj omogućila financiranje velikih poduzeća u ključnim područjima kao što su dekarbonizacija ili strateške tehnologije.

Slika 30: Udio sredstava kohezijske politike dodijeljenih za klimatske ciljeve po tematskim područjima

Svi podaci, interaktivni grafikoni i ilustrativne priče o kohezijskoj politici dostupni su na otvorenoj podatkovnoj platformi za kohezijsku politiku.

Europski fond za regionalni razvoj, Kohezijski fond i Interreg

Države članice namijenile su otprilike 57 % (22,29 milijardi EUR) sredstava iz Kohezijskog fonda i 33 % (70,63 milijarde EUR) sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj djelovanju u području klime. Osim toga, očekuje se da će se mjere povezane s klimom poduprijeti i s oko 24,5 % od 10,7 milijardi EUR iz programa usmjerenih na europsku regionalnu suradnju (fondovi Interrega) za koje sredstva osigurava EU. Ta će ulaganja zajedno znatno smanjiti emisije stakleničkih plinova i potaknuti prilagodbu klimatskim promjenama, ali i otvoriti radna mjesta, povećati konkurentnost, poboljšati mobilnost i održati uravnotežen regionalni razvoj u cijelom EU-u. Na slici 30 prikazana su financijska sredstva dodijeljena područjima politike relevantnima za klimu kao udio u ukupnoj potrošnji sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj, Kohezijskog fonda i Interrega za djelovanje u području klime.

Do 30. lipnja 2025. otprilike 45 % sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj i 61 % sredstava Kohezijskog fonda za razdoblje 2021. – 2027. dodijeljeno je posebnim projektima.

Fond za pravednu tranziciju

Fond za pravednu tranziciju osigurava 19,7 milijardi EUR za pomoć osobama i regijama koje su najviše pogođene prelaskom na klimatsku neutralnost, kao što su područja u kojima se zatvaraju rudnici ugljena ili je u tijeku transformacija teške industrije. Trenutačno podupire 96 regija s velikom potrošnjom ugljena i visokim emisijama ugljika pomoću prilagođenih planova za pravednu tranziciju, primjerice poticanjem diversifikacije lokalnog gospodarstva i pomaganjem stanovništvu da stekne nove vještine. Korist od mjere imat će do 120 000 nezaposlenih osoba, a gotovo 200 000 osoba steći će nove vještine.

Fond za pravednu tranziciju napreduje: do lipnja 2025. projektima je dodijeljeno 47 % sredstava, što je povećanje u odnosu na 22 % prethodne godine. U tom napretku postoje znatne razlike. Estonija i Malta odabrale su sve projekte, a Luksemburg, Švedska i Nizozemska odabrali su gotovo sve projekte koji će se financirati. S druge strane, Belgija, Mađarska i Bugarska dodijelile su manje od 10 % ukupnog proračuna.

Europski socijalni fond

U programskom razdoblju 2021. – 2027. iz Europskog socijalnog fonda plus ulaže se 5,7 milijardi EUR u zelene vještine i radna mjesta te u mjere i reforme kojima se podupire zeleno gospodarstvo. To uključuje usavršavanje i prekvalifikaciju radnika, potporu radnicima koji su proglašeni viškom ili radnicima koji rade za poduzeća pogođena

zelenom tranzicijom ili osposobljavanje zaposlenih i nezaposlenih osoba u području zelenih vještina.

8. Međunarodno djelovanje u području klime

Ukratko

- EU je na konferenciji COP 29 u Azerbajdžanu imao važnu ulogu u postizanju dogovora o novom zajedničkom kvantificiranom cilju za financiranje borbe protiv klimatskih promjena nakon 2025. i o finalizaciji pravila Pariškog sporazuma za međunarodna tržišta ugljika.
- EU je u studenom 2024. podnio svoje prvo dvogodišnje izvješće o transparentnosti i tako pružio dobar primjer u sklopu poboljšanog okvira za transparentnost uspostavljenog Pariškim sporazumom i u provedbi ambicioznog djelovanja u području klime.
- Ministri za klimu država članica EU-a postigli su prije konferencije COP 30 dogovor o nacionalno utvrđenom doprinosu EU-a, s okvirnim ciljem smanjenja neto emisija stakleničkih plinova do 2035. za 66,25 % – 72,5 % u odnosu na razine iz 1990.
- EU je intenzivirao dijalog o klimi s ključnim zemljama u cijelom svijetu, uključujući Kinu, Brazil, Indiju, Južnu Afriku i Kanadu.
- Komisija se 2024. obvezala osigurati 4,6 milijardi EUR financijskih sredstava za borbu protiv klimatskih promjena. Od tog je iznosa 27 % dodijeljeno za prilagodbu, 46 % za ublažavanje klimatskih promjena, a 27 % za međusektorske mjere usmjerene na prioritete ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama.

Zbog svojeg angažmana na međunarodnoj i bilateralnoj razini EU znatno doprinosi globalnom djelovanju za postizanje ciljeva Pariškog sporazuma. Njegov utjecaj uključuje financijsku potporu, pregovore na temelju Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC) i Pariškog sporazuma, diplomatski angažman, izgradnju kapaciteta i regulatorno vodstvo.

8.1 Multilateralni angažman

Prošle je godine EU sudjelovao na više **tehničkih međunarodnih sastanaka na visokoj razini** kako bi se zalagao za povećanje ambicija u pregovorima o klimi na svjetskoj razini i za povećanje transparentnosti, mobilizaciju resursa i razmjenu znanja o djelovanju u području klime u sve nestabilnijem geopolitičkom kontekstu.

U listopadu 2025. Komisija i visoka predstavnica predstavile su međunarodnu strategiju kojom se Europi nastoji osigurati mjesto na globalnim tržištima. U novoj globalnoj klimatskoj i energetskoj viziji EU-a iznosi se što EU nudi svijetu: korištenje diplomacije za zaštitu naših temeljnih interesa, promicanje standarda za pravednu tranziciju pomaganjem našim partnerima da sami razviju takve standarde i suočavanje s novim sigurnosnim prijetnjama i situacijama koje ugrožavaju europske interese i interese naših partnera.

Provedba Pariškog sporazuma

EU je konstruktivno sudjelovao na konferenciji COP 29 u Azerbajdžanu kako bi se ostvarili glavni ciljevi konferencije. Stranke su postigle dogovor o novom **zajedničkom kvantificiranom cilju** za financiranje borbe protiv klimatskih promjena nakon 2025., u kojem se navodi da će razvijene zemlje preuzeti vodeću ulogu u osiguravanju i mobilizaciji najmanje 300 milijardi USD godišnje do 2035., iz raznih izvora, za djelovanje u području klime u zemljama u razvoju pri čemu se zemlje u razvoju potiče da daju dobrovoljne doprinose. Taj novi cilj dopunjuje se pozivom na suradnju svih aktera kako bi se omogućilo povećanje financijskih sredstava za zemlje u razvoju iz svih javnih i privatnih izvora na najmanje 1,3 bilijuna USD godišnje.

Još jedan važan ishod bio je dovršetak **pravilnika za tržišta ugljika** (u skladu s člankom 6. Pariškog sporazuma). Ta pravila promiču transparentnu suradnju s visokom razinom integriteta, što će pomoći zemljama da povećaju i ostvare svoje klimatske ciljeve.

EU je 21. studenog 2024. podnio svoje **prvo dvogodišnje izvješće o transparentnosti**, u kojem se detaljno opisuje napredak ostvaren u postizanju cilja za 2030. i u ocjenjivanju učinaka klimatskih politika i mjera EU-a na smanjenje emisija stakleničkih plinova i izgradnju otpornosti na klimatske promjene. Navode se i doprinosi izgradnji međunarodnih kapaciteta i financiranju borbe protiv klimatskih promjena. Više pojedinosti dostupno je u poglavlju 5. priloženog radnog dokumenta službi Komisije.

Dvogodišnje izvješće o transparentnosti dostupno je na internetskim stranicama UNFCCC-a.

U okviru UNFCCC-ova **programa rada za ublažavanje klimatskih promjena** EU je predstavio najbolje primjere iz prakse i rješenja za ublažavanje klimatskih promjena za zgrade i gradske sustave (četvrti globalni dijalog i događanje usmjereno na ulaganja, listopad 2024.) i za sektor šumarstva (peti globalni dijalog i događanje usmjereno na ulaganja, svibanj 2025.). U okviru **programa rada za pravednu tranziciju** EU je sudjelovao u dva dijaloga o pravednoj tranziciji kako bi prenio iskustva i dobre primjere za pravednu otpornost na klimatske promjene i načine provedbe pravedne energetske tranzicije.

Kad je riječ o prilagodbi klimatskim promjenama, EU je aktivno surađivao s drugim zemljama kako bi se ostvario napredak na temelju programa rada UAE – Belém o pokazateljima prilagodbe. To je potrebno kako bi se proveo „**Okvir za globalnu otpornost na klimatske promjene iz Ujedinjenih Arapskih Emirata**”, donesen 2023. na konferenciji COP 28, i postigao globalni cilj prilagodbe klimatskim promjenama.

Kako bi se pripremio za 30. konferenciju stranaka (COP 30) u Belému u studenom 2025., EU se u pregovorima konstruktivno zalaže za uspješne odluke o ishodima koji su opisani u mandatima. To uključuje utvrđivanje pokazatelja za praćenje napretka u ostvarivanju **globalnog cilja prilagodbe klimatskim promjenama**, postizanje dogovora o

akcijskom planu za rodnu ravnopravnost i aktivno sudjelovanje u raspravama o **planu „od Bakua do Beléma”** za mobilizaciju 1,3 bilijuna USD, čiji je cilj povećati dotok financijskih sredstava za borbu protiv klimatskih promjena u zemlje u razvoju. EU nastavlja sudjelovati i u tijelima osnovanima za potporu strankama i međuvladinom procesu u okviru UNFCCC-a kako bi se postigli rezultati navedeni u mandatima.

Provedba ishoda prvog globalnog pregleda stanja i nacionalno utvrđen doprinos EU-a

Na temelju ishoda prvog globalnog pregleda stanja i radi daljnje provedbe kolektivnog ugovora o energetskoj tranziciji, EU je predvodio pokretanje **Globalnog foruma za energetsku tranziciju** u siječnju 2025. Forum okuplja čelnike, ministre i skupine dionika i nastoji osigurati da se obveze za ubrzanje prelaska na čistu energiju uključe u sljedeći krug nacionalno utvrđenih doprinosa utrostručenjem kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i udvostručenjem energetske učinkovitosti.

EU je pristao i prije konferencije COP 30 podnijeti svoj nacionalno utvrđen doprinos, s okvirnim ciljem smanjenja neto emisija stakleničkih plinova do 2035. za 66,25 % – 72,5 % u odnosu na razine iz 1990.

Sudjelovanje u drugim multilateralnim i plurilateralnim forumima

EU u suradnji s Ujedinjenim narodima i njihovim agencijama i dalje promiče prelazak na čistu energiju i velike klimatske ambicije. **Donošenjem Pakta za budućnost** na 79. sjednici Opće skupštine Ujedinjenih naroda ponovno je potvrđena potreba za snažnijim suzbijanjem klimatskih promjena. U okviru 80. zasjedanja Opće skupštine Ujedinjenih naroda EU je na događanju na visokoj razini koje okuplja čelnike i bavi se djelovanjem u području klime istaknuo svoje klimatske obveze i ambicije, dok je na globalnom sastanku na vrhu o energiji iz obnovljivih izvora podijelio svoju viziju o uvođenju te energije.

EU je i dalje vodeći sudionik skupina **G7 i G20**, u okviru kojih potiče daljnje djelovanje u području klime. Na tim je forumima protekle godine ostvaren napredak unatoč geopolitičkim pritiscima. Skupina G7 pozvala je velika gospodarstva na brzo i znatno smanjenje emisija, među ostalim postupnim ukidanjem proizvodnje energije iz ugljena s nesmanjenim emisijama u prvoj polovini 2030., a skupina G20 podržala je „**plan povećanja ambicije**” kako bi cilj od 1,5 °C i dalje bio ostvariv. EU je oba foruma potaknuo na postizanje dogovora o konkretnim koracima za provedbu Pariškog sporazuma i globalnog pregleda stanja.

EU je i dalje aktivan u **klimatskom klubu**, forumu na visokoj razini za dekarbonizaciju industrije. Aktivnosti kluba uglavnom se odnose na dekarbonizaciju proizvodnje čelika i cementa. Klub je 2024. pokrenuo globalnu platformu za povezivanje osmišljenu kako bi se integriranjem s tehničkim i financijskim rješenjima ubrzala dekarbonizacija industrija s teškim emisijama u gospodarstvima u usponu i gospodarstvima u razvoju.

EU je surađivao i s **OECD-om** na daljnjem djelovanju u području klime u državama članicama i zemljama kandidatkinjama. Sudjelovao je u radu na suzbijanju klimatskih promjena više tijela, kao što su Odbor za politiku zaštite okoliša i radne skupine za klimatske promjene te za financiranje i ulaganja za ciljeve zaštite okoliša. Sudjelovao je i u Uključivom forumu o pristupima ublažavanju emisija ugljika i u platformi za tržište ugljika, koji su pokrenuti u okviru OECD-a kao forumi za slobodnu raspravu o politikama ublažavanja, određivanju cijena ugljika i tržišnim politikama.

U okviru ministarskog sastanka o čistoj energiji Komisija je pokrenula kampanju za promicanje održivog načina života i pravednosti radi smanjenja emisija, koja uključuje deklaraciju na visokoj razini koju je podržalo više zemalja, kao što su Kina, Indija i Brazil.

EU i dalje ulaže u inicijative za borbu protiv učinaka klimatskih promjena i uništavanja okoliša u okviru kojih se ističu prijetnje miru, stabilnosti i sigurnosti te rizici koji mogu ugroziti europsku obranu. EU je 2025. objavio izvješće o napretku u provedbi zajedničke komunikacije o klimi i sigurnosti. U izvješću se, među ostalim, ističe da utjecaj uništavanja okoliša i klimatskih promjena na mir, sigurnost i obranu sada ima istaknuto mjesto u razmjenama sa zemljama koje nisu članice EU-a, regionalnim organizacijama i organizacijama kao što je NATO te kako taj novi fokus dovodi do konkretnih inicijativa.

8.2 Bilateralna suradnja

Bilateralna suradnja stvara prilike za razmjenu mišljenja s trećim zemljama o tome kako zajednički ostvarujemo ciljeve Pariškog sporazuma, za razmjenu znanja i iskustava o ublažavanju i prilagodbi klimatskim promjenama te za dijeljenje tehničkog znanja koje se temelji na bogatom iskustvu EU-a u području klimatske politike, uključujući određivanje cijena ugljika. Pitanja klimatske sigurnosti isto su tako dio bilateralnog angažmana EU-a i redovitih kontakata s regionalnim partnerima i partnerima iz civilnog društva.

Bilateralna suradnja sa zemljama koje nisu članice EU-a 2024. i 2025. bila je usmjerena na ostvarivanje ambicioznih **novih nacionalno utvrđenih doprinosa na konferenciji COP 30**, održanoj u studenom 2025. Više događanja organizirano je u Latinskoj Americi, Aziji i Africi radi razmjene mišljenja s dionicima iz pojedinih zemalja i njihovim vladama o modeliranju i ambicijama u vezi s nacionalno utvrđenim doprinosima.

Određivanje cijena ugljika temelj je klimatske politike EU-a i okosnica njegove klimatske diplomacije. Primjenjujući svoje iskustvo EU surađuje s partnerima na poboljšanju politika određivanja cijena ugljika kao što su sustavi trgovanja emisijama ili porezi na ugljik.

Nakon dovršetka **pravilnika za tržišta ugljika** na konferenciji COP 29 EU nastoji blisko surađivati s partnerskim zemljama i na iskorištavanju prednosti međunarodnih tržišta ugljika visokog integriteta.

EU je započeo suradnju sa zemljama kao što su **Brazil**, koji je u prosincu 2024. donio propise o tržištu ugljika, Indija, zemlje Udruženja država jugoistočne Azije itd. Time se

dopunjuje postojeća suradnja sa zemljama kao što su Kina i Kanada u kojima su već uspostavljeni sustavi određivanja cijena ugljika.

EU surađuje i sa **zemljama kandidatkinjama za pristupanje EU-u** kako bi se što prije uskladile sa zakonodavstvom EU-a o klimi. Posebna pozornost pridaje se postizanju napretka u određivanju cijena ugljika i usklađivanju s pravilima ETS-a EU-a. Proces proširenja napreduje brže nego u bilo kojem trenutku u posljednjih 15 godina. U rujnu 2025. EU je službeno otvorio pristupne pregovore s Albanijom o politikama u području okoliša i održive povezivosti, uključujući klimu. EU je tijekom izvještajnog razdoblja pregledao i zakonodavstvo Moldove i Ukrajine kako bi provjerio njihovu spremnost za usklađivanje s propisima EU-a o klimi.

Napredak je zabilježen i u provedbi **postojećih zelenih saveza** (Japan, Norveška i Kanada) i **zelenih partnerstava** (Maroko i Južna Koreja) na temelju intenzivnijeg dijaloga i suradnje u područjima koja su važna za zelenu tranziciju. U siječnju 2024. u Južnoj Koreji pokrenut je četverogodišnji program zelenog partnerstva EU-a i Koreje. Njegov je cilj poboljšati zelenu diplomaciju EU-a, promicati bilateralnu suradnju i istodobno podupirati provedbu zelenog partnerstva. Sličan program, instrument pod nazivom zeleni savez, provodi se i u Japanu od srpnja 2024.

U kontekstu dijaloga na visokoj razini o okolišu i klimi između EU-a i Kine EU je s **Kinom** razmijenio mišljenja o raznim politikama za ubrzavanje zelene tranzicije, među ostalim o kineskom sustavu trgovanja emisijama (koji je nadahnut sustavom EU-a), modeliranju emisija i učinku klimatskih promjena, mjerenju i kontroli emisija metana te poticanju financiranja za otpornost na klimatske promjene. Zahvaljujući svojoj klimatskoj diplomaciji, od najviše političke razine do tehničke razine, EU je potaknuo Kinu na davanje svojeg dijela doprinosa podupiranju globalnog djelovanja u području klime. Zajednička izjava o klimi objavljena je nakon sastanka na vrhu EU-a i Kine u srpnju 2025.

Posjetom Kolegija povjerenika u proljeće 2025. EU je ojačao odnose s **Indijom**. To je u rujnu 2025. dovelo do objave novog **strateškog programa EU-a i Indije** koji se, među ostalim, odnosi na zelenu tranziciju, čiste tehnologije i otpornost na klimatske promjene. Jača i tehnička suradnja u području određivanja cijena ugljika i klimatskog modeliranja.

U rujnu 2025. održan je prvi **ministarski** dijalog o klimi i okolišu između EU-a i Udruženja država jugoistočne Azije. Taj je dijalog potvrdio zajedničku predanost multilateralnom klimatskom programu i snažan politički angažman u svrhu suradnje na ambicioznom djelovanju u području klime.

Partnerstvo za pravednu energetsku tranziciju, mehanizam financijske suradnje, dobiva pozitivan zamah u Indoneziji. To partnerstvo ima oblik sporazuma o dekarbonizaciji indonezijskog gospodarstva koje se temelji na energiji proizvedenoj iz ugljena, u vrijednosti od 20 milijardi USD. Dosad je u zajmovima i bespovratnim sredstvima već odobreno oko 1,2 milijarde USD, uključujući potporu za plutajuću solarnu elektranu od 60 MW u Zapadnoj Javi.

EU je isto partnerstvo sklopio sa Senegalom, Južnom Afrikom i Vijetnamom. U okviru partnerstva u vrijednosti od 15 milijardi USD Vijetnam također ostvaruje napredak u području klimatskih ciljeva, a veliki projekti u području energije iz obnovljivih izvora blizu su faze odobrenja.

U okviru EU-ove **strategije Global Gateway** klima i energija ključni su prioriteti u Africi. Pristup EU-a već daje konkretne rezultate. U ožujku 2025. EU je odobrio paket ulaganja u vrijednosti od 4,4 milijarde EUR za potporu projektima čiste energije u Južnoj Africi. EU je isto tako otvorio pregovore o novoj vrsti trgovinskog i klimatskog sporazuma s Južnom Afrikom – **partnerstvu za čistu trgovinu i ulaganja**. Te će inicijative pomoći poduzećima iz EU-a da diversificiraju svoje zelene lance opskrbe, ojačaju konkurentnost EU-a i pruže potporu Južnoj Africi u smanjenju emisija.

Na **drugom afričkom sastanku na vrhu o klimi**, održanom u rujnu 2025., EU je pokazao predanost suradnji s afričkim partnerima na ostvarivanju ciljeva Pariškog sporazuma i svoju potporu zelenoj tranziciji Afrike i njezinoj otpornosti na klimatske promjene. Taj je sastanak ujedno stvorio mogućnost za održavanje sastanka na vrhu EU-a i Afričke unije, koji će se održati u studenom 2025. u Angoli.

Pozivi na intenzivniju suradnju kako bi se kako bi se pojačalo djelovanje u području klime uvršteni su u dnevni red i ishode svih bilateralnih sastanaka na vrhu EU-a s trećim zemljama koji se održavaju 2025., kao što su oni EU-a i Kanade, EU-a i Japana te EU-a i središnje Azije.

Program dijaloga EU-a o klimi ključan je instrument za poticanje političkog dijaloga i suradnje u području klimatske politike između EU-a i predstavnika vlada, poduzeća, akademske zajednice te socijalnih i gospodarskih organizacija u trećim zemljama, s krajnjim ciljem provedbe obveza iz Pariškog sporazuma. Nova faza u vrijednosti od 30 milijuna EUR započela je u siječnju 2025. i trajat će do sredine 2029., a poduprijet će pregovore o klimatskoj politici u 26 prioritetnih zemalja.

8.3 Financiranje borbe protiv klimatskih promjena i međunarodna suradnja

Međunarodno javno financiranje borbe protiv klimatskih promjena i financiranje te borbe iz privatnih izvora znatno pomažu zemljama u razvoju u provedbi Pariškog sporazuma.

EU, njegove države članice i financijske institucije, koji su glavni izvor razvojne pomoći i najveći svjetski donator financijskih sredstava za borbu protiv klimatskih promjena, ukupno osiguravaju otprilike trećinu globalnih javnih financijskih sredstava za borbu protiv klimatskih promjena. EU i njegove države članice izdvojili su 2024. financijska sredstva od 31,7 milijardi EUR za borbu protiv klimatskih promjena iz javnih izvora te su mobilizirali dodatnih 11 milijardi EUR privatnih financijskih sredstava za potporu zemljama u razvoju u smanjenju emisija stakleničkih plinova i prilagodbi učincima klimatskih promjena (podjednaki udjeli za ublažavanje i za prilagodbu). Dvije trećine financijske potpore koju je EU izravno pružio drugim zemljama dodjeljivalo se uz

posebne, povoljnije uvjete, pri čemu je gotovo četvrtina bila namijenjena pružanju potpore najmanje razvijenim zemljama.

Komisija se 2024. obvezala osigurati 4,6 milijardi EUR financijskih sredstava za borbu protiv klimatskih promjena. Od tog je iznosa 27 % dodijeljeno za prilagodbu, 46 % za ublažavanje klimatskih promjena, a 27 % za međusektorske mjere usmjerene na prioritete ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama (vidjeti tablicu 4).

Tablica 4: Odobrena sredstva za financiranje borbe protiv klimatskih promjena (2024.)

	Zbroj preuzetih obveza (u milijunima EUR)	% ukupno preuzetih obveza
Prilagodba klimatskim promjenama	1 221	27 %
Međusektorske mjere	1 252	27 %
Ublažavanje klimatskih promjena	2 087	46 %
Ukupno	4 560	**100 %**

Komisija i dalje podupire partnerske zemlje u okviru svojih financijskih instrumenata. Primjerice, najmanje 30 % sredstava iz Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju Globalna Europa (NDICI-GE) namijenjeno je djelovanju u području klime. To uključuje djelovanje u nestabilnim i sukobima pogođenim okruženjima kako bi se prepoznale složene međuovisnosti između klimatskih promjena, uništavanja okoliša, nestabilnosti i sukoba.

Global Gateway je strategija u vrijednosti od 300 milijardi EUR za poticanje izgradnje pametne, čiste i sigurne infrastrukture u partnerskim zemljama, pri čemu se posebna pozornost pridaje digitalnoj, klimatskoj, energetskoj i prometnoj infrastrukturi. Obuhvaća i ulaganje u ljude, obrazovanje, istraživanje i zdravstvo. Konkretan je primjer EUROCLIMA, dio strategije Global Gateway, u okviru kojeg se grade partnerstva između EU-a, Latinske Amerike i Kariba kako bi se potaknula zelena i pravedna tranzicija.

U okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA III) utvrđen je i cilj potrošnje u području klimatskih promjena od 18 %, koji će se do 2027. povećati na 20 %. To je dosad nezabilježeno ulaganje od 4 milijarde EUR u smanjenje emisija i pomoć zemljama kandidatkinjama za članstvo u EU-u u povećanju otpornosti na učinke klimatskih promjena.

Kako bi se pokušali riješiti problemi malih otočnih država u razvoju i najmanje razvijenih zemalja povezani s financiranjem borbe protiv klimatskih promjena, Europska komisija je na Četvrtoj konferenciji o financiranju razvoja u Sevilli (30. lipnja – 4. srpnja 2025.) održala ministarski dijalog s Ujedinjenom Kraljevinom, Francuskom, Irskom i Španjolskom. Ministri, viši dužnosnici i ključni partneri utvrdili su temelje dugoročnog

partnerstva za povećanje količine i poboljšanje dostupnosti financijskih sredstava za borbu protiv klimatskih promjena u tim osjetljivim zemljama.

EU i njegove države članice i dalje aktivno pružaju potporu za gubitke i štetu: obvezali su se dodijeliti više od 400 milijuna USD za **Fond za odgovor na gubitke i štetu**, od čega je više od 25 milijuna USD dodijelila Europska komisija. Kao član upravnog odbora EU aktivno sudjeluje i u radu tog fonda.

Preko Europskog fonda za održivi razvoj plus (EFOR+) aktivno se radi i na promicanju sudjelovanja privatnog sektora u djelovanju u području klime. EFOR+ pruža sveobuhvatan skup instrumenata, uključujući jamstva, bespovratna sredstva i tehničku pomoć, za mobilizaciju ulaganja privatnog sektora u održivi razvoj u partnerskim zemljama. Doprinosi, među ostalim, ublažavanju i prilagodbi klimatskim promjenama te zaštiti i upravljanju okolišem. EFOR+, koji nudi niz instrumenata za podjelu rizika u iznosu do 40 milijardi EUR, ima potencijal za mobilizaciju više od pola bilijuna eura ulaganja za razdoblje 2021. – 2027., uglavnom iz privatnog sektora.

Komisija nastavlja suradnju u području održivog zračnog prometa pružanjem namjenske potpore za studije izvedivosti i poslovne provedbe za održiva zrakoplovna goriva u više afričkih zemalja i u Indiji. Osim toga, Komisija i dalje podupire brojne zemlje u Africi i Latinskoj Americi u razvoju čiste gradske mobilnosti, uključujući promicanje čistih i učinkovitih prometnih tehnologija (željeznica i autobusi). EU podupire i izgradnju kapaciteta u pomorskom prometu unutar okvira Međunarodne pomorske organizacije za nultu neto stopu emisija te uspostavu zelenih pomorskih koridora i istraživanje mogućnosti za proizvodnju i korištenje obnovljivih i niskougljičnih goriva u tom sektoru.